

YENİ ÇAĞ

- **L. Besera:** Ekonomik savaşla politik savaş arasındaki bağıntı
- **I. Nörlüdin:** Sovyet fabrikalarındaki komünistler arasında
- **H. Teksier:** Şili halk hükümetinin iki yılı
- **S. Aliaga:** İspanya işçi sınıfının başarısı
- **P. Entjes:** Anti-emperyalist cephe güçleniyor
- **V. Dagmar:** Kapitalist döviz pazarında
- **M. Sandros:** Trotskizmin reklâmı kimin yararına
- **Y. Şarapof:** Anıları yaşıyor

Özel sayfalar

- **TKP MK Birinci Sekreteri Yakub Demir yoldaşın** bir Yunan gazetesine verdiği mülakat
- **İran Halk Partisiyle Alman Komünist Partisine** mesajlar
- **A. Saydan:** Bu ayın olayları

10 (88)

Ekim

1971

BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ

Bu sayıdaki imzalardan bazılarının kimlikleri:

Lonhino Besera:

Honduraslı gazeteci

Hayme Fuks:

Arjantinli ekonomist

TÜSTAV

Ekonomik mücadeleyle politik mücadele arasındaki bağıntı

L. BESERA, H. FUKS

Bazı sorunlar var ki, Marksizm-Leninizm tarafından teorik olarak çoktan aydınlatılmış oldukları halde, düşünsel muhaliflerimizle ve doğru yoldan sapan çeşitli revizyonistlerle tartışmalarda tekrar tekrar öne sürülüyor. Bunlar, çokçası bütünsel Marksist-Leninist dünya görüşüyle bağlı ilkesel problemlerdir. Komünist partilerinin strateji ve taktiklerinin en önemli yanlarıyla ilgili sonuçlamaların karakteri, şüphesiz ki, bunların çözümüne büyük ölçüde bağlıdır. Ve herhalde bu yüzdendir ki, bunlar etrafında fikir çarpışmaları yatışmak bilmemekte, coşkulu tartışmalar yapılmakta ve her birinin teorik içeriğini yanlış yorumlama yeltenişlerinin ardı arası kesilmemektedir.

Problem nedir?

Somut olarak, ekonomi ile politika arasında, reformla devrim arasında, işçi sınıfının en yakın, dolaysız hedefleri ile nihai, tarihsel hedefleri arasındaki bağıntının diyalektiğine ilişkin bir sorunlar dizisi sözkonusudur. Biz burada bu problemlerin genel felsefi anlam ve önemini inceleyecek değiliz. Amacımız, bunların, sınıf savaşında dolaysız ifadesini bulan ve bu savaşın biçimlerini, ödevlerini ve hedeflerini açıklamada çözümleyici rol oynayan yanları üzerinde durmaktır. Bunu yaparken herkesçe bilinen bazı Marksist gerçeklerin tekrarından herhalde kaçınmayacağız. Ama bu belki de bir dereceye kadar gereklidir, zira günlük hayatta bazan bunların bir çoğu unutulmakta, sükûtle geçiştirilmekte, bazan da bir gösteriş jestiyle «eskimiş» diye atılmaktadır.

Çağımızdaki koşullar içinde ekonomi ve politika arasındaki diyalektik bağıntı sorunu, bizce, ön plânda yer almış bulunuyor. Bunun birkaç nedeni var: Birincisi, zamanımızda devlet-tekel kapitalizminin geliş-

mesinde bir sıra yeni olgular görülmektedir. İkincisi, bunların yanlış yorumlanması devrimci güçlerin şu veya bu andaki ödevlerinin de kaçınılmaz olarak yanlış yorumlanmasına yol açmaktadır. İşte sağcı-oportunist anlayışların ve aşırı-sol sapmaların da genellikle burada, ekonomi ile politikanın sınırında doğdukları ve bunların diyalektik birliğini anlama yetersizliği veya isteksizliğiyle beslendikleri söylenebilir. Netekim, sağcı-oportunistler, bütün reformistlerin de yaptıkları gibi, işçilerin mücadelesini sadece günlük ekonomik çıkarlar için mücadeleye indirgemekte ve onların durumunda kesin değişikliğin ve gerçekten ekonomik kurtuluşlarının ancak politik, devrimci savaş sürecinde sağlanabileceği gerçeğini inkâr etmektedirler. Her soydan ve boydan aşırı sollar ise, tam tersine, yığınların yaşama koşullarını iyileştirmek için mücadele gereğini büsbütün reddediyorlar. Aşırı sollar her türlü reformdan fayda beklemeye prensip itibarıyla yanaşmıyor, belirli somut durumda gerekli önkoşulların varlığına veya olmadığına bakmaksızın, çarçabuk devrim yapma çağrısında bulunuyorlar.

Bu iki aşırı uç, bütün işçi hareketi ve sosyalist hareket tarihi boyunca, kâh Lenin'in Rusya'da XIX. yüzyıl sonunda ve XX. yüzyıl başlarında mücadele etmek zorunda kaldığı «ekonomizm» biçiminde, kâh da anarşist eğilimlerin artması biçiminde kendini gösteregelmiştir. Bu eğilimlerin yeni (çoğu pek az yenilenmiş) biçimleri, kesin bir dirençle, düşünsel mücadeleyle karşılaşmadıkları her yerde gelişerek bugün de varlıklarını sürdürmekte ve işçi hareketi için ciddi bir tehlike olmaktadır. Bunların canlılığı daha ziyade kapitalizmin gelişme karakteriyle açıklanabilir. Ve kapitalizm, şimdiki devlet-tekel kapitalizmi biçimi içinde de, bir yandan reformist, öte yandan ultra-devrimci hayalleri doğuran ve bazan da güçlendiren çizgilerini korumaktadır.

Fakat Marksizm-Leninizm bu problemi çözecek anahtara sahiptir. Bu anahtar, altyapı ve üstyapı öğretisidir, bunların ilişkisi ve etkileşmesi hakkındaki öğretiler, kısacası, ekonomi ile politika arasındaki ilişkilerin zengin diyalektiğini açıklayan öğretiler. Marksizm-Leninizm klâsikleri bu ilişkileri somut olarak incelemek suretiyle, bilindiği gibi, altyapının üstyapı karakterini belirlediğini, bundan başka, üstyapının da pasif kalmadığını, altyapı üzerinde aktif bir karşı-etki yaptığını tesbit etmişlerdir. Engels, toplumda «...ekonomik hareketle olabildiğince büyük erkinliğe ulaşmaya çalışan, ve ortaya çıktıktan sonra kendi hareketine de sahip bulunan yeni politik güçle ekonomi arasında, yani eşit olmayan iki kuvvet arasında bir etkileşme» görülmekte olduğunu yazmıştır (K. Marks ve F. Engels, Toplu eserleri c. 37, s. 417).

V. İ. Lenin, ekonomi ile politika arasındaki bağıntıya ilişkin Marksist görüşleri genelliyerek, politikayı «ekonominin yoğunlaşmış ifadesi» olarak tanımlamıştır (Toplu eserleri, c. 42, s. 278). Böylelikle bunları mekanik biçimde birbirinden ayırmaktan ve hele birbirine karşıt koymaktan kaçın-

mamız uyarısında bulunmuştur. Lenin 1921 yılında Buharin'le yaptığı tartışmada, onu, asıl ekonomi ile politika arasındaki diyalektik bağıntıyı unutmasından ötürü kınamıştır. Lenin bunu kabul edilmez bir hata saymış ve şunları yazmıştır: «Buharin yoldaşın buradaki hatasının teorik özlüğü, politika ile ekonomi arasındaki (Marksizmin öğrettiği) diyalektik bağıntıyı eklektizm ile değiştirmesidir . . . Diyalektik, bu bağıntıların, bir parça ondan, bir parça da ötekinden alarak değil, somut gelişmeleri içinde bütün yanlarıyla gözönüne alınmasını gerektirmektedir» (c. 42, s. 286).

Bu sonuçlamanın işçi hareketi için yalnız felsefi değil, aynı zamanda pratik ve uygulamalı bir önemi vardır, çünkü ekonomik ve politik mücadelelerin ödevleri arasındaki doğru orantının bulunmasına yardım etmektedir. Bundan çıkan daha özgül sonuç da, işçi sınıfının ekonomik mücadelelerde günlük maddi çıkarlarını savunurken, bir yandan toplumda politik durumunu da sağlamlaştırdığı gerçeğidir. Fakat bu sınıf, maddi durumunun politik mücadeleyle, politik kazanımlarla takviyeli olmadan şöyle böyle iyileştirilmesine belbağlıyamaz. F. Engels, proletaryanın sınıf savaşı tecrübesini genelliyerek şunları yazmakta haklıydı: «Bu suretle, hiç olmazsa çağsal tarih alanında ispat edilmiştir ki, bütün politik mücadeleler sınıf mücadeleleridir, sınıfların kurtuluş uğrunda bütün mücadeleleri ise, zorunluk gereği politik biçimde olmalarına rağmen (çünkü her sınıf mücadelesi politik mücadeledir) eninde sonunda *ekonomik* kurtuluşa yol açmaktadır» (K. Marks ve F. Engels, Toplu eserleri, c. 21, s. 309—310).

Hayatta bütün bu süreçler, elbette teoridekinden daha karmaşık ve daha çelişkili geçer. Sonra işçilerin her ekonomik kazanımının mutlaka politik sonuçları olamayacağı da bilinmelidir. Yine bunun gibi, her politik başarılarının da, hayatlarının ekonomik yanını etkilemesi beklenemez. Bunun sağlanabilmesi için bazı zorunlu koşulların yerine getirilmesi gerekir. Bunların en önemlisi de, herhalde, işçi hareketinin genel tarihsel hedeflerini hiçbir zaman ve hiçbir durumda gözden kaçırmama hüneridir. İşçilerin, mücadelede en yakın hedeflerini belirlemek, istekleri ileri sürer ve bunların gerçekleştirilmesi için savaşıırken, bu eylemlerinin devrim çıkarlarına, sosyalizmin zaferi uğrunda savaşı çıkarlarına ne derecede yardım ettiğini daima değerlendirmeleri çok önemlidir. Uluslararası komünist hareketinin her kolu için, devrimci perspektifi yitirmekten veya Lenin'in deyişiyle «her aktüel sorunla ilgili her mücadelede . . .) ana hedeflerle *kopmaz bağ*ı görememekten daha tehlikeli bir şey yoktur» (c. 23, s. 53).

Kapitalizmin ve sınıf savaşının gelişmesinde yeni oluşumlar

Çağsal tekeller kapitalizmin yeni nitelikleri, Komünist ve İşçi Partileri 1969 Uluslararası Danışma Toplantısı dokümanlarında çok güzel karakterize edilmiştir. Son yıllarda «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinde

de bu nitelikleri açıklayan birçok yazı yayımlanmıştır. Biz bu hususu gözönünde bulundurarak, bu yazımızda, problemin ilgilendiğimiz konuyla doğrudan ilişkili yanı üzerinde, yani kapitalizmin gelişmesindeki yeni oluşumların sınıf savaşı koşulları, ödevleri ve hedefleri üzerinde ne gibi etki yaptığı, sınıf savaşı için ne gibi güçlükler doğurduğu ve ne gibi olanaklar açtığı sorunu üzerinde duracağız. Yine bu bakımdan, çağsal bilimsel-tekniksel devrimin bazı sonuçları sorununa değinmenin de faydalı olacağını umuyoruz.

Lenin devlet-tekel kapitalizminin gelişmesiyle ilk defa ilgilendiği zaman, bu oluşum henüz başlangıç aşamasında bulunuyordu. Bugün bu oluşum emperyalizmin sonuç belirleyici niteliği haline geldi. Marksistler, devlet-tekel kapitalizminin özlüğünü, genel olarak, tekeller kuvvetiyle devlet kuvvetinin bir mekanizma içinde bütünleşmesi olarak değerlendiriyorlar. Bu mekanizmanın amacı tekelleri hareketini boğmak, kapitalist sistemi korumak ve dünya sosyalizmine karşı saldırı harpleri hazırlamaktır. Devletin ekonomik hayata karışması, bu karışmanın sömürücülük ilişkileri alanına kadar uzanması, geçmişte epizodik karakterli olan bu eylem, şimdi sürekli bir nitelik almıştır. Ve tabii, bu karışma, tekellerin çıkarınadır ve her şeyden önce sermayenin hızla birikmesi ve finans oligarşisi elinde yoğunlaşması koşullarının sağlanmasını hedef tutmaktadır.

Devletle sermayenin işbirliği, devlet sektörünün geliştirilmesinden, sanayi ve bilimsel araştırmaların hükümetçe finansmanından, askeri sanayi ürünleri için pazar yaratılmasından tutun da, emperyalist bütünleşme (entegrasyon) politikasına, sermayenin yoğunlaşmasına ve enternasyonalizasyonunu teşvik edici ekonomik programlar hazırlanmasına ve tedbirler alınmasına kadar değişen

En nihayet devlet, bu işbirliği ile tekellerin gaddarca zulmünü daha da artırmaktadır. Bunun kanıtı, muazzam kaynakların onların elinde toplanmasıdır. Ve bugün, Birleşik Amerika basınına yansıyan verilere göre, en büyük Kuzey Amerika tekelleri, mali kudret ve servetleriyle dünyanın birçok devletinden daha üstündürler. Örneğin «General Motors» dünyanın (17 devlet hariç) hemen hemen her devletinden daha zengindir. «Standart Oil of New Jersey» ve «Ford», Güney Afrika Cumhuriyeti'nden; «General Elektrik» de Yunanistan'dan vb. daha zengindirler. ABD ve diğer bazı emperyalist memleketler tekel çevrelerinde devleşme eğilimi konglomeratlar kurulmasında en iğrenç ifadesini bulmuştur.

Devlet-tekel kapitalizminin şimdiki gelişme aşamasının sosyal-ekonomik karakter çizgisi, tekellerin yağma ve talan politikasının şiddetlenmesidir. Bütün çabalarını, bu politikaya, devlet yardımıyla olabildiğince maskeli biçimler vermeye yöneltmişlerdir. İşçi sınıfını, bilimsel-teknik aydınların ve memurların geniş çevrelerini sömürmeyi şiddetlendirmek maksadiyle

habire işlettikleri araçlar, gelirler politikasıdır, vergi yükünün daha da ağırlaştırılması, sosyal yardımlar fonunun budanması, yığınsal tüketim malları fiyatlarının «sürünerek» yükselmesi, enflasyon, emekçilerin çetin savaşlar pahasına elde ettikleri sendikal hak ve hürriyetlere el uzatılmıştır. Bütün bu tedbirlerin, özellikle aldatıcı gelirler politikasının uygulanmasında çokçası sağcı sendika liderleri ve sosyal-demokrat bakanlar tekeli burjuvaziye yardımcı olmaktadır. halkın bütün emekçi tabakaları çekmektedir. Bunun yığınlar arasında bilinçli veya kendiliğinden-gelme anti-emperyalist duygular uyandırdığını da söylemek yerinde olur.

Bu süreçlerin, çağımızda gerçekleşmekte olan bilimsel-tekniksel devrimle ilişkileri dışında doğru olarak anlaşılması ve değerlendirilmesi olanaksızdır. Yeni enerji materyal ve kaynakları, yeni üretim dalları ve teknolojik süreçler yaratılmasında, yönetim alanında sibernetiğin ve elektronik sistemlerin geniş ölçüde kullanılmasında ifadesini bulan bu devrime, otomasyonun hızla gelişmesi ve emek veriminde eşi görülmemiş bir yükselme eşlik etmektedir. Yeni bilimsel-tekniksel ulaşımlar, yalnız yoğunlaşma ve üretim artışı süreçlerini hızlandırıp güçlendirmekle kalmamış, bunun için gerekli araç ve olanakları da ortaya koymuştur.

İki sistem-kapitalizm ve sosyalizm — arasındaki yarışın bunlar üzerindeki etkisi hesaba katılmadıkça devlet-tekeli kapitalizminin şimdiki gelişme aşamasının ve proletarya tarafından yürütülen sınıf savaşı koşullarının eksiksiz bir tahlili yapılamaz. Bu yarışın başlıca alanlarından biri bilimsel-tekniksel devrimdir. Tekelçi burjuvazi, Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin bilim ve teknik, sosyal hizmetler ve halk refahını yükseltme alanlarındaki başarılarının kapitalist memleketlerde yığınları devrimcileştirme yönünde ne gibi etkiler yaptığını hesaba katmamazlık edemez. Tekelci burjuvazi bundan ötürü manevralar çevirmek, şu veya bu alandaki iştahını sınırlamak, bazan da emekçilere bazı tâvizlerde — sosyalizmin özendirmeleri olmasa hiçbir zaman yanaşmıyacağı tâvizlerde — bulunmak zorunda kalmaktadır.

Sayırsız sosyal-ekonomik ve daha başka çelişkilerin örgülenmiş olduğu kapitalist düzende bilimsel-tekniksel devrimin yanlı bir karakteri vardır. Bir yandan, bu devrim, sermayenin daha fazla yoğunlaşma ve merkezleşmesi, kazançların artırılması araçlarını ellerine verdiği tekellere büyük çıkarlar sağlar; öte yandan kapitalizmin eski çelişkilerini keskinleştirir, yenilerini yaratır ve hele bilim ve teknikte ilerlemenin açtığı perspektiflerle sömürücü düzende bunlardan yararlanmanın sınırlı olanakları arasındaki tutarsızlığı daha görünür biçimde meydana çıkarır. Bu devrim yeni sanayi kolları doğmasına yolaçar, otomasyon sonucu işçinin emeğini hafifletir, amma aynı zamanda yığınsal «teknolojik» işsizlik yaratır. Resmi verilere göre, yalnız ABD'nde, otomas-

yon sonucunda, her hafta 40 bin işçi-yeri, yılda da 2 milyon işçi-yeri kapatılmaktadır.

Bilimsel-tekniksel devrim emeği entanzifleştirir, emekçilerin sömürülmesini şiddetlendirir, Kapitalist dünyada gelişme dengesizliğini artırır, bunun olağan nedenlerine ABD ile diğer devletler arasındaki «teknolojik uçurum» nedenini de katar. Bir yandan, geri kalmış, emperyalizme bağımlı memleketlerle gelişmiş kapitalist devletler arasındaki uçurum daha da derinleşir.

Bilimsel-tekniksel devrim kapitalist toplumun sınıfsal yapısına da damgasını vurur. Ücretli emek yığınları hızla büyür; işçi sınıfının sınırları genişler; mühendis ve teknisyenlerle memurların («beyaz yakalılar») sayısı, ticaret ve kamu hizmetleri alanında çalışanların sayısı artar. Geniş aydın tabakaları yaşama koşulları ve sosyal durumlarıyla giderek işçi sınıfına daha çok yaklaşırlar. Bütün bunlar, düne kadar sınıf savaşı alanının kenarında kalan veya hattâ işçi sınıfına karşı burjuvaziyi tutan sosyal tabaka ve grupları yavaş yavaş bu alana çeker.

Komünist ve İşçi Partil durumu değerlendirerek şunları belirtti: «İşçi sınıfının, geniş emekçi yığınlarının yalnız ekonomik durumlarını iyileştirmek için değil, aynı zamanda politik istekler ileri sürerek mücadelelerini kuvvetlendirmeleri, yaşadığımız devrin karakteristik niteliğidir. Birçok kapitalist memlekette işçi sınıfının giriştiği büyük çarpışmalar tekellerin egemenliğini sarsmakta toplumun tutarsızlık ve çelişkilerini artırmaktadır. Bu çarpışmalar, köklü toplumsal dönüşümlerle, sosyalist devrimle ve işçi sınıfının diğer emekçi tabakalarıyla birlikte egemenliğinin kurulmasıyla sonuçlanabilecek yeni sınıfsal savaşların müjdecileridir.»

Danışma toplantısının bu tesbiti, ekonomik ve politik mücadelenin bağdaştırılması, işçi sınıfının yakın ve nihai hedefleri hakkındaki Leninci prensibi yansıtır. Marksist-Leninistlerin bu konudaki çıkış noktası, devlet-tekell kapitalizmi koşullarında, sömürünün şiddetlenmesine karşıkoyma aracı olarak, işçi sınıfının ve diğer emekçi tabakaların politik bilinç ve aktivitesini yükseltme aracı olarak ekonomik mücadelenin zerrece önemini yitirmediği fikridir. Hattâ ekonomik mücadelenin, bu koşullarda öneminden bir şey yitirmedikten başka, oynadığı rolün büyük ölçüde arttığı da söylenebilir. Zira kapitalizmin zamanımızdaki gelişme düzeyinde köklü reformlar, sosyalist devrimin objektif koşullarının olgunlaşması sürecine hız vermekte ve böylelikle egemenliğin başta işçi sınıfı olmak üzere emekçilerin eline geçmesini kolaylaştırmaktadır. Bir yandan dolaysız politik mücadeleyi geliştirme koşul ve dayanakları da kuvvet kazanmaktadır. Burjuva devleti, memleketin tekeller tarafından sömürülmesine açıkça karşı olarak (işçi aleyhtarı kanunlar kabulü, iş ücretlerinin «dondurulması» vb. suretiyle), proletaryanın darbelerine âdeta kendiliğinden boy hedefi olmaktadır.

Bilimsel-tekniksel devrimin nice insanların kafalarında reformist karakterli yeni hayaller uyandırdığı gerçeğini, elbette ki, görmezlikten geçemeyiz. Böyleleri kapitalizmde bilimsel-tekniksel ileriliğin karmaşık diyalektliğini anlamadıkları için, çokluk bunun kendiliğinden sosyal ilerleme temeli olabileceğine, bilimsel-tekniksel devrimin bir maddi ve mânevi nimetler bolluğu yaratarak sosyalist devrimin bir çeşit «benzeri» yerini tutabileceğine inanıyorlar. Burjuva propagandası ve burjuvazi beslemesi kapitalizm meddahı bilginler, bu gibi yanılgıları her bakımdan destekliyor ve şişiriyorlar. Emekçilere, devrimci mücadele gereğinin bundan böyle ortadan kalktığı, çünkü işçi hareketinin daima amaçladığı her şeye artık evrim yoluyla, kapitalizm çerçevesinde gerçekleştirilecek reformlarla ulaşılabileceği kanısı aşılanıyor. Amerikan politologu R. Garthof, daha 1960 yılları ortalarında yayınlanan bir yazısında şöyle diyordu: «Sosyalizmin kesin zaferinin uzak ve sisli görüntüsünün zamanla yeniden uzaklaşmaya başlaması ve nihayet tamamıyla kuruntuya dönüşmesi mümkündür.»

İşçi hareketi içindeki oportünistler reformist kuruntuları yaratmış olmasalardı, burjuva uşağı bilginler elbette bu gibi yanlış görüşleri bu kadaracak bir başarıyla da yayamazlardı. Sağcı sosyal-demokratlar, sendikaların bir kesiminin yönetimine yerleşmiş bulunan gericiler, kapitalist memleketlerde emekçilerin geniş yığınlarını devrimci savaşa katılmaktan alakoyarak, onları yönetici sınıfların ufak tefek tâvizleriyle yetinmeye zorlamak için ellerinden geleni yapmışlardır ve yapmaktadırlar. Son yıllarda burjuva toplumunun sınıfsal yapısında meydana gelen değişimlerin bazı kişilerin kafalarında yarattığı karışıklığı sömüren revizyonist elemanlar da bu işde şerefsizce bir rol oynamaktadırlar.

Bazıları bilimsel-tekniksel aydınlar sayısının süratli artışına dayanarak, devrimci savaşta işçi sınıfının önderlik rolünün artık «son bulduğu» gibi aceleci bir sonuç çıkarıyorlar. Proletaryanın sınıfsal ittifakları hakkındaki Marksist-Leninist anlayışı tersyüz eden R. Garodi de, «yeni tarihsel blok» adını verdiği revizyonist görüşünü işte böyle bir temele dayandırmaktadır. İşçi sınıfının evrensel-tarihi ödevine inançsızlık, bir başka revizyonist «teorisyen»i, E. Fişer'i, benzeri bozguncu sonuçlara sürüklemiştir. Sahneyi, «başkaldırıcı üniversite gençliği»ne ve anarşistlikte alıp yürümüş elemanlara dair bini bir para «ideoloji»ler doldurmaktadır.

Ne var ki, R. Garodi'nin ve hempalarının «kehanet»lerine rağmen, bugün yığınların hareketlerinin en başında yine işçi sınıfının ta kendisi yer almaktadır. Hayat tecrübesi, kapitalist sistemin uzlaşmaz çelişkilerini bilimsel-tekniksel devrimin çözmediğini ve çözemediğini gösterdi. İşçi sınıfının rolü objektif olarak düşmüyor, tam tersine, yükseliyor. Onun köylü yığınlarıyla birlik ve ittifakı daha da sağlamlaşıyor. Bu sınıf, üniversite gençliği ve aydınlarla birlikte, öğrenim sisteminin demokratikleşmesi için, yüksek okulun en yeni bilim ve teknik ulaşımını temeli üzerinde

yeniden örgütlenmesi için, genç uzmanlara iş sağlanması için mücadele ediyor.

Kapitalist toplumda oluşan sosyal değişimler demokratik dönüşümler için mücadele temeli daraltmıyor, tersine, genişletiyor; kapitalist sömürü ve emperyalist egemenlik rejimine son verilmesi ve bunun yerine emekçiler iktidarının kurulması yolunda yeni olanaklar açıyor. Bu suretle de sınıfların mücadelesi yeni ve daha yüksek bir düzeye çıkıyor.

Diyalettik unutulursa . . .

Ekonomi ile politika arasındaki diyalettik ilişki çerçevesi içinde işçi sınıfının günlük istekleri uğrunda yürüttüğü mücadele, ilerleyen ordunun en önemli düşman mevzilerine yaklaşmasına ve kesin darbeyi indirmeye hazırlanmasına imkân veren bir taarruz hareketine benzetilebilir. V. İ. Lenin'in belirttiği gibi, işçi sınıfı, yürüttüğü aktif mücadeleyle, «belirli bir düzendeki yarımyamalak ve ikiyüzlü «reformlar», ileri atılımlı işçi hareketinin sosyalizmin zaferi yolunda dayanak noktalarına çevirebilecek . . . » durumdadır» (c. 19, s. 27). Fakat bu, komünistler için, en yakın taktik hedeflerin politik değerini — bunlar kısmi kazanımlar olarak ne kadar önemli görünürse görünsün —, her şeyden önce devrimci savaşın stratejik ödevleriyle bağlılıkları derecesinin belirlediği anlamına gelmektedir.

Bir daha belimunda genel demokratik dönüşümler için mücadele, aynı zamanda sosyalist devrim için — bu devrime götüren yolda çeşitli ara aşamalar bulunduğu zaman bile — gerekli koşulları hazırlama mücadelesidir. Bu anlayış, mücadelenin her aşamasını, onu daha yüksek bir düzeye çıkarmanın basamağı saymamızı gerektirir. Şüphesiz ki, devrimin ana amacı bakımından proletaryanın bağımsız bir sınıfsal tutum alması ve bunu sürdürmesi başarının gerekli koşuludur. Proletarya dâvası için, onun savaş müttefikleri olabilecek bütün kuvvetlerin kazanılması ertelenmez bir ödev olmaktadır.

Komünist hareketinin tarihsel hedefi sosyalizmin zaferidir ve her şeyin bu hedefe bağlı kılınması gere«reformlar stratejisi»nin, yani kesinlikle ana devrimci hedefe yönelik olan, bu son hedefe varma yolunda — hareketin ara aşamalarda durmasına imkân vermeksizin — günlük mücadelenin kazanımlarından basamak olarak yararlanan stratejinin sözü edilebilir. Komünist ve İşçi Partileri 1969 Uluslararası Danışma Toplantısı, kabul ettiği dokümanlarda, şu hususu açıkça belirtmiştir: «Komünist ve işçi partileri, sağ ve «sol» oportünistlerden farklı olarak, köklü ekonomik ve sosyal istekler için, ileri demokrasi için mücadeleyi sosyalizm mücadelesine karşıt koymamakta, sosyalizm uğrundaki mücadelenin bir kesimi saymaktadırlar.»

Bu anlayışa, yukarda belirttiğimiz gibi, en yakın hedeflere ulaşma ve günlük isteklerin yerine getirilmesini sağlama mücadelesini tek amaç edinen oportünist görüşlerle karşı konulmak devrimciler arasındaki kesin sınır da burada başlıyor.

Zamanımız oportünistleri ilerliyorlarmış ve «yeni realite»yi gözönüne alıyorlarmış gibi görünmeye çalışarak, kendi anlayışlarının da devlet-tekel kapitalizminin şu veya bu gelişme özelliklerine göre biçimlendiğini iddia ediyorlar. Ve bunu yaparken, çokçası, şimdiki koşullarda devrim arasındaki sınırın artık silinip gittiği, proletaryanın günlük istekleri için yürüttüğü mücadelenin yardımcı bir araç olmaktan çıktığı ve artık başlıbaşına bir değer haline geldiği gerekçesini ileri sürüyorlar. Sonuç olarak, reformlara artık devrimin son hedefine bağımlı bir taktik silâhı gözüyle bakılmıyacağını, bunların stratejik önem kazandığını söylüyorlar. Ve bu sofizmden şu sonucu çıkarıyorlar: Reformlar de sosyalizmin gerçekleşmesine giden «biricik yol» ola

Bu gibi teorik yaklaşım, gerçekte devrimci teori ve pratikle miyle kesmekten başka bir şey değildir. Böyle düşünenler, toplumsal gelişmeye uyumlu bir evrim süreci gözüyle bakıyorlar, çünkü sömürücüler toplumunda nitel değişimlere götüren devrimci sarsıntıların ve sıçramaların kaçınılmaz olduğunu itiraf etmekten korkuyorlar. Fakat «nitel sıçrama» gereğinin unutulması cezasız kalmıyor. Bu unutma, devrim fikrin-den vazgeçme anlamına geliyor ve sömürücü toplumun yırtıklarını «sosyal yamalar»la örtbas etmenin perspektifsiz yoluna doğru itiyor. Çünkü kapitalist düzenin kendi kendine çöküp gitmeyeceği, onun sadece proletarya ve partisi tarafından yürütülen sınıf savaşıyla ortadan kalkacağı Marksizm-Leninizmin çoktan alfabetik bir gerçeği olmuştur. Bunu tüm devrimci tecrübe doğrulamaktadır. Tekelci grupların, fırsatını buldukça her türlü reformun sonuçlarını silip süpürebilecek araç ve kuvvete sahip oldukları günümüzdeyse, bu hükmün son derecede büyük bir gücü vardır. Yığınların ekonomik durumunun sürekli olarak iyileşmesini, ancak sosyalist devrim, politik egemenliğin işçi sınıfı ve müttefikleri tarafından ele alınması garanti edebilir.

İşçi hareketi saflarında şöyle düşünen teorisyenler de vardır: Kapitalist dünya artık öyle bir sosyal olgunluk derecesine yükselmiş ve toplum öylesine gelişmiştir ki, onlara göre artık her reform, «sosyalizmin kısmi gerçekleştirilmesidir» ve bu durumda, sosyalizmin zaferi, eski düzeni temelden yıkmadan da, varolan sistem içinde bir dizi reformlar gerçekleştirilerek sağlanabilir. Lenin, Marksizme prensip bakımından yabancı olduğunu belirttiği bu eğilimi kesinlikle suçlayarak şunları yazmıştır: «Revizyonistler, sıçramalar'a ve işçi hareketinin prensip itibarıyla eski toplumun tümüne karşı olduğuna ilişkin bütün düşünceleri lâftan ibaret sanıyorlar. Ve bunlar reformları sosyalist sayıyorlar» (c. 20, s. 66).

Ekonomi ile politika arasındaki bağımlılık doğal olarak esnek bir kavramdır. Zamanımız koşullarında ekonomik dönüşümlerin bir hayli geniş politik sonuçları olabilir; aynı zamanda politik etkenlerin ekonomi üzerindeki etkisi kuvvetlenmektedir. Ama kapitalizm çerçevesinde hiçbir reformun toplumda temelli değişikliklere kendiliğinden yol açamayacağı, ona yeni sosyal nitelik kazandıramıyacağı gerçeği bugün de tartışma götürmez. İşte bu yüzdendir ki, Lenin, reformları, amacı sadece kendine dönük bir tedbir saymıyor, bunlara «proletaryanın devrimci savaşının yan ürünü» adını veriyordu (c. 44, s. 288). İşçi sınıfının, politik egemenliği ele geçirdikten sonra gerçekleştirdiği reformların durumu elbetteki bambaşkadır.

Yığınların günlük istekleri için mücadele ile işçi sınıfının nihai hedefleri için mücadele arasındaki doğru orantıyı anıyamayanlar yalnız sağcı-opor-tünizm yönündeki revizyonistler değildir. Bugünün aşırı solları ve onların mânevi babaları olan anarşistler de — ters karakterli de olsa — aynı hatayı yapıyorlar. Bunlar ekonomik reformların hiçbir politik anlamı olmadığını iddia ediyor ve bu yüzden de her şeyin yalnız «zorkullanımlı sıçramalar»a indirgenmesi gerektiğini düşünüyorlar. Ayrıca, işçi sınıfının, yaşamsal koşullarını iyileştirmek, sınıf düşmanıya kesin çarpışmalar için daha elverişli mevziler elde etmek ve devrimci örgütlenmeyi yetkinleştirmek amacıyla günlük ve en yakın sorunlarının çözümü uğrunda savaşmasını faydasız sayıyorlar.

Aşırı sollar, reformun her zaman ve bütün koşullarda devrime kesin olarak ters düştüğü gibi hatalı ve çocukça bir tasarıma dayanıyorlar. Ve hele komünistlerin parlâmento çalışmalarına katılmalarına şiddetle hücum ediyor ve bu katılmayı «büyük eylemler»i oportünistçe küçümseme saydıklarını söylüyorlar. Yığınların çıkarları uğrunda mücadeleyle böyle tepeden bakışları Lenin suçlamış, bu tutumla çokçası pasiflik ve haymanalıklarını gizlemeye çalıştıklarını söyleyerek şunları yazmıştı: «Anarko-sen-dikalist» özellikle parlâmento kürsüsünden yararlanmak gibi çalışmalarını «küçük iş» sayar ve reddeder. Gerçekte bu taktik, büyük olayları yaratan kuvvetleri derleyip toplama beceriksizliği içinde «büyük olaylar»ı beklemeye indirgenlektedir» (c. 20, s. 66).

Bizde, Lâtin Amerika'da, ne yazık ki, bu türden «büyük günler»i boşu-boşuna bekleme taktiğini şiar edinmiş aşırı solluğun «parlak örnekleri» çoktur. Fakat bunlar, bu «büyük gün» için hiçbir devrimci eylemde bulunmazlar. Bu eğilimde olanların işleri-güçleri, kıtamızda yığınların mücadelelerini geliştirmek suretiyle kuvvet biriktirme politikası güden komünist partilerine habire hücum etmektir. Hem de bu aşırı solların, proletaryanın sınıf düşmanlarına karşı şiddet ve öfkeleri, komünist partilerine hücumlarındaki şiddet ve öfkelerinin yanında hiç kalır.

Netekim, Şili Komünist Partisi, işçi sınıfının egemenliği için mücadelede küçük grupların silâhlı çıkışları taktiğini değil, geniş ittifaklar ve seçim

mücadelesi politikasını uyguladığından ötürü bu aşırı «solcu»ların ağır hücumlarına hedef oldu. Bu hücumlarda gerek Lâtin Amerika'nın, gerekse Avrupa ve Asya'nın aşırı «solcu»ları birleştiler ve Şili Komünist Partisi oportünist körlük suçlamaları yağdırdılar.

Bu gibi hücumların ne kadar temelsiz ve yersiz olduğunu şimdi herkes görebilir. Fakat biz, Şili Halk Birliği hükümetinin demokratik dönüşümler programını başarıyla hayata geçirmeye çalıştığı günümüzde, aşırı «solcu»ların hâlâ zora başvurma bayrağı dalgalandırdıklarını görmekteyiz. Onların bu hareketi, objektif olarak saflarına geçtikleri iç ve dış düşmanın işine yaramaktadır.

Açıkça görülüyor ki, aşırı «solcu»ların olumsuz tutumunun temeli, yığınları küçümsemeleri ve aşırı grupların eylemine belbağlamalarıdır. Bu tutum, hele bugün, kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesi, anti-monopolist duygu ve çıkışların kuvvetlenmesi koşulları içinde çok zararlıdır. Toplumun sınıf yapısında tanık olduğumuz değişimler, birçok memlekette anti-emperyalist ve anti-monopolist geniş bloklar kurulması ve bunların gerici azlıklara üstüngelmesi olanağını her zamankinden çok artırmaktadır. Burada, şimdiki durumu ve şimdiki solcu devrim teorilerini âdetâ önceden görmüş olan F. Engels'in şu sözlerini hatırlamamak elden gelmiyor: «Bilinçsiz yığınlara önyak olan bilinçli bir avuç azınlık tarafından yapılan baskınların zamanı geçmiştir. Artık toplum düzeninin tamamıyla değişmesinin sözkonusu olduğu her yerde yığınlar buna kendileri katılmalıdırlar. . . . » (K. Marks ve F. Engels, Toplu eserleri, c. 22, s. 544).

İşçi sınıfının birliğini, ortak sınıf düşmanına karşı mücadelede diğer demokratik ve ilerici tabakalarla eylembirliğini sağlamak, bütün dünyadaki komünist partilerinin en önemli ödevlerinden biridir. Çağsal tekелci kapitalizm koşullarında ekonomi ile politika arasındaki bağıntıda oluşan değişmelere göre isabetli kararlar alarak hareket etmek de bu ödevin başarıyla yerine getirilmesinin önemli şartıdır.

Sovyetler Birliği'nden mektuplar: Fabrikalardaki komünistler arasında

Sovyetler Birliği, dün olduğu gibi bugün devrimcilerinin öğrendikleri bir memleketdir. İlerici insanlık, SBKP XXIV. Kongresi'nin çalışmalarını büyük bir ilgiyle izledi, çünkü bu kongre, yalnız sosyalizmin ilk ülkesinin gelişmesi bakımından değil, bütün uluslararası hayat bakımından da olağanüstü önem taşıyan bir olaydı. Sovyet işçilerinin, kolhozcularının ve aydınlarının çalışmaları, emperyalizme karşı, yeni toplum, sosyalist ve komünist toplum uğrunda yürütülen savaşta, komünistler ve bütün ilerici güçler için esinleyici bir örnek hizmeti görmektedir.

Bizim (Danimarkalı, Avusturyalı ve Çekoslovakyalı üç komünist gazetesinin) Sovyetler Birliği'ne gidişi

XXIV. Kongre kararlarını nasıl gerçekleştirdiklerini, şimdi nasıl yaşadıklarını ve yeni aşamada Sovyet toplumunun nasıl geliştiğini kendi gözlerimizle görmek arzusuydu. Bilindiği gibi, burjuva propagandacıları ve çeşitli revizyonistler, sosyalizmin başarılarını küçük göstermeye çalışmaktadırlar. Biz, onların iddialarını gerçek durumla karşılaştırmak, SSCB emekçilerinin kanıtları nasıl değerlendirdiklerini kendilerinden işitmek istedik. Nihayet, her birimiz Sovyet ülkesinin hayatı hakkında daha önceden bilgilere sahip olduğumuz için, bu yüce memleketin, halk ekonomisinin, toplumsal sisteminin ve bilim hayatının tümüyle karakteristik yeni nitelikleri bizi yakından ilgilendiriyordu. Hemen belirtelim ki, SBKP MK'nin ve yersel parti organlarının yardımları bize bu hususta eşsiz olanaklar verdi.

Moskova'da «Lihaçov» Otomobil Fabrikasını, Kırım'da «Halkların dostluğu» Kolhozunu ve Novosibirsk'te akademik bilim sitesini gezip gördük. Buralarda birçok işçi ve kolhozcuyla, parti ve ekonomi yönetmenleriyle, akademiyenler ve bilim işçileriyle konuşmalar yaptık. Birçok doküman inceledik. Sovyet insanların çalışmalarına ve dinlenmelerine tanık olduk. Aileleri ziyaret ettik. Gözlemler ve karşılaştırmalar yaptık.

Gittiğimiz her yerde, ev sahiplerimiz — parti örgütleri — bize işlerin gidişi, bölgeyi, şehri veya yöreyi geliştirme çalışmalarının sonuçları hakkında bilgi vermeyi, üzerinde çalıştıkları problemleri ayrıntılarıyla anlatmayı âdeta ödev bildiler. İşte biz de derginizde izlenimlerimizi anlatmaya bu ziyaret ve görüşmelerden başlıyoruz.

İlkönce büyük fabrikalardan birinin komünistlerini yakından tanımak istedik. Bunu en iyi biçimde başardığımızı sanıyoruz ve ilk mektubumuzu da bu fabrikaya hasrediyoruz.

Bugünkü ve yarınki Moskova

İlk önce, bu fabrikanın bulunduğu şehirden, Moskova'dan söz etmek istiyoruz. SSCB Başkentinin bugünkü durumunu ve en yakın gelecekte nasıl bir gelişmeye ulaşacağını öğrenmenin bizim için olduğu kadar okuyucular için de gayet ilginç olacağını düşünüyoruz. Bize, Moskova konusunda, Parti Şehir Komitesi Sekreteri ve SBKP MK üyesi Vladimir Niko

Bugünkü Moskova, 7 milyon nüfusuyla, sosyalist sanayiin, tekniğin, kültür ve sanatın en büyük merkezi, dünyanın en bayındır başkentlerinden biridir. Bu şehir, bizce, tarihsel gelişme aşamasında bulunmaktadır. Şimdi ortada, Moskova'nın örnek komünist şehir haline getirilmesi ödevi vardır (bu ödev ilk defa L. İ. Brejnev yoldaşın SBKP XXIV. Kongresi'nde okuduğu raporda dile getirilmiştir). SBKP MK ve SSCB Bakanlar Kurulu «Moskova şehrinin gelişmesine ilişkin genel plân» konulu bir kararname kabul etmiştir. Ve şimdi bu plânın hayata geçirilmesi için çalışılmaktadır.

Önümüzdeki yıllarda şehrin nüfusu normal olarak artacaktır. Şehrin endüstriyel gelişmesinin ana yönü, işletmelerin teknik bakımdan yeniden kuruluşu ve modernleştirilmesi, üretim hacminin emek verimini yükseltme yoluyla artırılmasıdır.

Bilindiği gibi, konut yapımı hızı ve hacmi bakımından Moskova'nın dünyada eşi yoktur. Geçen beşyıllık plân süresince, toplam olarak 15 milyon metrekare alan üzerinde 450 bin modern apartıman kurulmuş ve bunların konut fonuna katılmasıyla 2 milyon kadar Moskovalı'nın konutsal koşulları iyileştirilmiştir. Yeni beşyıllık plân döneminde konut kuruculuğu yıllık ortalaması 3,5 milyon metrekare olacaktır. Moskova'da şehrin büyüklüğü ile orantılı taşıt problemi de dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş bir etkinlikte çözülmekte, özellikle metro yapımına hız verilmektedir (geçen beşyıllık plân sürecince 28,9 km. yeni metro hattı açılmıştır, yeni beşyıllıkta buna 38 km. daha eklenecektir). Şehirde kahvehane, toplumsal yemekane ve restoran sayısı 1,5 misli artırılacaktır. 1965—70 yıllarında yatak sayısı toplamı 10 bine varan hastananeler kurulmuşken, yalnız içinde bulunduğumuz 1971 yılında aynı miktarda hastahane tam örgütlü ve donatımlı olarak hizmete girmiş olacaktır. Çocuk bahçeleri ve yuvaları problemi çözülmüştür. Şimdi çocukların yalnız öğleden önceleri okula gitmeleri problemi çözümlenmektedir (1971—72 ders-yılı başında öğrencilerin artık % 95 kadariyle bu uygulamaya geçilmişti). Moskova çevresinde bir orman-park kuşağı meydana getirilmiştir. Bu kesimden bir tek ağa

Moskova ahalisinin öğrenim düzeyi hakkındaki şu veriler gayet ilginçtir: 1959 yılı sayımına göre, çalışan her 1000 kişinin 630'u yüksek ve orta (tam veya eksik) öğrenimliken, 1970 yılında bu sayı 809'a çıkmıştır. Çalışan

her beş kişinin biri yüksek öğrenimlidir. Başkent nüfusu yüzden fazla ulusun ve milliyetin temsilcilerinden meydana gelmektedir.

Moskova ve onun sosyal ve kültürel kalkınması hakkında edindiğimiz bilgiler, içinde işçi sınıfının en büyük kolunun çalıştığı başkent büyük işletmelerinden biri olan Lihaçof Fabrikası'nda (ZİL) öğrendiklerimizi daha iyi anlamamıza yardım etmiştir.

Dünya düzeyinde

Fabrikayı belirli bir heyecanla gezmeye başladık. Fabrika Parti Komitesi'nin sempatik ve nazik sekreteri Veniamin İvanoviç Gorbunof bizi hararetle selâmladı ve işimizde başarılar diledi.

«ZİL» marka ünlü kamyonları yapan fabrika, Lenin fikirleri ve plânlarını pratikte uygulama örneğidir. Müdür yardımcısı ve Baş-Ekonomist Aleksandır İvanoviç Bujinskiy bize fabrikanın tarihçesini anlattı:

— Fabrika, yersel kapitalistlerin, Riyabuşinski kardeşlerin, burada Rusya'nın ilk otomobil fabrikasını kurmayı denedikleri 1916 yılında ortaya çıkıyor. İlk önce küçük onarım atelyeleri kuruluyor. 1918 yılında V. İ. Lenin burayı ziyaret ediyor ve işçilerle konuşmasında, yarının Sovyet otomobil fabrikasının burada kurulacağından emin olduğunu söylüyor. Ve 1924'te, Oktobr Devriminin yedinci yıldönümü törenlerinde Kızıl Meydan'daki geçit-resmine ilk «ZİL» arabaları da katılıyor.

İlk beş yıllık plân döneminde memleketi sanayileştirme çalışmalarına girişildiği zaman, burada da yarı zanaatçı işliklerin yanısıra o zamana göre modern denebilecek bir otomobil fabrikası kurulmaya başlanıyor. Fabrikamıza adını veren eski müdürümüz İvan Alekseeviç Lihaçof, bu olayı «dügmeye palto dikildi» diye ifade ediyor. Bu girişim, o unutulmaz yılların en önemli yapılarından birini *zam ölçüler alıyor. Hemen hatırlatayım ki, Gorki'deki diğer büyük otomobil işletmesinin modern anlamda donatımına da o zamanlarda başlanıyor.*

Fabrika daha sonra birkaç defa yeniden-kuruluyor. Hâlen dördüncü defa yeniden-kuruluş çalışmaları içinde bulunuyoruz. Altı yıl önce başlıyan bu çalışmalar tamamlanmak üzeredir. Bu sonuncu yenileme sonucunda, bütün süreçlerin âzami ölçüde mekanizasyonu ve otomatizasyonu yoluyla üretimi modernleştirmeyi, işçilerin çalışma koşullarını iyileştirmeyi, ürünleri yenilemeyi ve yeni otomobillerin zamanımızın en yüksek isteklerine uygun nitelikte çıkmasını sağlamayı öngörüyoruz.

Bugüne bugün ZİL, sanayiimizin dev işletmesi işçi, halk ekonomimiz ve dış pazar için değişik biçimlerde yüzbinlerce altı tonluk «ZİL-130» kamyonu ve diğer araçlar üretmektedir. Atelyeler yeni donatımlarla çalışmaktadır ve bunların bazı kesimlerinde insan da seyrek

görülür. Tek sözle, modern, çağsal bir işletmedir bu. ZIL işletmesi, başka şehirlere serpilmiş kollariyle sekiz fabrika, bunlara blokları, sanatoryumlar ve dinlenme evleri, çocuk bahçeleri, piyoner kampları, stadyumlar ve on bin kişilik bir kültür-evi toplamı demektir. Nihayet ZIL, son derecede karmaşık bir sosyal kolektiftir. Ve doğal olarak, onu her bakımdan değerlendirmek de kolay değildir.

Ve biz bütün bunları gözönüne alarak, Sovyet halkının çözümüne giriştiği dünya standartları düzeyinde üretim sorununun alabildiğine önemli bir iş olduğunu da bilerek, hem de bunun iki sistem arasındaki ekonomik yarışta (ayrıca kapitalist memleketlerdeki komünistlerin eylemi bakımından da) birincil bir önem taşıdığını hesaba katarak ZIL işletmesinin bu alanda ne derecede başarılı olduğunu anlamaya başladık. Bu maksatla da sorduk:

— Birkaç yıl önce Sovyet basını sizin ürettiğinizi epeyce eleştirmişti. O zamandan beri ne gibi bir değişiklik sağlandığını söyler misiniz?

Bu sorumuza çeşitli yoldaşların verdiği cevapları dinledik. Her şeyden önce, Baş-mühendis Viktor Lavroviç Melnikof'un (44 yaşında, 1943 yılında gönüllü olarak cepheye gitmiş, harpten sonra Oto-Makine Enstitüsünü bitirmiş ve fabrikada usta, atelye şefi, üretim şefi yardımcılığı gibi bütün kademelerden geçmiş) cevabını buraya aktarıyoruz:

— Sonuncu yeniden — kuruluş sonucunda fabrikamız teknik bakımdan yüksek donatımlı bir işletme haline geldi. Geçen yıl ziyaretimize gelen Henri Ford II, konuşma arasında, kendisinin kamyon yapımı için bu kadar büyük fabrikaları olmadığını söyledi. Hâlen işletmemizde yürüyen şerit (konveyr) toplamı 80 kilometreyi buluyor. Bizde işçi başına yürüyen şerit uzunluğu, otomobil de üreten Ford «Ceneral Motors», «Mersedes», «Fiat» fabrikalarındakinden daha fazladır. Kaldı ki, bu fabrikalardaki yürüyen şeritler de yük kamyonları üreten fabrikalardakinden daha fazladır.

«ZIL-130» kamyonlarının yapısı ve donatımı oto tekniğinin yüksek ulaşımlarını yansıtmaktadır. Bu kamyonların yapımı memleketimiz koşullarına göre hesaplanmıştır, Güvenilmeye değer, dayanıklı arabalardır. Genel onarıma kadar 300 bin km. geçebilir. Motoru 180 bin kilometre garanti ile verilmektedir.

— ZIL'deki emek verimiyle bir kapitalist işletmenin emek verimini karşılaştırır mısınız?

Bujinskiy yoldaş şöyle cevap verdi:

— Genellikle söylemek gerekirse, çeşitli işletmelerin emek verimini karşılaştırmak çok zor bir iştir. Bu epeyce ayrıntılı inceleme ister. Bunun metodunu bulmak gerek. Biz âletleri, motorları kendimiz yapıyoruz,

yabancı firmalarsa bunları genellikle satın alıyorlar. Kooperatifleşme düzeyi ile üretim hacmi ayrı şeylerdir. 1962'de uyguladığımız üretim metodu, emek verimi bakımından Ford, Kraysler ve «General Motors» işletmelerinden biraz geride olduğumuzu gösterdi. Şimdi ayrı ayrı işlemlerde daha ileriyiz . . .

Kongrenin direktifleriyle, memlekette yük kamyonları üretimini 1975 yılına doğru bir buçuk misli artırmayı plânlaştırmış bulunuyoruz. ZİL yılda 50 bin kamyon daha fazla üretecek ve bunu yeni fabrika kurma harcamalarına kıyasla pek büyük sayılamıyacak sermaye yatırımlarıyla başara-caktır.

İşçiler işletme toplantılarında Direktifler Tasarısının görüşülmesine aktif olarak katıldılar, düzeltmeler yaptılar, bazı fikirler ve teklifler ileri sürdüler. Kongreye hazırlık döneminde üretim olanaklarımızı elbirliğiyle gözden geçirdik. Bu yoklamada işçilerden ve personelden, ekonomik işlerimizi, çalışma koşullarını, emekçilerin yaşam ve geçimini iyileştirmeyi amaçlayan 19 bin teklif geldi.

İşletmemizin büyük plânları var. Bunların gerçekleştirilmesi, işçilere, teknisyenlere, mühendislere, yönetmenlere bağlıdır. Hepsi de, belirlenen ödevlere olağanüstü bir sorumluluk duygusuyla yaşamaktadırlar. Kollektifimiz dokuzuncu beşyılık plânı başarıyla hayata geçireceğinden emindir.

Ekonomik reform bir süreçtir

Bizi bir problem düşündürüyordu: SBKP XXIV. Kongresi dokümanlarında coşku ile formüle edilmiş olan sonuçların elde edilmesi için gerekli yaratıcı enerjinin yeni hız ve atılımını kazandırabilecek ekonomik tedbirler sistemi ne olabilirdi? Bunu görüp kavrayabilmek için, özlüğü işletmecilik ve ekonomi yönetimi prensiplerini yetkinleştirmekten ibaret olan ekonomik reform üzerinde özel bir dikkatle durduk.

Baş-ekonomist A. İ. Bujinskiy'in bu husustaki fikri şudur:

— Daha önce uygulanan plânlama sistemi, zamanına göre yüksek sonuçlar verdi. Biz bu sistem sayesinde üstüngelmemize ve daha sonra halk ekonomimizi hızla kalkındırmamıza imkân veren bir temel yaratabildik. Fakat bilimsel-tekniksel devrim yeni istemler ileri sürüyor. Objektif bir zorunluk haline gelen reform, ekonomi yönetimi prensiplerinde değerli olan her şeyi geliştirmekte ve halk ekonomimizin etkinliğini yeni ihtiyaçlara ve artan olanaklarımıza uygunlukla yükseltmektedir.

Merkezi plânlama çerçevesinde işletmenin hakları ve serkinliği genişletiliyor. Üretim hacmine, emeğe, maliyete ilişkin olan ve plân organları tarafından belirlenen esas göstergeler sekizden üçe indirilmiş bulunuyor.

Kollektifin geçen beş yıllık plân dönemindeki başarısını şöyle özetleyebiliriz: Üretim hacmi $\frac{0}{100}$ 66, emek verimi $\frac{0}{100}$ 44, ortalama aylık $\frac{0}{100}$ 29 oranında; kazançlar 2,7 defa ve rantabilite hemen hemen üç misli artmıştır. Bu durumda, reformun olumlu etkisi apaçık meydandadır.

Üretimi geliştirme, sosyal-kültürel ihtiyaçlar fonları ile maddi özendirme fonunda epeyce artış görmekteyiz. Şimdi işletmemiz, modernleşme harcamaları için, daha önce merkezî olarak devletten aldığı iki misli yıllık ödenek ayırabiliyor. Emekçilerin sosyal — kültürel ve yaşamsal ihtiyaçlarını giderme olanaklarında da göze çarpar bir artış vardır. Bugün birey işçinin, kollektifin ve toplumun çıkarları birbirine tamamiyle uygun düşmektedir.

Şimdi üretim plânının belirlenmesinde işletme daha büyük bir erkinliğe sahip olduğuna göre, daha düşük göstergeleri savunma eğiliminin doğup doğmadığını sorduk. Cevap şuydu:

— Bu hiç de elverişli değil. Bütün fonlar ona göre azalıyor sonra. İşletme, daha büyük kazançlar ve maddi özendirmeler bakımından da, daha yüksek plân göstergeleri yanlısıdır.

— Reform ürün kalitesini nasıl etkiliyor?

— Reform, ürün kalitesini sistematik olarak iyileştirme olanaklarını önemli derecede genişletmiştir. Bunun iki nedeni var: Birincisi, işletme, şimdi, sermaye yatırımlarına ayırdığı hayli büyük bir ödeneye sahiptir, ikincisi, fiyatlar sistemi artık ürün kalitesi düzeyini daha esnek biçimde yansıtmaktadır. «ZİL-130», geçenlerde devlet kalite armağanını kazanmıştır. Bu büyük bir başarıdır. Fakat kalite armağanı yalnız üç yıl için geçerlidir. Bu zaman içinde otomobili daha da iyileştiremezsek, hem armağandan, hem de belirli özendirme (teşvik) ödüllerinden oluruz. Biz kalite iyileştirmeye her yıl 1,5—2 milyar ruble harcıyoruz.

İşçilerimiz, bu beş yıllık plân döneminde motorun takatini 180 bin kilometreden 250 bir kilometreye çıkarmayı, 1974 yılında 8 ton yük kapasiteli ve üç dingilli yeni «ZİL-133» modelinin yapımına başlamayı tasarlıyorlar. Buna rağmen, işçilerimiz, üretim kalitesini yükseltme sorunlarının, model üzerinde işleme çabalarını bundan sonra da artırmayı gerektirdiğini kavramaktadırlar.

Reform maddi özendirmelerin rolünü de artırmıştı. Son yıllarda, işletmenin maddi özendirmeler fonunda emek ücretleri fonunu aşmanın yüzde 7'den yüzde 15—17'ye kadar çıktığı görülmüştü. Bunları öğrendikten sonra, maddi özendirmelerin işçileri bir çeşit para yığma yarışına sevk edip etmediği, komünist eğitim üzerinde olumsuz etkiler yapıp yapmadığı, gazeteci olarak bizi düşündürdü. Konuşma arkadaşlarımız Baş-mühendis, Parti Komitesi Sekreterinin ve Baş-ekonomistin bu husustaki fikirlerini sorduk. İşte cevapları:

Melnokof yoldaş: — Endişeniz bir dereceye kadar yerindedir. Eğer ne pahasına olursa olsun prim peşinde koşmaya kalkarsak, hatalara yol açılabilir. Bizim fabrikanın yaptığı buzdolapları büyük rağbet görüyor. *Fakat biz, kazanç artırmak düşüncesiyle normal ölçünün üstünde buzdolabı üretimine girersek, çok geçmeden perspektifi yitiririz.* Bu hem moral bakımından, hem de üretim bakımından bir kayıptır. Zira bizim esas uğraşımız otomobil üretimidir.

Gorbunof yoldaş: — Bizde maddi özendirme, aynı zamanda mânevidir, çünkü başarılı çalışmanın toplum tarafından takdir edilmesi anlamını taşır. Ödülleme yalnız yalın sonuçlara göre yapılmaz. Sendikalar tarafından hazırlanan ve onaylanan prim sistemi, zorunlu olarak toplumsal kontrol unsurlarını da taşır. Yani insanın emeğe, disipline ve kolektifin çıkarlarına karşı tutumunun ne olduğuna da bakılır.

Bujinskiy yoldaş: — Mânevi özendirmelerin artık önemini yitirdiğini düşünmek doğru olmaz. Şu veya bu insanın parayla ilgilenmesi normal ölçüler çerçevesini aşabilir, amma genel ve doymaz bir para hırsı söz konusu değildir. Geçenlerde sosyologlarımız işçiler arasında bir anket yaparak, ne çeşit özendirmeleri tercih ettiklerini sordular. Size içtenlikle söyleyeyim ki, benim beklediğimin de tersine olarak, sorulan işçilerin %40'ından fazlası mânevi özendirmeleri yeğ tuttukları cevabını verdiler. Mânevi özendirmelerden kasıtları da, gazetede bir küçük yazıyla övülmek, müdürlükten bir teşekkür mektubu, bir takdir belgesi almak, onur tahtasına veya defterine yazılmak, komünist emek hamlecisi unvanı kazanmaktır.

Reformun daha birçok problemlerini görüştük. Konuşma arkadaşlarımız şu doğru tesbiti yaptılar: Reform bir süreçtir. Bu süreç yetkinleşmektedir ve yetkinleşmeye devam edecektir. Yaşadığımız bu bilimsel-tekniksel devrim aşamasında üretimin ilerlemesini mucize gücüyle etkileyebilecek her hangi bir tedbir bulunamaz. ZİL'de çalışanlar bu hususta artık âza-miye vardıkları düşüncesinde değillerdir; üretimi her bakımdan yükseltme yolunda yeni çözüm ve çareler aramaktadırlar.

İşçi sınıfı gelişiyor

Bizi, elbetteki işçi sınıfının durumu, nasıl değişmekte olduğu, üretimde ve toplumda ne gibi bir rol oynadığı da ilgilendiriyordu.

Bu konuda, ilkönce, hâlen kapitalist memleketlerde işçi sınıfına büyük felâketler getiren otomasyondan söz etmek istiyoruz. Otomasyon ZİL'de plânlı olarak ve büyük ölçülerde gerçekleştiriliyor. Teknik yeniliklerin yerleştirilmesi sonucunda son beş yılda 31 bin kişi şartlı olarak serbest bırakılmıştır. Gerçekten de bazı üretim kesimlerinde işçiye ihtiyaç kalmamaktadır; fakat bu bir problem değildir (çünkü onlara peşinen yeni meslekler öğretiliyor ve hiçbiri işsiz bırakılmıyor). Ortada, yalnız ZİL'i değil, bütün işletmeleri ilgilendiren bir genel problem vardır: işgücü yetersizliği. Üretimde daha ileri otomasyona doğru iten nedenlerden biri de budur.

Peki, işçi sınıfının fizik ve moral güçlerinin kapitalistler tarafından insafsızca sömürülmesinin çağsal sembolü haline gelen yürüyen şeritle çalışma durumu nedir? Öyle ya, bu şerit ZIL'de de uzayıp gitmektedir.

Rakamlara dayanan ayrıntılı bir inceleme yapmadan, ZIL'de yürüyen şeritle çalışmadaki gerilim derecesini göstermek herhalde olanaksızdır. Yalnız şu hususları belirteceğiz: Fabrikada yürüyen şerit ve diğer otomatik hatlarla çalışmayı mütemadiyen entanzifleştirme diye bir sorun yoktur (buna özellikle sendika örgütü yol vermemeye dikkat etmektedir). Sosyalist toplumda doğal olarak her şeyden önce insan düşünülecektir. Fabrikada üretimi entanzifleştirme yollarını aramakla yükümlü durumda olan Baş-ekonomistin bu konudaki sözlerini aktarıyoruz:

— Kapitalist işletmelerde üretim gücü bir hayli yüksek otomatik hatlar vardır. Belirli işlemlerde ürün maliyetini azaltma ve üretim etkinliğini artırma olanağı verecekleri söz götürmez olsa bile, biz her zaman böyle hatlar satınalamayız veya kendimiz de kuramayız. Sakınca, bunların fiziksel gerilimi bizim normlarımız üstünde artırmasıdır. Yeri gelmişken söyleyelim ki, biz yalnız ağır emeği ortadan kaldıran hayli pahalı otomatik hatları satınalıyoruz. Örneğin, ön dingilin çekiciliğini ve «ZIL-130» kamyonu şasisinin montajını hazırlama işleri bu cümledendir.

Yürüyen şerit boyunca çalışanlar, bir başka işleme geçebilmek üzere, genellikle ikinci bir meslek öğrenirler. Son üç yılda yaklaşık olarak 3 bin kişi birer yardımcı meslek öğrenmişlerdir. Bu yön teşvik edilmekte, yeni meslek edinenlere ödül de verilmektedir. Zira bu yolla, fabrikamız işçilerinin vasıfları ve öğrenimleri yükselmekte, bu da Sovyet toplumundaki genel süreci yansıtmaktadır. İşte buna ilişkin bazı veriler:

İşçilerin öğrenim düzeyi	Yüzde olarak nispi pay	
	1967	1970
İlkokul öğrenimliler	37,2	28,4
Tam ve bitmemiş orta, mesleki orta öğrenimliler	62,2	70,8
Yüksek ve bitmemiş yüksek öğrenimliler	0,6	0,8

Fabrikada ilkokul öğrenimli olanlar genellikle 55'ten yukarı yaştaki işçilerdir ve bunlar yardımcı işlerle meşgul değildirler. İşçilerin yaklaşık olarak yarısı vasıflıdır. Geri kalan çoğunluk arasında operasyoncular (yürüyen şerit ve otomatik hatlarda çalışanlar) yer almaktadırlar. Vasıfsız denilebilecek işçiler de (temizlik ve yükleme-boşaltma işlerindekiler) ancak yüzde 3,7 kadardır. Vasıflı işçi sayısı durmadan artmaktadır ve bunun için işletmede sağlam bir temel vardır.

Fabrika kolektifi her şeyden önce orta öğrenimi veya teknik okulları bitiren gençlerle tamamlanıyor. Bu gençler, önce çalışacakları mesleği seçiyor, ilgili çalışma kesiminde bu mesleği görüyor, sonra iki ya da üç yıllık sanat-teknik ya da bir buçuk yıllık bir program gereğince; oto-okulunda düzenlenen merkezi kurslarda veya atelye kurslarında öğrenip benimsiyorlar. Böylece yalnız 1970 yılında değişik mesleklerde 3430 işçi adayı gencin eğitildiğini söyleyebiliriz. İşçiler, komünist emek ve ileri tecrübe okullarında da vasıflarını geliştirmektedirler. 1970 yılında fabrikamızdan 10 bin işçi vasıflarını yükseltmişlerdir.

İşçiler arasında yüksek veya orta öğrenimli uzmanlar yetiştirmek üzere fabrika-yüksek okulu (yüksek teknik öğrenim okulu) kurulmuştur. ZİL'in organik bir parçası olan bu okullar her yıl 150 mühendis; oto-makine teknik okulları her yıl 250 kadar teknisyen; üç yıllık okul da her yıl 100 kadar usta yetiştirmektedir. Fabrikaya bağlı olarak, bir de, bütün Sovyetler Birliği ağır makine yapımı gıyabi teknik okulunun öğrenim-konsültasyon merkezi vardır. Bu sistem bir dizi üstünlüklere sahiptir. En önemli üstünlük, yetiştirilen işçi ve uzmanların doğrudan üretimle bağlı olmalarıdır. Şunu da ekliyorum ki, öğrenim biçimleri ve yeri ne olursa olsun, kadro yetiştirmenin masraflarını fabrika çeker, gerekli donatımı ve personeli fabrika sağlar. Üretimden ayrılmadan enstitülere devam edenlere sınav dönemlerinde ek izin verilir. Fabrika yüksek okuluna devam edenler fabrikadan her ay iki haftalık tutarında burs alırlar. Bunlar diğer iki hafta içinde öğrenim programı gereğince fabrikada çalışır ve buna karşılık ücret alırlar. Böylelikle aylık kazançları 100—120 rubleyi bulur.

Öğrenim, ihtisas edinme ve vasıflarını yükseltme olanakları, işçi sınıfı ve bütün emekçiler için büyük bir nimettir. Her işin başı da budur. Fakat vasıfsız emek yönünde durum nedir?

— Evet, dediler işçi ve yönetmen yoldaşlar, problemlerimizden biri de budur. Örneğin, orta öğrenimi bitirerek gelmiş bir genç böyle bir çalışmaya yanaşmak istemiyor. Bu cümleden olarak, bugün temizlik işçisi bulmak çok zordur. İnsan, ister istemez, çalışma yerlerinin, hafta boyunca sıra ile — yüksek vasıflı olanlar da dahil — bütün işçiler tarafından temizlenmesi çaresini düşünüyor. O zaman temizlik işleriyle uğraşmak herhalde hiç kimseye ağır gelmeyecek ve belki de temizliğin korunmasına herkes titizlik gösterecektir.

Fabrikada ortalama işçi aylığı 160 ruble, mühendis-teknisyen personelin ortalama aylığı 180 rubledir, fakat yüksek vasıflı işçilerin mühendislerden daha çok para kazanmaları olağandır. Peki bu durum mühendislik öğrenimi özenimini köreletmez mi? Bu yolda nice yıllar dirsek çürütmüş aydın kişilerde belirli bir incinme, bir hayal kırıklığı olmaz mı?

Konuşma arkadaşlarımız bu soruyu şöyle cevapladılar:

— Uygulanmakta olan ödeme sistemi yerindedir. Düşünün: Yüksek okula girenler, öğrenimlerini bitirdikten sonra vasıflı bir işçiye kıyasla ne kadar para kazanacaklarını peşinen bilmektedirler. Buna rağmen, yüksek öğrenime büyük bir akın var. Öyle görülüyor ki, herkes yalnız ne kadar para kazanacağını düşünmüyor ve herhalde sevdiği bir mesleği uğraş edinenin rolü başta geliyor.

Bu görüşlere biz de bir dereceye kadar katılabiliriz, fakat bizce problem belki daha da karmaşıktır. Her şeyden önce, işçilerin emeğinin önemi kamuoyuna henüz yeteri kadar ikna gücüyle propaganda edilmiyor her halde. Kaldı ki, bizim Moskova'da olduğumuz günlerde, ünlü bir Sovyet işletme yöneticisi, «Pravda» gazetesindeki bir yazısında, öğrenciler arasında yapılan anketin de gösterdiği üzere, en az yığınsal olan mesleklere karşı isteklerin yaygınlaştığına dikkati çekiyordu. Yazar şunu belirtiyordu: «Bu veriler temeli üzerinde kurulan «istekler piramidi», halk ekonomimizin şu veya bu mesleklere olan «ihtiyaçlar piramidi»ne nerdeyse tamamiyle ters düşmektedir.» Bu, yaş durumu, tarihsel, ideolojik karakter gibi çeşitli nedenlerden ileri gelebilir, hattâ birtakım eski önyargılar da bunda rol oynayabilir; fakat bu asla işçi sınıfının toplumdaki yöneticilik rolünü yitirmekte olduğu anlamına gelmez. Her şey bunun tam tersini göstermektedir.

İşçi sınıfına «baskı» yapılıyor mu?

Biz Sovyet yoldaşlara, bazı soruları, burjuva propagandasının kalıplaştırdığı biçimde sormakla, âdeta istemeyerek de olsa bu propagandanın «borazanlığı» rolünü üzerimize almış oluyorduk. İzlenimlerimizi yalnız görüşlerimizin anlatımıyla değil, işçileri, yöneticileri, komünistleri ve partizimleri de konuşturarak, onların sözlerini de yansıtarak vermek istiyorduk.

Yolculuğumuz ve temaslarımız boyunca konuştuğumuz kişilerden, bize hayat hikâyelerini kısaca anlatmalarını rica ediyorduk. Niçin yapıyorduk bunu? Anlatalım. Burjuva basını, sosyalist ülkelerin parti ve ekonomi kadroları hakkında bir sürü uydurmalarla doludur. Burjuva basını bu kadrolardan yalnız «yeni sınıfı» ve «elit» diye söz eder. Bu uydurmaları kaleme alan gazeteciler, Sovyetler Birliği'nde güya olmuş bulunan «bürokratik» aristokrasi'nin toplumda işçi sınıfının yöneticilik rolünden sadece propaganda maksatlarıyla söz ettiğini, gerçek yaşantıdaysa bu sınıf üzerinde sürekli bir baskı uyguladığını vb. yorulmadan tekrarlayıp dururlar. Bu gibi «tez'ler»in mantıktan yoksun, boş lâftan ibaret olduğunu biz önceden biliyorsak da, fabrikada işçilerin ve yönetmenlerin ne düşündüklerini öğrenmek istiyorduk. Ve işte sorularımıza verilen cevapların bazıları:

E. M. Şustof (Kısım şefi): — İşçi sınıfına baskı yapmak kime ve niçin gereklidir her şeyden önce? Bizim fabrikada böyle bir baskı uygulayanı gösterebilir misiniz bana? Bulamazsınız böylesini. Ben size kendimden pay biçerek anlatayım. Şimdi büyük bir bölümü yönetiyorum. Vaktiyle tesviyeci olarak işe başlamıştım. Bizim prese bölümünde bütün yöneticiler işçilikten yetişmişlerdir. İşçi sınıfının rolünün küçümsendiğini bu mu kanıtlıyor yoksa? İçimizden kim, kendi ortak çıkarlarımıza aykırı bir şeyi bu sınıfa dayatabilir? Sonra siz, hemfikir olmadığı, kabul etmediği bir şeyi işçi sınıfına dayatmayı kolay mı sanıyorsunuz? İşçi artık okur-yazardır, uyanıktır, hedeflerini bilmekte, çıkarlarını savunabilmektedir. Daha Sovyet egemenliğinin kurulduğu andan itibaren bizim devletimiz işçilerin devleti adını taşımaktadır. Ve öyledir de. Gelişiyoruz, evet, fakat işçi sınıfının rolü, yöneticilik rolü olarak kalıyor. O yönetici sınıfıdır.

N. G. Nyacı (tesviyeci, kadro işçisi): — Bizde işçilerle yönetmenler arasında hiçbir ayrı — gayrı yoktur. Bize baskı yapıldığını söyleyenler hakımızda hiçbir şey bilmiyorlar demektir. Ben bir işçi olarak, bir parti üyesi olarak, yöneticilerle beraber bütün sorunlarımızın görüşülmesine katılıyorum. Parti komitelerinde, bürolarda, sendika komitelerinde, daimi üretim danışma toplantılarında ve genel toplantılarda, hangi problem görüşülürse görüşülsün, yığınlardan kopmak yok, hep onlarla beraberiz.

V. Maniulof (tesviyeci-modelci, atelye sendika komitesi başkanı): — Kimin kime «baskı» yaptığı cidden anlaşılmaya değer. İdarenin bize baskı yapmasına sadece müsaade etmemekle kalmıyoruz. Denebilir ki, bir idareye «baskı» yapıyoruz. İdarenin her yanlış kararı tarafımızdan protestoyla karşılanır; yöneticiye yakışmayan her davranış, yeteri kadar haklara sahip olan atelye komitesinde, işçi toplantılarında şiddetle yerilir. Atelye komitesi böyle bir yöneticinin görevinden alınmasını da teklif edebilir. Görüyorsunuz ki, bizde işçi kolektifi idareyi kontrol etmekte ve bu işleme bütün toplumsal örgütler katılmaktadır.

N. G. Kutikin (Fabrika Sendika Komitesi Başkan Yardımcısı): — Bizde öyle günler olur ki, atelye şefi veya yardımcısı ilkönce nereye koşacaklarını bilemezler. Çağırdıkları yer bir değil, iki değildir. Her gün şu veya bu toplumsal örgüt tarafından hesap vermeye çağırılırlar. Yani her yandan denetim . . .

Yoldaşlar sorularımızı cevaplarken, yönetmenlerinden çoğunun işçilikten yetiştiğini ve onların kendilerine yukardan bakmalarının akla yatar şey olmadığını tekrar tekrar belirttiler. İşte fabrikada yöneticiler kadrosunun yetişme yollarını gösteren ilginç veriler:

Kısım, atelye, şube, daire yönetmenleri ve yardımcıları	Öğrenim durumu			ZİL'de Kıdemi			ZİL'e gelişi	
	Yüksek	Orta mesleki	Orta	10 yıl	11—15 yıl	15 yıldan fazla	İşçi olarak	Genç uzman olarak
Toplam 383	201	134	48	39	60	284	220	49

Yalnız 1970 yılında 200'den fazla işçi ustalığa yükselmiştir.

Gerçekte fabrikanın bütün yönetmenleri kendi içinden yetişmişlerdir. Eski direktör İ. A. Lihaçof ilkönce şoför olarak, şimdiki direktör ve SBKP MK üyesi P. D. Borodin işçi olarak, Parti Komitesi Sekreteri V. İ. Gorbunof tesviyeci olarak, Kadrolar Direktör Yardımcısı V. V. Kalinin elektro-montör olarak, baş-teknolog, profesör ve Devlet Armağanı lâvreatı S. M. Styopaşkin montör, fabrika Sendika Komitesi Başkanı A. E. Andreef de tesviyeci olarak işe başlamışlardır.

Kontrolör *Galine Mihaylovna Lukiyanova* şunları anlattı:

— Gençken hostes olarak çalıştım. Biraz dünya görmek istiyordum o zaman. Gerçekten de birçok memleket gördüm. İşimi ilginç buluyor ve seviyordum. Ama bir gün, bundan yirmi yıl kadar önce, otomobil fabrikasında çalışmaya karar verdim. Doğrusunu isterseniz, hiçbir zaman pişmanlık da duymadım . . . Gelelim işimize. Size çalışmalarımızda mühendisler ve teknisyenlerle nasıl bir ilişki kurulduğundan bahsedeyim. Ben işçilerden, mühendislerden ve memurlardan oluşan bir kompleks brigadı yönetiyorum. Brigadımız, fabrikanın markasının itibarını koruma bakımından çok önemli sorunlarla uğraşıyor. Kontrol ediyor. Kusurlar bulduğumuz ve bunların giderilmesi yollarını gösterdiğimiz haller çok. Vites kutusu kalitesini kontrol ve onaylama işini daima heyecanla ve yetkimizi titizlikle kullanarak yapıyoruz. İşçiler tertibat ve donatımda birçok değişiklik teklifi yaptılar ve kabul ettirdiler. Bu haller mühendislerimizin onuruna belki biraz dokunur, fakat kendilerinden teşekkürden başka bir şey işitmiş değiliz. Hele fabrika müdürlüğünün veya yöneticilerin diktatörlüğü andırır her hangi bir davranışını görmedim ve bilmiyorum . . .

A. İ. *Bujinskiy* şunları ilâve etti:

— Bizim devletimizde yöneticinin psikolojisi, kapitalist işletme idarecilerinin psikolojisinden ilkesel olarak farklıdır. Sovyetler Birliği'nde üretim araçları üzerinde özel mülkiyet yoktur. Bu, esastır. Bundan başka, bütün yaşama ve çalışma atmosferi, insanlar arasında karşılıklı ilişki stili, arka-

daşlık ve demokratizm ruhu aktif işbirliğine yardım etmektedir. İşçilerle biz ortak eğitim görmüşüzdür, düşüncelerimiz ve kaygılarımız da ortaktır.

Döküm atelyesinde postabaşı usta ve sosyalist emek kahramanı *Varvara Egorovna Markina*, Bujinskiy yoldaşın düşüncesini daha da geliştirdi:

— Bilginler ve mühendisler karşılaşılan sorunları bizimle beraber çözüyorlar. İşçi, mühendise, emek verimini artırma, şu veya bu işlemin sürecini kısaltma, çalışmayı kolaylaştırma hususlarında gayet faydalı tavsiyelerde bulunabilir. İşçi bütün incelikleri bilir. Bundan ötürü bizde işçi sınıfı ile aydınlar birlikte hareket ederler.

Mühendislerin, teknisyenlerin, yönetici kadroların, parti işçilerinin ve sıradan işçilerin maddi durumları, geçimleri arasında esaslı bir fark olmayışı önemli bir gerçektir. Genellikle hepsi aynı semtlerden ve birbirinin aynısı apartmanlarda otururlar. Aldıkları aylıklar arasında da, artık clediğimiz gibi, kayda değer bir fark yoktur. Hattâ fabrikanın en önde gelen yönetmenlerinin kazançları bile, vasıflı işçinin aylığının iki-üç mislinden fazla değildir (Bu aylık kazanç sorunu, bizim fabrikayı ziyaretimizden birkaç gün önce İtalya'dan dönmüş bulunan Baş-mühendis V. Melnokof'la konuşmamızda sözkonusu oldu. Kendisinin dediğine göre, «FIAT» işletmesinde, örneğin her hangi bir teknik yönetmen, hem de ileri gelenlerden olmayan bir yönetmen, vasıflı işçinin aylığının on misli kadar para alabilmektedir).

Parti şehir komitesinde olsun, fabrikada olsun, kiminle konuştuysak, parti ve işletme işçilerinden hepsinin de problemleri bütünüyle kavrama yeteneğine sahip, bilgileri geniş ve örgütçülük kabiliyetleri yüksek modern yöneticiler oldukları kanısına vardık. Ve esasen, bundan ötürü, yani mâhut «elit»e mensup oldukları için değil, işçi kökenleri ve yetişme yollarından ötürü yönetici olabildiklerini anladık.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi üyelerinin % 40'tan fazlası işçidir; memurların da çoğu işçi sınıfı kökenlidir. Gerçi partinin sınıfsal karakterini yalnız sosyal terkihi belirlemez. Parti Marksizm-Leninizm ideolojisini kılavuz edinmiştir. Peki, bu işçi sınıfının ideolojisi değil midir? Partinin, uğrunda savaştığı son hedef komünizmdir. Peki, bu da işçi sınıfının hedefi değil midir? Kaldı ki, bütün halk, işçi sınıfının dünya görüşü temeli üzerinde eğitilmektedir. İşte Sovyet toplumunun gelişmesinde esas olan budur. Bu toplumda işçi sınıfının üretim sistemindeki yeri, genel halk mülkiyetiyle ilişkisi ve bundan doğan özel nitelikleri (disiplini, bilinci) onun yöneticilik rolünü belirlemektedir.

Memleketteki yetişkinler nüfusunun % 9'unu kapsayan parti, aldığı kararları hayata geçirebilmek için, işçi sınıfına, toplumsal yığın örgütlerine, halk egemenliğine dayanır. Ancak yığınların yaratıcılığı sonucu olabilecek bunca başarıların, şu kadar yıl boyunca, sadece bireylerin

veya belirli bir tabakanın — hattâ partinin — diktatörlüğü koşulları altında elde edilmesi olanaksızdır.

Fabrikada çeşitli tartışmalar yapılıyor. Ama bunlar hiçbir zaman politik veya sosyal karakterli prensip anlaşmazlıklarına dökülmüyor. Ücretlerin artırılması (asla azaltılması değil), üretimde plânlama, çalışma örgütü ve koşulları, konut sorunu ve diğer problemler her zaman sözkonusu edilebiliyor. Bize, işçiler düzeyinde bir sonuca bağlanamayıp da, «yüksek düzeyde» görüşülmesi, yani işletme yönetimi ve sendika örgütü tarafından ele alınıp çözülmesi gereken tartışmaların yılda 15—20 kadar olduğunu söylediler. Ve bu da, bizce, üretimsel ve sosyal karakterli bütün önemli sorunların çözümüne emekçilerin katılması sisteminin geniş ölçüde gelişmişliği ve etkinliğiyle açıklanabilir.

İşçi kolektifinin sesi

İşçilerin işletme yönetimine nasıl katıldıkları hakkında açık bir fikir edinmek istiyorduk. Bilindiği gibi, kapitalist memleketlerde bu «katılma hakkı» işçi sınıfının ve diğer sosyal tabakaların mevcut sisteme karşı yürüttükleri savaşta en önemli isteklerinden biri haline gelmiştir. Ve itiraf etmeliyiz ki, biz bazan, istemiyerek de olsa, kıyaslama yapayım derken, Sovyet işletmesi ile kapitalist işletmeyi aynı tahtaya koyar duruma düşmekteyiz. Oysaki kapitalizmde mal sahipleriyle işçilerin çıkarları uzlaşmaz çelişkilidir. Bu esas gerçeği hiçbir sosyal maskeleye örtbas edemez. Sosyalist ülkelerdeyse her şey bunun tersidir. Bu ülkelerde devlet, emekçilere, sosyal işlerin yönetimine eylemle katılmaları için gerekli bütün olanakları verir.

Fakat işçilerin yönetime katılmalarının somut biçimlerine gelince, bunlar elbette emekçilerin kapitalistlerden koparabilecekleri olanaklardan çok daha çeşitli ve çok daha zengindir. Bu cümleden olarak, her şeyden önce sendika örgütünün eylemini (toplu sözleşmeler, daimi üretim danışma toplantıları, işçi toplantıları, çeşitli komisyonlar), halk kontrolünü, «Kom-somol projektörü»nü ve daha birçok tedbiri sayabiliriz.

Parti Komitesi Sekreteri Gorbunof yoldaş durumu şöyle açıkladı:

— Parti örgütü, doğal olarak, yönetici rolü oynuyor. Ortak ödevlerin yerine getirilmesi yolunda bütün sosyal örgütlerin çabalarına parti örgütü yön veriyor, idarenin çalışması üzerinde kontrol görevini gerçekleştiriyor. Komünistler kesinlikle her şeyde işçi kolektifine dayanıyor, doğrudan insanlarla çalışıyor ve onları olgunlaştırmış sorunların çözümü için seferber ediyorlar. Fabrikada her yıl yapılan hesap verme ve seçim konferanslarında şu daimi (daimi kavramına dikkat!) komisyonlar seçiliyor: Ürünlerin kalitesini kontrol komisyonu, ekonomik işler komisyonu, üretim kültürü komisyonu, yeni tekniği yerleştirme komisyonu, alınan kararları gerçekleştirme komisyonu vb. . . . Lüzumsuz bir tevazu göstermeden ve

cesaretle söyleyebilirim ki, parti örgütümüz, işletmemizde her gün ve çeşitli biçimlerde toplantılara katılarak, toplumsal örgütlerin eyleminde görev alarak bütün kesimlerin çalışmalarını reel olarak kontrol eden ve plânlarımızın, kanunlarımızın, yaşamsal normlarımızın yerine getirilmesini sağlayan en iyi eylemcileri birleştirmektedir . . .

Emek yarışlarıyla de özel surette ilgilendik. Tipik bir örnek: Prese kesimi genç işçilerinden ıstampa ustası Klavdiya Aleksandrovna Artyomova, yükümlü bulunduğu beşyıllık üretim ödevini V. I. Lenin'in 100. doğum yıldönümüne kadar, yani normal süresinden sekiz ay önce yerine getirmeye söz verdi ve dediğini de başardı. Genç işçinin bu girişimini yalnız fabrikanın 12 bin işisi değil, memlekette diğer birçok işçi kolektifi de benimsediler. Şimdi fabrika, Dokuzuncu Beşyıllık Plânın birinci yılında öngörülen ödevleri vâdesinden önce başarma çalışmaları içinde. Bütün işletmede üretimin geliştirilmesine büyük katkılarda bulunan 325 yeni-buluşçu ve 6300 rasyonalizatör var. 32 786 kişi komünist emek öncüsü unvanı taşıyor, ayrıca binlerce işçi bu unvanı elde etmeye çalışıyor.

Gözlerimizi 1930 yıllarına çevirelim: O zamanlar Sovyetler Birliği'ni baştanbaşa kapsamış olan emek yarışları, yığınlardan gelen devrimci eleştiri olarak, henüz ortaya çıkarılmamış kaynak ve olanakların etkinlikle kullanılmasını köstekliyen eskimiş üretim normlarının yığınlar tarafından değiştirilmesi olarak değerlendiriliyordu. Bu hareket, emekçilerin üretim yönetimine eylemsel katılmalarının somut biçimlerinden biri değil de nedir? Bize öyle geliyor ki, yarışlara şimdi de yığınların yaratıcılığı gözüyle bakılmalıdır. Ve eğer emek yarışlarını şurada-burada bazı kimseler biçimsel bir tutumla ele alıyorsa, bunun subjektif nedenlerle açıklanması, köklerinin sosyalist toplumun «objektif» koşullarında aranmaması gerekir.

Fabrikanın *Sendika Komitesi Başkanı Andreef* yoldaşa sorduk:

— Burjuva basını, SSCB'nde sendikaların bu yarışlardan başka hiçbir şeyle uğraşmadığını, işçilerin çıkarlarını savunmadığını iddia ediyor. Doğru mu bu?

Andreef şu cevabı verdi:

— Böyle şeyler yazan o gazetecilere, bizim fabrika komitesinin işçilere gösterdiği ilgiyi keşki siz de gösterebilseydiniz, diyelim geliyor! İşçilerin çıkarlarını savunma konusunda bizim tutumumuz şu: İnsanın doğuşundan son nefesine kadar her şeyle bizim sendika ilgilenir. Gerçekten de bu böyledir: Fabrikamızın çocuk bahçelerinde ve çocuk yuvalarında işler — ki bu problemler bizde kesinlikle çözülmüştür — sendika örgütümüz parmağını bile kıpırdatmadan mı yoluna giriveriyor? İşte yarın tam 2000 çocuğumuzu piyoner kampına gönderiyoruz. 1970 yılında sendika örgütü fabrikamız işçilerine 1700 apartıman verdi; dinlenme evleri, pansiyonlar ve turistik merkezler için 20 bin ve sağlık işleri için de 1300 kart dağıttı.

Peki, nedir ki, işçilerin ihtiyaçlarının giderilmesi, çıkarlarının savunulması değil midir? Fabrikamızda çalışanların hepsinin üye bulunduğu sendika örgütümüzün çalışmalarının hacmini ve biçimlerini burada ayaküstü özetlemeye bile imkân göremiyorum . . .

Sendika örgütü, üretim çalışmaları alanında ve işletmenin yönetimi bakımından kanunla belirlenmiş geniş haklara sahiptir. Sendikalarla görüşülmeden ve onların rızası alınmadan ne plân kesinleşebilir, ne de plânı gerçekleştirmenin hesabı verilebilir. Sendikaların fabrika yönetimiyle yaptıkları toplu sözleşme, işçilerin çıkarları adına idarenin yapmakla yükümlü olduğu her şeyi ayrıntıları ile belirlemektedir. Sosyal yardımlarla, emekçilerin sağlığıyla, öğrenimi ve kültürüyle ilgili bütün sorunlar sendikaların yetkisi çerçevesini girmektedir. Çocukların, erginlerin ve gençlerin eğitimiyle sendikalar ilgilenmektedir. Örgüt kadınlar arasında da çalışmalar yürütmektedir. Konut fonunu (fabrikaya ait konutlar alanı toplam 500 bin metrekareyi bulmaktadır) denetlemek, güvenlik tekniği kurallarının ve genellikle emek ve sağlık koşullarının korunmasını kontrol etmekle de sendikalar yükümlüdür. Sendikanın rızası alınmadan, kategorisi ne olursa olsun, hiçbir işçinin gündeliği değiştirilemez ve hiçbir prim sistemi uygulanamaz. Hele idarenin sendikaya sormadan işçi çıkarması gibi bir işlem asla mümkün değildir.

ZİL'de üretim daimi danışma toplantısı (işçilerin yönetime katılmalarının kanunla belirlenmiş organı) hakkında, işçi V. K. *Manuilof* şunları söyledi:

— Danışma toplantısı üyeleri — işçiler, mühendisler, teknisyenler — genel toplantıda seçilirler. Bir de gündemi, örneğin kalitenin yükseltilmesi konusunu öngören gündemi hazırlıyacak bir prezidyum seçilir. Hazırlıkta oturuma bütün işçiler katılırlar, sonra prezidyum karar tasarısını meydana getirir ve bunu onaylanmak üzere danışma toplantısına getirir. Danışma toplantısına idarenin temsilcileri ve yapılan tavsiyelerin yerine getirilmesini denetlemekle görevli kişiler katılır (Bu tavsiyeler atelye ve fabrika yönetimi tarafından kabul edildikten ve ilân edildikten sonra yürürlüğe girer). Daha sonraki danışma toplantısında kararların yerine getirilişi hakkında bize rapor verirler . . .

Daimi danışma toplantısının her atelyede uygulandığını gördük. Bu uygulamayı yaklaşık olarak 1000 kişi gerçekleştiriyor. Daimi danışma toplantısı kararlarının, tavsiye özlüğünde olsalar da, üretimde etkinliğin artırılması, teknik ilerlemenin hızlandırılması yönünde büyük bir etki gücü vardır.

Halk denetim komitesinin eylemine 3147 kişi katılıyor. Bu görevliler, Sovyet kanunlarının ve diğer hukuk normlarının nasıl korunduğunu gözetiyorlar. Halk denetim komitesi, işçi ile yönetici arasında ayırım yapmadan,

yolsuzluk ve zarar-zıyan suçlularını cezalandırmak, bu arada para cezası da vermek hakkına sahiptir.

Gözümüzden kaçmayan bir özellik de şudur: Konuştuğumuz herkes

— işçiler, mühendisler, idarenin ve sosyal örgütlerin temsilcileri — yalnız belirli bir kesimde veya atelyede değil, bütün fabrikada işlerin nasıl gittiğini çok iyi biliyorlar. Sovyet işçileri ve işletme yöneticileri, bu bakımdan, birçok şeyin ve tabii öncelikle işverenlerin kazançlarının emekçilerden gizlendiği kapitalist işletmelerdeki işçilerden tamamiyle farklıdır. Bizce, emekçilerin reel olarak yönetime katılmalarının esası, bu her şeyi bilmenin, fabrikada işlerin bütün gidişinden haberdar olmanın içindedir.

Andreef yoldaş bu kanıyı şöyle pekiştirdi:

— Fabrikamızda 15 bin aktivist var dediğimiz zaman tam gerçeği ifade ediyoruz. Bunu söylerken, somut yönerge ve siparişleri yerine getiren en eylemli işçileri ve personeli gözönünde bulunduruyoruz; yoksa genellikle bize yardıma hazır bulunan ve yardım edenler bundan çok daha fazladır.

V. İ. Lenin'in daha Sovyet egemenliğinin ilk adımlarını attığı 1918 yılında söylediği şu sözleri hatırlamamak elde değildi: «... Biz artık hiçbir şeyden korkmuyoruz, çünkü yeni devlet egemenliğimizi yaratmış bulunuyoruz, çünkü bu devletin özyönetimi bizim elimizdedir . . . Yeni düzenin süreklilik ve dayanıklılığının başlıca dayanağı, sosyalizm adına gerçekleştirileceğimiz örgütsel tedbirlerdir . . . Artık bütün halkın malı haline gelen ülke üstüngelen proletaryanın önündedir ve proletarya sosyalist prensipler üzerinde yeni üretim ve tüketimi örgütlemeyi başaracaktır.» (V. İ. Lenin, Toplu eserleri, c. 35, s. 288—289).

Sosyal güvenlik

Kapitalist memleketler emekçilerini yarı korkusu rahat bırakmaz. Bunu gözönünde bulundurarak, Sovyet işçilerinin geleceğe nasıl baktıklarına, Sovyet ülkesinde halkın refahını yükseltme perspektiflerinin neler olduğuna değinmek yerinde olur.

Yukarıda da söylediğimiz gibi, ZİL'de geçen yıl bir işçinin ortalama aylığı 160 ruble, mühendis-teknisyen personelin ortalama aylığı da 180 rubledir. Bu miktar, genellikle Sovyet sanayiindeki ortalama aylığı biraz geçmektedir. Bu da anlaşılır şeydir, zira teknik ve ekonomik düzeyi yüksek bir işletme sözkonusudur.

İşçi ailelerinin gelirleriyle ilgilendik. Bu maksatla işletmede bulunduğumuz 1970 yılı istatistik verilerinden faydalandık. Bu veriler, iki nüfusun çalıştığı üç kişilik bir ailenin (Sovyetlerde ortalama aile nüfusu 3,2 kişidir) yıllık ortalama gelirinin 3251 ruble olduğunu gösteriyor. Bu gelir düzeyi, 1965 yılındakinden % 27,4 yüksektir. Ailenin giderleri de şöyledir: Yüzde

6,7 sosyal yemekhanede beslenme giderleri; yüzde 36,7 ev için tüketim maddeleri giderleri; yüzde 3,3 kira ve belediye hizmetleri giderleri; yüzde 25,7 sanayi malları satınalma giderleri; yüzde 4,1 tiyatro ve diğer kültürel ihtiyaçlar giderleri; yüzde 3,5 taşıt⁽¹⁾ ve posta giderleri; yüzde 11 diğer harcamalar . . .

Moskova'nın yeni kurulmuş bir semtinde işçi Aleksandrovîç Sabolin'in evini ziyaret ettik. Üç odalı apartıman modern mobilya ile döşenmiş. Radyo, televizyon, buzdolabı var. Ama Sovyet yurttaşlarının yaşama düzeyini sadece gelir ve giderlerine bakarak ölçmek yetersizdir. Kaldı ki, gözlerimizle gördük, bu insanlar pahalı, modaya uygun ve güzel eşyadan parayı esirgemiyor, ve sırası gelmişken belirtelim ki, yiyecekten tasarruf yapmayı da hiç düşünmüyorlar. Sovyet yurttaşlarının birçok önemli ihtiyaçları sosyal tüketim fonları tarafından gideriliyor (burjuva gazetecileri bu gerçeği kasten sükütle geçiştirmeye çalışıyorlar).

1969 yılında (emekçinin aylıklarına ve kolhozcuların da gelirine) ek olarak sosyal fonlardan sağlanan ortalama gelir şöyledir: Her yurttaş için 248 rubleden fazla; halk ekonomisinde çalışan bir yurttaş için 400 rubleden fazla; dört kişilik bir aile için 1000 ruble kadar.

Sovyetler Birliği'nde sosyal tüketim fonları vasıtasıyla halka intikal eden maddi nimetler ve kamu hizmetleri hacmi hâlen 1940 yılındakine kıyasla 14 misli, 1950 yılındakine kıyasla yaklaşık olarak 5 misli artmıştır. Dokuzuncu Beşyılık Plân dönemi sonuna doğru, bu fonlar tarafından emekçilere sağlanan yardımlar ve kazanımlar tutarı yüzde 40 oranında artacaktır. Öyle ki, her Sovyet yurttaşına intikal eden parasız maddi nimet ve hizmetlerin yıllık tutarı 350 ruble, dört kişilik aile başına aynı nimet ve hizmetler tutarı 1400 rubleden fazla olacaktır. Görüldüğü gibi, toplumsal fonlar, sosyalizm koşullarında yaşama düzeyi dinamiği bakımından önemli bir etkidir. Bunlar olmasa, Sovyet yurttaşı şimdikiğin üç misli kira ödemek zorunda kalır (şimdi Sovyetler Birliği dünyada kiraların en ucuz olduğu memleketler); henüz okul çağına varmamış çocukların bakımı ailelere bugünkünün 4—6 misli daha pahalıya malolabilir. Çocuk bahçesine ve yuvasına alınan bir çocuğun bakımı devlete yılda 400—500 rubleye malolmakta, aileler ise bu miktarın ancak yüzde 15—25 kadarını ödemektedirler. 1970 yılında SSCB çocuk bahçeleri ve yuvaları 9 milyon 300 bin çocuğu barındırmıştır; 1975 yılında 11,5 milyon çocuğu barındıracaktır.

Hâlen bir öğrencili aile başına sosyal tüketim fonlarının yıllık harcaması 100 rubleden fazladır ve eğer öğrenci okul-dışı okuma saatleri grubuna da giriyorsa, bu miktar 180 rubleyi bulmaktadır. Bir üniversite öğrencisinin yetiştirilmesi için toplum yılda 850 ruble harcamaktadır.

Ülkede şehir ve köy emekçilerinin emekliliği birleşik bir sisteme göre

(1) Sosyal taşıt araçlarının en ucuz olduğu memleket Sovyetler Birliğidir.

gerçekleştiriliyor. Bu sistem 1971 yılı başında 41 milyon emekliyi (bütün nüfusun yüzde 16,8 kadarını kapsıyordu. Emeklilik yaşı Sovyetler Birliği'nde kadınlar için 55, erkekler için 60'tır ve bu yaş hadleri kapitalist memleketlerdekine (62—70) kıyasla daha düşüktür. Sovyetlerde yaşlanma dolayısıyla emekliye ayrılanlara verilen ortalama aylık, daha önce aldığı ortalama emek ücretinin yüzde 60'ı kadardır. Bu miktar İngiltere'de yüzde 23, Birleşik Amerika ve İtalya'da yüzde 20'dir.

Genellikle memleketteki durum budur. ZİL'de çalışanların her biri de, elbette ki, bu koşullara göre sosyal güvenliğe sahiptir.

İşletmenin 28 çocuk bahçesi ve yuvası var. Ayrıca her yaz 5 milyon öğrencinin dinlendiği piyoner kamplarından birkaçı onundur. Ana-babalara dinlenme kampları için bedava olarak veya daha yüksek maaşlılar için 9—18 ruble karşılığında 26 günlük kartlar verilmektedir. Konut yapımı da sosyal fonlar tarafından finanse ediliyor. Her yıl fabrika işçilerine 40 bin metrekare kapsamlı konut dağıtılıyor. Kiralar, yukarıda belirttiğimiz gibi, düşüktür. Örneğin, Sobolin ailesi, oturdukları tam konforlu üç odalı apartıman için, gaz ve elektrik harcaması da içinde olmak üzere, 13 ruble aylık kira ödemektedir.

Bilindiği gibi, SSCB'nde bütün halk parasız sağlık yardımı görmektedir. ZİL, emekçilerin sağlığını iyileştirmek için kendisi de ek çabalar harcıyor. İşletmenin, 150'si doktor olmak üzere 600 kişilik sağlık personeline sahip bir polikliniği ve iki de hastanesi var. Hâlen kurulmakta olan yeni yapılarla bu hastanelere 1100 yatak eklenecektir. Emekçiler Karadeniz boyunca, Kuzey Kafkaslar'da ve Moskova dolaylarında işletmenin malı olan birçok dinlenme-evi ve sanatoryumlarda izinlerini geçiriyorlar. Bunların yenileri de yapılıyor. ZİL sendika örgütlerinden de işçilerinin ve personelinin ihtiyaçlarına göre sanatoryum kartları satılıyor.

Ek inşaatı yakında tamamlanmış olan muazzam Kültür Sarayı, işletme içinde politik ve kültürel-eğitsel çalışmaların yoğunlaştığı çok canlı bir merkezdir. Her atelyenin bir kitaplığı var.

İşçilerin kitap sevgisi imrenilecek düzeydedir. Rasgele 1500 kişi arasında yapılan bir anket sonucuna göre, işçilerin ve personelin yüzde 45'inin — ortalama 30 kitaptan ibaret — kişisel kitaplığı, yüzde 48'inin — ortalama 30—150 kitaptan ibaret — kitaplığı, yüzde 7'sinin de — ortalama 150—2000 kitaptan ibaret kitaplığı vardır.

İşletmede spor çok yaygındır. «Torpedo» bütün memlekette ün yapmıştır. Atelyelerin 56 futbol klübü ve birçok spor derneği vardır. Bundan başka, sendika örgütü, çok küçük bir ücret karşılığında eğlenceler, geziler vb. tertiplemektedir. Örneğin, fabrikadan her gün 700 kişi sadece 30'ar kapık ödeyerek Moskova ırmağında dört saat boyunca vapur gezisi yapabilirler. Ayrıca turistik seferler, tarihsel yerleri ve anıtları ziyaretler de tertiplenmektedir.

Sovyet insanların yaşama koşullarını ve morallerini iyice karakterize edebilmek için, her şeyde göze çarpan kollektivizm ruhunu ve herkesin birbirine gösterdiği yakın ilgiyi belirtmeyi de önemli buluyoruz. SBKP XXIV. Kongresi'nde, toplumun sosyal çekirdeği safatıyla emek kollektifinin sonuç belirleyici rolü önemle belirtiliyordu. Biz ZIL'de, çalışmaya canla-başla bağlılığı, karşılıklı saygı ve insana candan ilgi atmosferini, her türlü sahteciliğe ve gerçeğin yozlaştırılmasına tahammülsüzlüğü elle tutar ve gözle görürcesine hissettik, bundan da son derecede hoşlandık.

Örneğin, Sovyetler Birliği'nde gelenek olmuş Leninci Cumartesi imesine bütün ZIL işçi ve personelinin tekvücut halinde katıldıklarını öğrenmek bizi çok hoşnut etti. İşçinin, fabrika müdürünün ve parti komitesi sekreterinin yanyana ve aynı heyecanla çalıştığını görmek cidden sevindiricidir.

Fabrika Sendika Komitesine bağlı bir de Emekliler Konseyi var. Bu konsey on bine yakın emekliyi temsil ediyor. Bunlar işletme kollektifiyle ilişkiyi yitirmek istemiyorlar ve gerçekten de ilişkilerini sürdürüyor ve fabrikadaki toplumsal hayata aktif olarak katılıyorlar. Bunlardan birkaç bini genç işçileri eğitiyor, onlara tecrübelerini öğretiyorlar. Bir kapitalist işletmede, burjuva toplumunda böyle bir şey elbette düşünülemez. Ve bizce, bu uğraşı, bir yandan yaşlı kişinin yalnızlığı probleminin, sermaye dünyasında alabildiğine azap teşkil eden bu problemin çözümüne yardım etmektedir.

Gezdiğimiz atelyelerde, duvar gazetelerinde, resimleri de iliştilmiş askere çağrılan genç işçilere yöneltilmiş dokunaklı ve değerli öğütler de gördük. Bunun bir ayrıntı (teferrat) olduğu söylenebilir. Belki öyledir. Ama bizce çok ibret verici bir ayrıntıdır.

Konuştuğumuz kişiler, bize hayatlarından, genellikle işlerin gidişinden memnun olduklarını söylediler. Ama yetersizlikleri de dile getirdiler. Yetersizlikleri parti de açıkça ortaya koyuyor. Örneğin, Kongre'de, kamu hizmetleri sorunu, bazı malların yetersizliği gayet keskin olarak ortaya konuyordu.

Kadro işçisi N. G. Myaçın bu konuda şunları söyledi:

— Bizim insanlarımız da her yerdekiler gibi. Hep daha iyiyi istiyorlar. Vaktiyle bizim semtte bir mağaza vardı, yetiyordu; şimdi on mağaza var, yine de yetmiyor. Bir zamanlar, örneğin, garderop satınalmak bir emeldi, ama şimdi satıştaki otomobillerin azlığından yakının homurtular duyuluyor. Evet, var, nice problemlerimiz var ve biz bunların hepsini görüyoruz, çaresini de düşünüyoruz.

Sovyet halkının, sermaye ülkelerindeki emekçiler için hayal olan sosyal güvenliğe yeteri kadar sahip olduğunu, peşin yargılardan kurtulmuş her gözlemci itiraf edebilir. Doğal olarak, Sovyet halkının da henüz giderile-

miyen bazı ihtiyaçları vardır, zira giderilen ihtiyaçların yerine durmadan yenileri doğmaktadır. Fakat ekonomide ve sosyal alanda, toplumsal ilişkilerde ne kadar ileri adımlar atıldığını herkes görüyor ve SBKP XXIV. Kongresi'nin bu alanda belirlediği yeni sınırlara ulaşılacağına da herkes inanıyor. Bir daha söyleyelim ki, bu imrenilir bir güvenliktir.

★

Bu mektubumuza «Fabrikalardaki komünistleri arasında» başlığını koyduk. Bu böyleyken, fabrika parti örgütünün çalışmalarıyla yeteri kadar ilgilenmediğimizi düşünenler olabilir. Evet, bu konu üzerinde de özel olarak durabilirdik. Fakat bize öyle geliyor ki, yine her şeyden çok partiden söz etmiş bulunuyoruz. Esasen onun varlığı ve eylemi, insanların yaşamında ve çalışmasında, fabrikanın atmosferinde, tek sözle her şeyde kendini gösteriyor. Bunlar her şeyden önce onun eseridir. Fabrikada gördüğümüz komünistleri, hiçbir ayrıcalıkları olmayan, üstelik ötekilerden daha çok ve daha iyi çalışmakla yükümlü kişiler olarak tanıdık. Onların her yerde örnek olduklarına, emekçilerin girişimlerine öncülük ettiklerine, partinin politikasını iyice açıkladıklarına, işçiler tarafından ileri sürülen her fikri dikkate aldıklarına tanık olduk. Ve bizler, komünistler olarak, sınıf kardeşleri olarak, sıradan insan olarak, Sovyet komünistlerinin sarsılmazlık ve yüksek düşünselliğine bir daha inanmanın en iyi hisleriyle bahtıyarız.

Moskova—Prag

Ib Nörlüdin

Ervin Tsuker-Şiling

İliya Şedivi

Şili halk hükümetinin ilk yılı

HORHE TEKSİER

Şili'de halk hükümeti birinci yılını tamamladı. Fakat bu bir yıl içinde, çözülen sorunların ve gerçekleştirilen devrimci dönüşümlerin ölçüleri bakımından, memleketin bütün tarihi boyunca yapılanlardan daha fazlası başarıldı. Şili halkı, tekelcilerin, bankerlerin ve lâtifundistlerin egemenliğini sarsma tedbirleri yolunda hiç de kolay olmıyan ilk adımları atmaya koyuldu. Memleketin ulusal egemenliği sağlamalaştırıldı ve bağımsız bir dış politika uygulanmaya başlandı. Devrimci süreç, ülkenin özgül koşulları içinde, sosyalizme doğru yol açan derin sosyal dönüşümleri gerçekleştirmeye koyulmuş bütün memleketlere özgü genel yasallıklara uygun olarak devam etti. Şili Komünist Partisi'nin XIV. Kongresi'nde Şili devrimi şöyle nitelendirilmiştir: «Biz Şili devrimini, işçi sınıfının ve örgütlü halkın, yığın mücadelesi yoluyla egemen sınıfları iktidardan yoksun etme, eski devlet makinesini ortadan kaldırma, üretim güçlerinin gelişmesini destekleyen üretim ilişkilerini değiştirme ve memleketin ekonomik, sosyal ve politik yapısında köklü dönüşümleri gerçekleştirerek sosyalizm yolunu açma hareketi olarak anlıyoruz.» Bir yıllık uygulama Şili devrimi hakkındaki bu değerlendirmeyi doğrulamaktadır.

Birliğin aşamaları

Ülkede dönüşümler süreci, Halk Birliği Bloku'nun ve Salvador Aliende'nin başkanlık ettiği hükümetin yönetmenliği altında geliyor. Sol güçler arasında sağlanan birlik, Şili halkının emperyalizme ve oligarşiye karşı yürüttüğü savaşın, onun demokratik bilincindeki gelişmenin yasal sonucudur. Birlik blokunun kurulmasına çeşitli ilerici sosyal tabakaların çıkarlarını yansıtan ve savunan partiler katılmışlardır; bunlar arasında politik birliğin perçinlenmesinde Komünist ve Sosyalist partileri önemli bir rol oynamışlardır.

Şili Sosyalist Partisi Genel Sekreteri Karlos Altamirano, 1971 Nisan Plenumunda yaptığı konuşmada, sosyalistlerle komünistler arasında birliğin, hem Şili Komünist Partisi'nin âdil ve doğru tutumu, hem de Sosyalist Partisi'nin — bütün Batı dünyası sosyalist partilerinden farklı olarak — emekçilerin ve devrimci hareketin hayati çıkarlarının ifadecisi olabilmesi ve proletaryanın öncü kollarıyla köylülerin ittifakını her türlü ideolojik anlaşmazlığın ve eski gücenmelerin üstünde tutması, ikinci dereceli düşünceleri bir kenara atabilmesi sayesinde sağlanabildiğini belirtti.

Şili Komünist Partisi, bütün tarihi boyunca, bütün devrimci, demokratik ve ilerici güçlerin eylembirliği ruhunda yığınları eğitmek için yorulmak

bilmeden çalıştı. Bu parti, öncülük rolünü yerine getirerek, halkın ve onun politik örgütlerinin sınıksız birliğini sağlamayı ödev edindi. Bu birlik sağlanmadan, memleketimizde üstüngelmemiz olanaksızdı. Şili Komünist Partisi Genel Sekreteri Luis Korvalan bu konuda şunları söyledi: «Şili devrimi yalnız bir partinin başarısı değildir. Fakat devrim sürecinin başarıyla gelişmesi için, buna Komünist Partisi'nin katılması ve eylem göstermesi gerekli koşuldur. Parti saflarının kuvvetlenmesi, onun örgütsel, ideolojik ve politik gelişmesi, zaferi yaklaştıracak ve ulusal kurtuluş, demokrasi ve sosyalizm uğrunda yürütülen çetin ve ardıcıl savaşın gerçekleştirilmesi için çözümleyici etkenler olacaktır.»

Komünist Partisi daha kuruluşundan beri öncelikle işçiler arasında çalıştı, ve bu da ona gereken sosyal temeli sağladı. Parti bu temele dayanarak, memlekette sınıf savaşlarının şiddetlenmesiyle ilgili bütün sınımalardan yüzakıyla çıktı. Başlıca sanayi merkezlerinde sağlamca kök salmış olan komünistler, halkın çeşitli tabakaları arasında sistemli çalışmalara koyuldular. 1965 yılında, partinin XIII. Kongresi'ne hazırlık günlerinde MK'nin yayınladığı çağrıda şöyle deniliyordu: «Biz en geniş halk yığınlarının bilincini yükseltmeyi ödev edinmiş bulunuyoruz. Maksadımız, reformların geliştirilmesi gereğini kabul ettirmek ve yığınlara kendi mücadelelerinin biricik doğru yol olduğunu ve karmaşık problemlerinin çözümü için kendilerinin ele almaları gerektiğini sistemli olarak anlatmaya çalışmaktır. Biz komünistler, yığınları, köklü dönüşümleri gerçekleştirmenin doğrudan halk egemenliği kurulması sorununa bağlı olduğu gerçeğini anlama ruhunda eğitiyoruz.»

Partimizin, aşırı solcu görüşlere ve davranışlara karşı, halkın devrim ile anarşiyi birbirine karıştırmaması için sebatlı bir mücadele yürütmesi gerekiyordu. Aşırı solcuların eylemleri özellikle başkanlık seçimleri kampanyası sırasında halk güçleri koalisyonuna büyük zararlar verdi. Fakat halk, onların, memleketimizde işçi hareketinin, anti-emperyalist ve anti-oligarşik mücadelenin şimdiki aşamasına uymayan taktiklerini silkip attı.

Parti, devrimci sürecin itici gücü sıfatıyla işçi sınıfının birliğine büyük bir önem veriyordu. Örgütlü emekçilerin ezici çoğunluğunu Birleşik Sendika Merkezi etrafında partimizi biraraya getirdi; köylülerin toprak reformu yapılmasını, yığinsal halk örgütleri kurulmasını amaçlayan mücadelesini aktif olarak destekledi.

Memlekette cumhurbaşkanlığı seçimi hazırlıklarının yeni yeni başladığı 1968 yılı Haziranında ŞKP MK plenumu yapıldı. Bu plenumda politik komisyon adına bir konuşma yapan Viktor Dias, önemi çok büyük bir ödevi şöylece formüle etti: «Şili'de memleketin muhtaç olduğu dönüşümlerin gerçekleştirilmesinin garanti edebilecek kuvvetlerin katılacağı bir halk hükümeti kurulması gereği artık olgunlaşmıştır. Vatandaşlar arasında iki akım var: Birincisi, dönüşümlere hararetle taraftar olan ve çoğunlukça

desteklenen akım; ikincisi bunun karşısında olan ve azınlık tarafından tutulan akım. Bugün sözkonusu olan, somut eylemlerle yığınların mücadelesine kuvvet vermek, gerici kuvvetlerinin tecridi ve hezimete uğratılması için, birinci akımın kapsadığı bütün güçleri sımsıkı birleştirmektir.»

Komünist Partisi, çok partili bir demokratik koalisyon hükümetinin kurulması ve aynı zamanda işçi sınıfının hem seçimlere katılması, hem de egemenliğin gerçekleştirilmesinde rol oynaması fikrini geniş ölçüde propaganda ediyordu. Halkın dikkatini, ilerici partiler arasında birlik sağlama olanağının gerçekleştirilmesi üzerinde toplamanın büyük bir önemi vardı.

ŞKP MK'nin 1969 yılı başında yapılan plenumu, memlekette politik kuvvetler oranının değişmesi gereği üzerinde durdu. Plenum, işçi sınıfının ve emekçilerin halk hareketinin omurgası olduklarını belirtti. Parti, halkı, başlıca isteklerinin yerine getirilmesi uğrunda mücadeleleri geliştirmeye ve bu temel üzerinde, bu şiarın bayrağı altında toplanmaya çağırıyordu. Cumhurbaşkanı adayının kim olabileceğinde anlaşılmaya varmadan önce, sözkonusu halk hükümetinin özlüğünün ne olacağına anlayış birliği sağlanması ve ortak bir program hazırlanması gerekiyordu.

Partinin XV. Kongresi'nin kararında (Kasım 1969) halk birliğinden ne anlamamız gerektiği şöylece belirtiliyordu: «Biz halk birliğini işçi sınıfı etrafında birleşme olarak anlıyoruz ve aynı zamanda toplumun diğer sınıflarının, ilerici çevrelerin ve bunların politik örgütlerinin de bir sorumluluk payı yükümlenmeleri gerektiğini düşünüyoruz.»

Komünistlerin, Şili halkının özlem ve arzularına uygun olan açık ve somut plâtförmünün yığınların bilincine maledilmesi için elden gelen çaba esirgenmedi. Bu da, yığınların, emekçilere iş ve konut sağlanması uğrunda, iş ücretlerinin âdil bir düzeye çıkarılması ve köklü bir toprak reformu yapılması için aktif bir mücadeleye seferber edilmelerine imkân verdi.

Gericilik ve emperyalizm, Komünist Partisi'nin bütün diğer sol güçlere kendi iradesini dayattığını iddia ederek, onu halkın gözünden düşürmeye çalıştılar. Seçimler arifesinde girişilen terör kampanyasına, komünistlerin politikasını karalamak ve diğer partilerle birliği parçalamak maksadıyla, basın ve radyo da bir iftira ve yalan curcunasıyla ayak uydurdu.

Fakat gerici plânları tam bir başarısızlığa uğradı. İlerici güçler Halk Birliği programını kabul ettiler. Bu program geniş kapsamlı halk koalisyonunun bayrağı oldu.

Programda, memleketi yerli ve yabancı tekellerin, finans oligarşinin ve toprak-çiftlik ağalarının egemenliğinden kurtarmak amacıyla şu tedbirler öngörülüyordu:

● Halk egemenliği kurulması ve büyük sermayeciler sınıfının ekonomik ve politik mevzilerinden atılması;

● yeni bir anayasa kabulü ve tek meclisli parlamento yaratılması gibi esaslı yeniliklerin yardımıyla bir halk devleti kurulması;

● Halk Birliği Blokuna giren güçler arasındaki uzlaşmayı yansıtmak üzere üç türlü mülkiyeti — devlet, özel ve karma — mülkiyetini öngören bir yeni ekonomik sistem yaratılması; toprak reformunun lâtifundiyaları tamamen ortadan kaldırasıyadek geliştirilmesi; ekonominin etrafı olarak geliştirilmesi; halkın yaşama düzeyini yükseltmeyi amaçlayan tedbirlerin gerçekleştirilmesi;

● bütün halkların ve devletlerin varlığına saygı, onlarla, hele emperyalizme karşı savaşmakta olanlarla dostluk temeline dayanan bir dış politika uygulanması; sosyalist ülkelerle yakın bir işbirliği yapılması ve bütün devletlerle memleketin ulusal çıkarlarına uygun diplomatik ilişkiler kurulması.

Sol partilerin ve öteki ilerici güçlerin bağdaşık ve birleşik eylemleri üzerinden sosyalizm yolunu gösteren bu programın 1969 yılı sonunda kabul edilmesiyle Halk Birliği Bloku kurulmuş oldu. Seçimönü kampanyasına Halk Birliği güçlerinin elbirliğiyle katılmaları hususunda da bir anlaşmaya varılmış, bunların halk hükümetinde temsil oranları sorunu da çözümlenmişti. Ve cumhurbaşkanlığına oybirliğiyle Salvador Aliende aday gösterilmişti.

Seçim zaferinin önemi

İktidarı ele geçirmeye yönelik geniş kampanyanın başarıyla yürütülmesinde, işçi sınıfı ve halkın diğer yağınsal örgütleri baş rolü oynadılar. Şehirlerde ve köylerde, işletmelerde ve dairelerde, bakanlıklarda ve üniversitelerde 15 bin kadar Halk Birliği taban komitesi kuruldu, binlerce miting ve gösteri tertiplendi. Birleşik Sendika Merkezi ve diğer sendikal birlikler, işçileri, köylüleri ve memurları, isteklerinin gerçekleştirilmesi için azimle mücadeleye çağırdılar. Köylülerin, gençliğin, aydınların ve küçük tüccarların örgütleri bu çağrıya uymakta birleştiler. 1970 Temmuzunda Birleşik Sendika Merkezi'nin önyak olduğu ve bir milyon emekçinin katıldığı genel ulusal grev yapıldı. Bu grevden bir süre önce, köylülerin birçok grevi de başarıyla geçti. Emekçiler, bir hükümet darbesi tehlikesini gözönünde bulundurarak, fabrikalara ve işletmelere elkoymak suretiyle enerjik tedbirler aldılar. Halk yığınlarının eylemleri bütün seçim kampanyası boyunca devam etti. Yığınlar bu çıkışlarla Halk Birliği programını desteklediklerini ve politik egemenliği elde etmeye azimli olduklarını gösteriyorlardı.

Salvador Aliende, işçi sınıfının örgütlülüğü ve desteği sayesinde seçilebildi. Ona en çok proletarya oy verdi. Arauko, Atakama, Tarapaka, Kon-

sepsion, Magalyanes ve Antofagasta illeri emekçileri, Santiyago ve Val-pareyo sanayi proletaryasıyla birlikte seçim zaferini sağladılar.

Salvador Aliende'nin seçilmesinin Ulusal Kongre tarafından henüz onaylanmadığı 4 Eylül — 4 Kasım 1970 döneminde gericiliğin baltalama eylemleri son haddini buldu. Bu arada Ordu Başkomutanı General Şnayder öldürüldü. Terör hareketlerinin ardı arası kesilmiyor, halk arasında panik yaratmak maksadiyle şurda burda bombalar patlatılıyor, memlekette silâh kaçakçılığı yaygınlaşıyordu. Fakat gericiliğin bütün plânları suya düşürüldü. Halk Birliği Bloku'nun ve işçi sınıfı örgütlerinin, bütün provokasyonlar karşısında, kazandıkları seçim zaferinin ürünlerini savunmak üzere gösterdikleri soğukkanlılık, metanet ve fedakarlık, sağcı kuvvetlerin ve emperyalizmin Şili'de başlamış olan demokratik gelişme sürecini sekteye uğratma yeltenişlerini sonuçsuz bırakmakta kesin etkenler olarak rol oynadı. Bütün bunlar, Hristiyan Demokrat Partisini de, Ulusal Kongre'de Halk Birliği Bloku'nun yanısıra Salvador Aliende'nin cumhurbaşkanlığından yana oy kullanması yönünde etkiledi.

Halk Birliği Bloku'nun zaferi memleketin hayatında kesin bir dönüm noktası oldu. Bu zafer, işçi sınıfı, köylüler ve ilerici aydınlar için, yüzyıllardan beri kuşaktan kuşağa süregelen özlem ve arzularının artık yerine getirilmesinin başlangıç noktasıydı. Bu zafere ulaşma yolunda binlerce savaşçı çan vermişlerdi. Adaletsiz, sömürücü, kapitalist düzenin ortadan kaldırılması ve yeni, sosyalist toplumun kurulması fikrini, daha bundan yarım yüzyıl önce, Komünist Partisi'nin kurucusu Luis Emilio Rekaberen ortaya atmış, Şili halkına bu kutsal hedefi göstermişti.

Halk Birliği Bloku'nun elde ettiği başarının teminatını yığınların sınımsız perçinlenmesinde aramamız gerekir. Bu birliğin eylemi, memleketin problemlerini yalnız sol güçlerin çözebilecek kabiliyette olduklarını en inandırıcı biçimde gösteriyor. Blok çerçevesi içinde bağdaşık kararlar alma mekanizması, çalışmalarda kolektiflik temeline, bloka giren politik örgütlerin yönetim organları arasında konsültasyonlar temeline, ortaya çıkan çelişkileri karşılıklı saygı ve kardeşçe işbirliği ruhunda ve ortak sorumluluk duygularını kılavuz edinerek çözme temeline dayanıyor.

Halk Birliği'nin zaferi, demokratik örgütlerin, anayasal hak ve hürriyetleri, kanun devletini ve hukuk düzenini savunma yolunda elbirliğiyle yürüttükleri savaşın yüksek sonucudur. Bu savaşı geliştirmede bloka giren bütün partilerin çaba payı vardır. Kazanılan zafer bütün dünya demokratik örgütleri ve emekçileri tarafından heyecanla karşılanmıştır. Bu da anlaşılır şeydir. Şili'deki devrimci başarı, Lâtin Amerika'da emperyalizm üzerinde Küba devriminden sonra kazanılan ikinci büyük zaferdir. Bu zafer, kıtada kuvvetler oranındaki değişmeyi biraz daha ileri götürmüş, diğer birçok Lâtin Amerika ülkesinde de çeşitli devrimci ve demokratik güçler arasında varolan karşılıklı anlaşma olanaklarının gerçekleştiril-

mesine ve oralarda da elbirliğiyle güçlü eylemlere geçilmesine elverişli koşullar yaratmıştır. Bu ülkelerin bazılarında güçbirliği politikasının iç bunalımları çözmeye özgül bir biçim halini alması olasıdır. Ve söz götürmez gerçek de şudur: Şili'de elde edilen zafer, kıtanın diğer ülkelerinde ilerici güçlerin saf tutup kenetlenmeleri için bir özendirme örneği olduğu kadar, kardeş Lâtin Amerika ülkeleri emekçilerinin yürütmekte oldukları savaş da Şili başarısının yerleşmesine yardımcı olmuştur.

Lâtin Amerika devrimi bütün değişik biçimleri ve somut tarihsel koşullarıyla daha derin ve dolgun bir içerik kazanıyor, nitel bir yeni düzeye yükseliyor. Amerikan emperyalizmi kıtadaki kurtuluş hareketinin volkanik gücünü gözle görür ve elle tutarcasına hissetmektedir.

Şili'de bir halk hükümetinin işbaşına getirilmesi, önemi Lâtin Amerika sınırlarını da aşan devrimci bir kazanımdır. Uluslararası işçi sınıfı, bu olayı, harpten sonraki dönemin en ileri ulaşımlarından biri olarak değerlendiriyor. Şili'de sol güçlerin birleşmesi sürecinin özellikleri, daha önceki anayasal normların korunmasıyla birlikte gerçekleştirilen devrimci dönüşümler, ABD emperyalizminin imtiyaz çıkarlarına karşı taarruzun özgül biçimleri gibi hususların hepsi, emekçilerin anayasal hakları kullanma yoluyla egemenliği ele geçirmelerini sağlayan Şili devriminin anlam ve önemini belirtmektedir. Şili örneği uluslararası işçi hareketi tecrübesini zenginleştirmekte ve yaşadığımız devirde sosyalizm için mücadelenin somut biçimlerinin çeşitliliği hakkındaki Marksist-Leninist tezi doğrulamaktadır.

Devrimci dönüşümler yolunda

Geçtiğimiz yıl boyunca, memleketin hayatında sürekli bir sınıf savaşının gerilimli koşulları içinde gerçekleştirilen köklü değişimler oldu. Gerilimli koşullar diyoruz, çünkü Şili'de gerici partiler de sahnededir, emperyalizmin ajanları da tek durmamaktadırlar. Sağcı grupların basını hükümete iftiralarla hücum etmekte, onun politikasını yozlaştırmaya çalışmaktadır. Büyük sermayeciler ve lâtifundistler, uğradıkları yenilgiyi sineye çekmiş değillerdir; bunların karşı-devrim niyetlerinden vazgeçmedikleri ve durmadan silâh sağlamaya uğraştıkları bilinmektedir. Salvador Aliende'ye karşı birkaç suikast denemesi yapmışlardır. Gericilik pek sevdiği ve belbağladığı anti-komünizm silâhına dört elle sarılarak, Halk Birliği'ne güçlükler yaratmak ve bloka giren partilerle cumhurbaşkanının arasını açmak maksadiyle türlü entrikalar çevirmektedir.

Salvador Aliende, Şili Sosyalist Partisi'nin 1971 Martındaki plenumunda yaptığı konuşmada şunları belirtti: «Cumhurbaşkanına yönelik ve onunla politik güçlerin arasını açmayı amaçlayan şaklabanlıklardan ve Halk Birliği Blokunda bir hegemon parti bulunduğu yolundaki iddialardan tutun da, ekonomide bir keşmekeş yaratma yeltenişlerine kadar, her şeyi,

ama her şeyi denediler . . . Ne var ki, bende, cumhurbaşkanlığına seçilmemi sağlayan halkçı partilerden ve halk hareketinden uzaklaşma duygusu uyandıramadılar ve hiçbir zaman da uyandıramıyacaklardır. Ben bu partilerin ve bu hareketin bayraktarı durumundayım. Onların adayıydım ve Halk Birliği'nin cumhurbaşkanı olarak kalacağım.»

1971 Nisanında yapılan belediye seçimleri, halkın çoğunluğunun kendi hükûmetine güven beslediğini bir kez daha gösterdi. Böylece, halk, gericiğin sinsi plânlarına gereken cevabı verdi. Halk Birliği, oyların % 50,86'sını kazandı. 1970 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde bloka verilen oyların % 36,3 olduğu düşünülürse, aradaki fark önemli bir artıştır. Bu sonuç, Salvador Aliende hükûmetinin sağlamlaştığını, Halk Birliği partilerini yığınların giderek daha çok desteklediğini, sol güçler blokunun uyguladığı politikanın doğruluğuna halkın inancının arttığını göstermektedir. Cumhurbaşkanı Salvador Aliende'nin sözleriyle söylersek, bu seçimlerde de «Şili halkı özlemini çektiği ve muhtaç olduğu değişiklik ve dönüşümleri gerçekleştirmek azminde olduğunu bir daha ortaya koymuştur».

Halk Birliği'nin durumunu sağlamlaştırmasına yardım eden hükûmet tedbirleri nelerdir? Bu konuda, her şeyden önce, işçi gündelikleri ve emekli yardımları, halka gıda maddeleri ve geniş tüketim malları sağlama alanlarındaki tedbirleri sayabiliriz. Asgari ücretler % 66 oranında artırılmış, fiyatlar kontrol altına alınmış, hayat pahalılığının hızı kesilmiştir. Bu tedbirler sonucunda halkın satınalma gücü % 30, tüketim de % 20 oranında artmıştır. Şimdi 100 bin konut yapılması, şehirlerin bayındırılması, daha önceki hükûmetlerden devralınmış olan işsizlik probleminin çözümüne yardım edecek plânların uygulanması için çalışılmaktadır.

Milli eğitim alanında da önemli tedbirler alınıyor. Ana okullarında öğrenci yeri sayısı % 18, ilkokullarda % 34, orta öğrenimde de % 26,8 oranında artırılmıştır. 1971 yılı sonunda 1800 yeni okulun yapımı tamamlanmış olacaktır.

Hükûmet, öğrencilere çeşitli yardımlarda bulunmaktadır. Bu cümleden olarak, devlet parasiyle 500 bin çift ayakkabı, büyük miktarda öğrenim araç ve gereci dağıtılmıştır. Okullarda her gün masrafını yine devletin yükümlendiği 1,8 milyon kahvaltı, 600 bin öğle yemeği ve çocuk başına yarımşar litre süt verilmektedir. Burs sayısının birbucuk misli artırılarak yılda 60 bine çıkarılması öngörülmektedir. Artık emekçi çocuklarına da, ergin işçilere ve memurlara da kapıları ardına kadar açılan üniversitelere yapılan devlet yardımlarında da önemli bir artış vardır. Üniversitelerde öğrenci yeri % 62,8 oranında artırılmıştır. «Sig-sag» Yayınevi hükûmet kontrolü altına alınmıştır. Bu tedbir, ilerici yazarların yapıtlarının geniş ölçüde yayınlanmasına ve ders kitaplarının ucuzlatılmasına imkân verecektir.

Sağlık alanında da işlerin epeyce iyileştirildiği görülüyor. Bir yaşına kadarki çocuklar arasında yaygın olan dizanteriden ölümler, 1968–70 yıllarına kıyasla, % 28 oranında azalmıştır. Ulusal sağlık hizmetleri sisteme dahil hastanelerde işçilerden ve işsizlerden muayene ve ilaç parası alınmamaktadır. Dış tedavisi ve cankurtaran servisi yardımları da artık parasızdır. Halk sağlığı hizmetlerinin iyileştirilmesi amacıyla bütün tıp sisteminde başarılı bir demokratizasyon hareketi göze çarpmaktadır.

Gericilerin sabotajlarına rağmen, sanayi alanında da, özellikle bakır, selitra, madenkömürü işletmelerinde, dokuma işkolunda ve gıda endüstrisinde gözle görülür olumlu değişimler vardır. Memlekette temel servetlerin millileştirilmesi süreci hızla gelişmekte ve bu alanda uygulanan tedbirler sosyal-ekonomik yapıda köklü dönüşümlerin gerçekleştirilmesine yardım etmektedir. Bu hususta, Şili Anayasasında gereken düzeltmenin yapılması teklifinin Ulusal Kongre tarafından kabul edilmesi büyük bir rol oynamıştır. Anayasanın ilgili maddesinde, yapılan düzeltmeden sonra, özette şöyle denilmektedir: «Memleketin temel zenginlikleri, ulusal çıkarlar gözönünde tutularak, kanun yoluyla millileştirilebilir veya ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel hayatı bakımından birincil önem taşıyan doğasal kaynakları işletme ve diğer üretim değerlerinden faydalanma hakkı tamamiyle devlet için saklı tutulabilir.»

Şili'de bakır işletmeleri ve kömür madenleri artık millileştirilmiş bulunuyor. Devlet, «Asero del Pasifiko» ve «Betlehem Stiyi Ortaklığı» kumpanyalarının hisse senetlerini satınalarak, maden işletmeciliğinde yeni bir örgütlemeye girişti. Düne kadar tekelci sermayenin elinde bulunan dokuma fabrikaları ve bazı gıda sanayii işletmeleri de devlet kontrolüne geçti. Çimento üretimi devlet tekeli altına alındı. Her türlü sıvı gaz ve petrol ürünleri üretimi ticaretiyle uğraşacak yeni devlet ofisleri kuruldu. Dış ticaretin millileştirilmesi yolunda da tedbirler alındı. Bu tedbirlerle, sanayi donatılarının ve evvelce Kuzey Amerikan ve İngiliz müesseselerinden satın alınan bütün malların ithali artık devlet eline geçmektedir.

Memlekette büyük sermaye yatırımları yapmış olan finans oligarşisinin ve emperyalizmin çıkarlarına ağır darbeler indirildi. Özcülerin elindeki hisse senetlerinin satın alınması suretiyle bankaların yarısından fazlasının millileştirilmesi, devlete, yatırımların % 70'i üzerinde kontrol sağlama olanağını verdi. Böylelikle, büyük sermayeciler, ulusal ekonomiyi kendilerine bağlama araç ve olanaklarından yoksun edildiler. Ve artık, tarım kooperatiflerine, devlet çiftliklerine, küçük ve orta üreticilere kredi açma sisteminin gözden geçirilmesi, faiz hadlerinin düşürülmesi ve kredilerin daha ziyade ulusal üretimin ihtiyaçlarına yöneltilmesi olanağı ortaya çıktı.

Ulusal hükümet büyük toprak sahiplerine karşı da kesin tedbirler aldı. Toplam yüzölçümü 2 milyon hektarı bulan binlerce büyük çiftliğe el

konuldu. Köylü sendikaları temsilcilerinin girdikleri bir Şili Ulusal Köylü Konseyi kuruldu.

Şili'nin 1971 yılı ekonomik gelişme plânında da belirtildiği gibi, ekonomi alanında gerçekleştirilen dönüşümlerin amacı «halk çoğunluğuna yıllardır ıstırap veren ağır durumu iyileştirmek; ekonominin, sosyalizm kuruluşuna geçme perspektifi gözönünde alınarak yeniden-kurulması yoluyla Şili toplumunun ekonomik problemlerinin ardıcılık ile çözümüne imkân verecek köklü yapısal değişiklikleri gerçekleştirmek»tir. Halk Birliği'nin bu plânlarının aksamasız ve sapmasız yerine getirilmesi, bloka dahil sol güçlerin ardıcıl politikasının, geniş emekçi yığınlarının, aydınların ve orta tabakaların gösterdikleri desteğin sonucudur. Hristiyan-Demokratların artık yeni bir parti kurmuş olan ilerici unsurlarının da katılımıyla Halk Birliği'nin temeli son zamanlarda daha da genişlemiştir

Gericiliğin memlekette bir kargaşa yaratma ve bir iç savaşa yol açma denemelerine rağmen, Salvador Aliende hükümetine gerici blokla karşı koymaya çabalayan sağcı kuvvetlerin bütün manevralarına rağmen, Halk Birliği Bloku yönetiminin ilk yılı baştanbaşa politik başarılarla, sosyal temelini sağlamlaşması ve genişlemesiyle, gerici çevrelerin nüfuzunun adamakıllı sarsılmasıyla ve tek sözle köklü sosyal-ekonomik dönüşümlerle geçmiştir. Emekçilerin ve bütün halkın birliği, Şili'nin devrimci dönüşümler yolunda yeni başarılarının teminatı ve bunların tamamıyla gerçekleştirilmesinin garantisidir.

Parti ve halk yığınları

Gerekli dönüşümlerin gerçekleştirilmesinde partimize büyük bir rol düşmektedir. Partimiz, halkın çeşitli tabakaları ve aynı zamanda Şili'de yeni toplumun kurulmasında önemli bir payı olan gençlik arasında yoğun bir çalışma yürütmektedir. Biz bütün dikkatlerin, halk yığınları için en önemli problemler, yılanmış özelemler ve istekler üzerinde yoğunlaşmasını sağlamaya çalışıyoruz. Partinin başlıca çabaları, hükümet plânlarının yerine getirilmesinde çözümleyici önemi olan üretim savaşında zaferin sağlanması amacına yöneltilmiş bulunuyor. Bununla ilgili olarak, parti, devlet işletmelerinde ve karma işletmelerde üretim komiteleri ve bir yandan da özel işletmelerin üretim eylemlerini gözetmekle yükümlü kontrol komiteleri kurulmasına büyük bir önem veriyor. Partimiz, devlet sektörü işletmelerinin yönetimine emekçilerin daha geniş ölçüde katılmalarının sağlanmasını istiyor. Komünistler, geniş tüketim malları üzerinde yapılan ihtikârla mücadele maksadıyla, bu malların sağlanması örgüsünde eylem gösterecek mahalle ve semt komiteleri kurulmasına çalışıyorlar.

Partimiz ekonomik isteklerin yerine getirilmesi için mücadeleyle, emekçilerin sınıf bilincini yükseltme işini birbirine bağlı görüyor. Komünistler, halk hareketinin önündeki hedeflerin neler olduğunu durmadan açıklıyor,

memleketin ekonomik problemlerinin çözümünün her şeyden önce ekonomimizin bağımlılığına kesinlikle son verilmesine bağlı olduğunu herkesin anlamasını sağlamaya çalışıyorlar.

Yürütülecek mücadelenin biçimlerini hareketin her somut aşamasına göre belirleme işi partinin izlediği politikanın organik bir parçasıdır. Yığınların kendi tecrübesi, komünistlerin sabırlı açıklama çabalarıyla bu tecrübenin bağdaşması, çoğu sendika örgütlerinin, ileri sürülen istekleri yerine getirmek için yürütülen mücadelenin taktik biçimlerini seçmede isabet göstermelerine yardım etmektedir. Bununla beraber, bizim görüşümüzce, sendika yönetmeni, işçi sınıfının ortak çıkarlarını her şeyin üstünde tutması gereken politik liderdir. Ve böyle bir lider, sendika hareketi ile bütün halkın yürüttüğü mücadelenin ödevleri ve memleketin her somut gelişme aşamasında Komünist Partisi'nin belirlediği hedefler arasındaki bağintıyı da doğru anlamalıdır. Sendikalardaki emekçilerin bir bölümü arasında artık çoktandır yer etmiş bulunan «ekonomizm»i bertaraf etmekle, bütün işçi sınıfının politik bilincini geliştirme ve halkın güvenini kazanma amacı güdülmektedir.

Biz yalnız «ekonomizm»e karşı değil, halkın bazı tabakalarının benimzedikleri yanlış fikirlere karşı da mücadele etmekteyiz. Bu da, aslında, ortak bir programı uygulamakta olan çeşitli politik örgütlerin diyalektik birliği ve mücadelesi problemidir. Somut durumlarda bu örgütler bazan birbirinden farklı fikirler ileri sürebilir, farklı kararlar teklif edebilirler. Fakat Halk Birliği Bloku'na giren güçler, ortak programı kılavuz edinerek ve çoğunluğun fikrini kabul ederek mutabakat ve karara varmaktadırlar.

Geniş yığınları devrimci dönüşümlere katılmaya yöneltme ve Halk Birliği Bloku'nun sosyal temelini genişletme mücadelesi devam etmektedir. Hayat, yığınlar arasında çalışma sorunu üzerinde ısrarla duran Şili Komünist Partisi'nin izlediği politikanın ne kadar yerinde olduğunu doğrulamaktadır. Bilimsel olarak hazırlanan açık ve somut parti programının, yığınlar bakımından, onların kazanılması bakımından doğru bir politika izlenmesinde çok büyük rolü vardır. Bu program, Şili halkının isteklerini yansıtmakta, olgunlaşmış problemlerinin çözümü yollarını göstermekte, memleketin gerikalmışlığının gerçek suçlusu olan baş düşmanı görmesine yardım etmektedir.

Şili'de anti-emperyalist duyguların alabildiğine yaygın oluşunda, tekelere ve latîfundizme karşı mücadelenin yükselişinde, halkçı güçlerin geniş koalisyonunun yaratılmasında ve zafere ulaşmasında daima Lenin prensiplerini kılavuz edinen partimizin, politik olgunluğunun, Şili devrim hareketinin yönetimine katılan diğer örgütlerle birlik sağlanması yönündeki çabalarının çok büyük hizmet payı vardır.

İspanya işçi sınıfının başarısı

İspanya'da sendika temsilcileri seçimlerinde işçi adayları, falanjist sendikaların ve kapitalistlerin himayesindeki adaylara karşı önemli başarılar kazandılar.

İşçi Komisyonları'nın ilk defa olarak kendi adaylarını ileri sürdükleri 1966 seçimlerinde olduğu gibi, bu defaki seçim kampanyası da çetin sınıf savaşlarıyla geçti. İşçiler, demokratik legal ve illegal toplantılar yoluyla kendi yoldaşlarını seçtiler. Alınan sonuçlar, İspanya Komünist Partisi'nin tamamiyle desteklediği *İşçi Komisyonları'nın* kişiliğinde yeni işçi hareketinin etki ve gücünün parlak bir göstergesi ve inandırıcı kanıtı oldu. Bu sonuçlar resmi sendikalara güvensizliğin ne derece arttığını da gösterdi, *İşçi Komisyonları'nın* savaşı şiarları emekçiler tarafından hareketle karşılandı.

Emekçi İspanya bu seçimlere kendi plâtfomu ile katıldı. Genel Ulusal Koordinasyon Komisyonu'nun bildirisinde şöyle deniliyordu: «İşçi sınıfının genel programında şu istekler vardır: Çalışma koşulları konusunda: bütün iş ücretlerinin yükseltilmesi, işgününün azaltılması vs.; sendikalar konusunda: gerçek işçi sendikaları kurulması, grev hakkının tanınması; sosyal sorunlar alanında; konut ihtiyacının giderilmesi ve öğrenim probleminin çözümü; politik alanda da: vatandaş hak ve hürriyetlerinin sağlanması, affın gerçekleştirilmesi. Her yerleşme birimi, her sanayi dalı, her işletme kendi isteklerini programlaştırmalıdır. Genel programın organik birer parçası yerini tutacak olan bu programlar, adaylar için seçim-önü mücadelesinde kılavuz olacaktır.»

Uygulamada da böyle oldu. Adaylar, temsilciler toplantısında, ayrı ayrı işletmeler, sanayi dalları ölçüsünde veya ikamet yerlerine göre gösteriliyordu. Bu toplantılarda İşçi Komisyonlarının hazırladığı istekler programı kabul edilmişti.

Frankocu iktidar, iktidar sendikaları yöneticileri ve işletme sahipleri, işçilerin kendi adaylarını seçmelerine engel olmak için ellerinden geleni yaptılar. Seçimler gaddarca baskı ve kovuşturma koşulları içinde geçti. Daha yılın başında yeni sendikalar kanunu kabul edildi. Bu kanun ancak faşist karakterli ve yapıları da buna uygun sendikalara hayat hakkı veriyordu. 7 Mayıs'ta yayınlanan sendika toplantılarıyla ilgili kararname de, bu toplantıların yapılmasına olanak vermiyecek kadar sınırlama ve kısıtlamalar öngörüyordu. Yönetici çevreler, vatandan hürriyetlerini en az ölçüde garantileyen ana kanunun («İspanyalılar Hartası») 18. maddesini işlemez hale getirdiler. Binlerce sendika önderi ve militanı tutuklandı veya sendikalardan uzaklaştırıldı. Ve bütün bunlara rağmen, emekçiler işletmelerde ve işletmeler dışında gerekli toplantılar düzenlemeyi başardılar.

1966 yılında olduğu gibi, bu defa da, komisyonlar, seçimleri boykota çağıran çeşitli gruplara karşı mücadele yürütmek zorunda kaldılar. Bundan başka, mücadelede legal biçimlerden faydalanmanın da, işçi sınıfının sömürücülere karşı yürüttüğü yüce savaşın bir parçası olduğunu anlamayanların hatalı tutumlarını açıklamak da komisyonlara düşüyordu. İşçi Komisyonları militanları şöyle diyorlardı: «Biz, Lenin'in salık verdiği taktiği, yani dikte rejimi koşulları içinde legal ve illegal mücadele biçimlerini bağdaştırma ve faşist iktidara darbe indirebilmek üzere bütün olanak ve araçlardan faydalanma taktiğini uygulamalıyız.»

Daha önceki sendika seçimlerinde edinilen tecrübeye dayanan İşçi Komisyonları'nın geniş propaganda eylemi bu defa daha önemli sonuçlar verdi. Memleketteki sanayi bölgelerinin büyük kısmında çalışan emekçilerin % 80—90 kadarı seçim sandıklarına koştu. Yalnız Bilbao ve San Sebastian bölgelerinde, Burgos'taki yargılama sırasında ve daha sonra yapılan gaddarca baskılar yüzünden seçimlere katılamayanların sayısı nispeten daha büyüktü.

Katalonya'da demir-çelik ve dokuma sanayiinin en büyük işletmelerinde, Salent, Suria, Kardona madenlerinde işçi adayları ezici bir çoğunlukla seçildiler. Barselon'da 20 bin kişinin çalıştığı «SEAT» işletmelerinde de seçimler işçiler için başarılı sonuçlar verdi. Madrid ve dolaylarındaki başarıya çok daha büyüktü. Metal işleme sanayiinin «Markoni», «Kelvinator», «Pegaso», «Telefunken», «Fiat», «IBM», «Perkins» fabrikalarında ve diğer işletmelerinde, bütün adaylar, İşçi Komisyonları'nın iler sürdüğü program benimsenerek seçildiler. Madrid bankaları memurlarından 200 aday da aynı programa dayanılarak seçildiler. Poligrafi sanayii konunda da işçi adayları başarı sağladılar.

Demiryollarında, inşaat, ticaret ve kimya işletmelerinde seçilen işçi temsilcileri oranı da yüksekti. Asturya'da, Siragüza'da ve diğer bazı yerlerde de buna benzer sonuçlar elde edildi.

Bu seçimlerin, çeşitli baskılara tâbi tutulan işçi önderlerini savunma yolunda bir referandum yerini tutması da, bunların savaşkan karakterini ve politik yönelimini göstermesi bakımından dikkate değer. Netekim, Franko hükümetinin hapsettiği Marselino Kamaço ve Hulan Arisa, Madrid'te «Perkins» metal işçileri tarafından temsilci seçildiler. Barselon'daki «SEAT» fabrikası işçileri, arkadaşları arasından kovuşturmalara uğrayan dört kişiye (ikisi hapisteydi) oy verdiler. Böylelikle, işçi adaylarının sağladıkları başarı, kampanyada işçileri seçim boykotuna çağıran ve bu seçimlere katılmanın Frankizm ve faşist sendikalarla «işbirliği» anlamına geleceğini iddiaya kalkanlarla en iyi cevap oldu.

Tek sözle, İspanya'da 1966 yılından sonra ikinci zafer elde edilmiştir. Bunun önemli sonuçları vardır ve daha da olacaktır. Bu, yükselen sınıf bilincinin, savaşkan ve devrimci ruhun zaferidir. İşçi Komisyonları'nın

geçenlerde Baskonya'da yayınlanan manifestinde belirtildiği gibi, amacımız, «emekçilerin çıkarları için savaşmak ve sendikaların faşist yapısını içeriden tasfiyeye hazırlanmak üzere, düşman saflarına sokulmak»tır. Olaylar İşçi Komisyonları'nın uyguladığı taktiğin doğruluğunu açıkça gösteriyor. Bugün İspanya, yığınsal eylemlerin ölçüleri ve şiddeti bakımından, İtalya, Fransa ve İngiltere'nin yanısıra, Avrupa kıtasındaki sınıf savaşlarının ön saflarında yürümektedir.

Sendika birlikleri seçimlerinde elde edilen başarı, işçi sınıfının yürüttüğü savaşın topyekûn güclenmesine yardım etti. Örneğin, «SEAT» fabrikasında, son zamanların en önemli işçi çıkışlarından biri olan çok güçlü bir grev yapıldı. İşçiler fabrikada kendilerinin çıkardıkları «Asambleya obrera» adlı bültende şunları yazdılar: «Çoktandır «SEAT» fabrikasında böylesine güçlü bir grev yapılmış değildir. Greve 14 bin kişi katılmıştır. Savaş olasıdır! Hakkımız olanı, alınterimizle yoğurulanı elde etmenin yolu budur. Ekmek ve hürriyet için savaş yolumuz, bütün işçi sınıfının eylemleriyle beraber grevlerden geçmektedir!»

İspanya'da İşçi Komisyonları adaylarının sendika seçimlerindeki değerli başarıları, memleket emekçilerinin hak mücadelesi hareketinin daha sonraki gelişmesinin garantisi, diktatörlüğe karşı, demokrasi ve sosyal ilerleme için yürütülen savaşta yeni başarıların müjdecisidir.

Serafin ALIAGA

Anti-emperyalist cephe gücleniyor

(Arap Sosyalist Birliği Kongresi'nden notlar)

Temmuz sonunda, Kahire Üniversitesi'nin, Cemal Abdül Nâsır'ın adını taşıyan tören salonunda, Arap Sosyalist Birliği'nin (ASB) II. Genel Ulusal Kongre'si yapıldı. Kongrede, anti-emperyalist savaş problemi, politik, ekonomik ve askeri bütün açılardan incelendi; Mısır'ın çözüm bekleyen başlıca sorunları, işgal altındaki toprakların kurtarılması, Siyonist saldırısının püskürtülmesi ve çağsal endüstriyel gelişmiş devlet kuruluşuna devam edilmesi sorunları görüldü.

Kongre, Mısır'ın hayatında büyük değişiklikler yolunu açan 23 Temmuz 1952 devriminin 19. yıldönümüne rasladı. Bu 19 yılda toprak reformunun gerçekleştirilmesi, sekiz saatlik işgünü uygulamasına geçilmesi, asgari ücretlerin tesbiti, okul öğreniminin genişletilmesi, yabancı ve yerli büyük sermayenin mevzilerinden atılması, ekonomide devlet sektörünün yaratılması gibi büyük devrimci başarılar elde edilmiştir. Gerçekleştirdiği sosyal-ekonomik dönüşümler ve uyguladığı anti-emperyalist politikayla, kısa zamanda, geri kalmış yarı-feodal bir memleket olmaktan çıkarak, bir tarım ve endüstri devleti haline gelmiş, ulusal gelişme yolunda ileri adımlar atmıştır.

Devrim yolu elbette düz ve pürüzsüz değildir. Hâlen, ekonomide, sanayi potansiyelinin $\frac{0}{100}$ 85'ini ve tarım ürünleri üretiminin $\frac{0}{100}$ 30'unu kapsayan devlet sektörünün yanı sıra, bir de çeşitli dallara ayrılan özel sektör vardır. Bütün fabrika işçi ve personelinin (yarım milyon kadar) hemen hemen yarısı bu sektörün zanaatçı işletmelerinde, onarım atelyelerinde ve küçük fabrikalarında çalışmaktadır. Memleket pazarına tüketim mallarının önemli bir kısmını özel sektörün işyerleri sağlamak ve bunlar son zamanlarda dış ticarete de rol oynamaktadırlar. Özel sektör devlet organlarının kontrolü altında bulunsun da, kapitalist geleneklere bağılılığı dolayısıyla bu sektörün gelişmesinin özgül sosyal sonuçları vardır. Kongre kararında, halk örgütlerinin ve devlet yürütüm organlarının bu problem üzerinde dikkatle durmaya çağrılmaları rasgele değildir.

Mısır'da devrimin gerçekleştirilmesinde Arap Sosyalist Birliği'ne önemli bir rol düşmektedir. 1962'de kurulan bu birlik, kadrosuna işçilerin, köylülerin, aydınların ve aynı zamanda yerli deyimiyle «sömürücü olmayan ulusal sermaye» temsilcilerinin girdikleri bir ulusal cephe'dir. Kongrede söz alanların hepsi — ASB yöneticileri ve diğer sıradan delegeler —, 1962'de kabul edilen ve Cemal Abdül Nâsır'ın adıyla kopmaz biçimde bağılı olan Ulusal Eylem Hartası'nın ve 30 Mart 1968 Programının Mısır ilerici güçleri için bugün de esas dokümanlar olarak kaldığını belirttiler. Eski sömürge halklarının yürüttükleri ulusal kurtuluş savaşlarının, sömürüye karşı ve sosyalist geleceği amaçlayan yapıcı çalışmalar uğrunda

savaşa dönüştüğü gerçeği bu program dokümanlarına yansımıştır. Son yılların olayları, Mısır halkının en geniş yığınlarının sosyalizmi emel ederek çalıştıklarını ve sosyalizmin onlar için daha iyi bir hayat özleminin canlı timsali olduğunu elle tutulurcasına göstermektedir.

Kongre, Cumhurbaşkanı A. Sedat'ın bir konuşmasıyla açıldı.

Cumhurbaşkanı, bu konuşmasında, özellikle 1952 devriminden sonra memlekette gerçekleştirilen ekonomik dönüşümlerin önemini belirtti. Onun verdiği bilgiye göre, 1969 yılında memlekette 450 bin ton çelik üretildi (devrimden önce Mısır'da çelik üretimi yoktu). Yine 1969'da petrol üretimi 15 milyon tonu, çimento üretimi 3 milyon 600 bin tonu buldu. 1968 yılında 7 milyar kvts. elektrik enerjisi, 1 milyon 32 bin ton azotlu ve 600 bin ton fosfatlı gübre üretildi. Memlekette 1200 kadar da yeni fabrika kuruldu.

A. Sedat'ın hem kongreyi açış konuşmasında, hem kapanış konuşmasında ve aynı zamanda kongre kararında, Mısır'ın ekonomik durumunun sağlamlaşmasında ve İsrail saldırısına karşı dört yıldır süregelen savaşta Sovyetler Birliği'nin gösterdiği yardımın rolü özellikle belirtildi.

Kongre, memleketin başlıca gelişme doğrultularını belirleyen on yıllık ulusal çalışmalar programını onayladı. Bu program özellikle şu tedbirleri öngörmektedir:

- 20 milyon köylü için 4 milyon ev yapımı;
- 1981 yılına kadar bütün çocuklar için zorunlu altı yıllık okul öğrenimine geçilmesi;
- ulusal gelirin on yılda iki katına, çelik üretiminin yılda 2 milyon tona, çimento üretiminin 6 milyon tona, petrol ürünleri üretiminin 6 milyon tona, elektrik enerjisi üretiminin 19 milyar kvts.'e çıkarılması ve köy ekonomisi üretiminin de % 50'den fazla artırılması . . .

Kongre, «sosyalist gelişmenin dayanağı ve modern devletin temeli» olarak nitelediği devlet sektörünün rolünü önemle belirtti.

Kongre, çizilen doğrultunun devam ettiğini, Ulusal Eylem Hartası'nda ve 30 Mart Programında saptanan Mısır devrimi ilerici prensiplerinin geliştirilmekte olduğunu ilân etti. Bu doğrultunun ardıcıl olarak uygulanması, Mısır halkının, Başkan Nâsır'ın vasiyet ettiği anti-emperyalist mücadele yolundan yürüme azmini daha da artıracaktır.

Ulusal gelişme yolunda karşılaşılan objektif güçlükleri yenme mücadelesi, dış nedenler yüzünden, Amerikan emperyalistlerinin her bakımdan destekleyip teşvik ettikleri İsrail işgalcilerinin devam etmekte olan saldırısı yüzünden çok karmaşık bir nitelik almaktadır.

Emperyalist ve gerici kuvvetler, devrimci rejimleri baltalamak için ellerinden geleni yapıyorlar. Bu yolda suikastlere, kışkırtmalara, sabotaj-

lara ve ekonomik ablukalara, şantajlara ve yalan-yanlış haberlerle yanıltmalara, tek sözle fayda umdukları her araca başvuruyorlar. Mısır devriminden sonraki yıllar boyunca, emperyalizm, İsrail yardakçılarının yardımıyla Mısır'a karşı iki defa silâhlı saldırıya geçmiş, anti-emperyalist rejimi devirmeye, memleketin gelişmesini geriletmeye ve halka tekrar boyunduruk vurmaya çalışmıştır.

Kongrede söz alanlar, bununla ilgili olarak, Birleşik Arap Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliği arasında 27 Mayıs 1971'de imzalanan Dostluk ve İşbirliği Antlaşmasının önemini de belirttiler. Tarafsız gözlemcilerin kanısına göre, Sovyet-Mısır Antlaşması, emperyalizmin haince plânlarına karşı mücadelede büyük bir olumlu rol oynamakta, saldırıya karşı Arap Birliği'nin ve diğer Arap memleketlerinin haklı mücadelesini desteklemek üzere uluslararası alana yeni yeni kuvvetler çekmektedir. Bu antlaşmanın hayata geçirilmesinin, Mısır'ın en önemli problemlerinin çözümüne yardım edeceği şüphe götürmez.

Kongreyi SBKP MK Politbürosu ve Genel Sekreteri L. İ. Brejnef adına selâmlıyan SBKP Heyeti Başkanı B. N. Ponomarof'un konuşması kongre delegeleri ve misafirler üzerinde derin izlenimler bıraktı. Heyet, emperyalizme ve gericiliğe karşı, halkların hürriyeti ve sosyal ileriliği uğrunda savaşın gelecekteki hedefleri adına ASB ile çok yanlı ilişki ve temasları geliştirmeye Sovyet komünistlerinin hazır olduklarını bir daha dile getirdi. Heyet Başkanı özetle şunları söyledi:

«Biz, barışsever halkların elbirliği yaparak, saldırganları ve onların Okyanus-ötesi koruyucularını, Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin ve diğer Arap halklarının yasal haklarına ve çıkarlarına saygılı davranmak zorunda bırakabileceklerine inanıyoruz. Barış düşmanları bilsinler ki, Araplara, haksız koşullar altında ve gerçekte İsrail saldırganlarının işledikleri cinayetlerin ödülü yerini tutacak olan bir çözümü dayatma denemeleri peşinen suya düşmeye mahkûmdur. Biz Arap Birleşik Cumhuriyeti hükümetinin, Yakın-Doğu bunalımının çözümüne ilişkin sorunların, özellikle İsrail silâhlı kuvvetlerinin 1967'de işgal ettikleri bütün Arap topraklarından çekilmeleri ve Filistin Arap ahalisinin yasal haklarının sağlanması sorununun **çözümü hususundaki kararlı tutumunu anlayışla karşılıyor ve destekliyoruz.** İsrail saldırganları Arap topraklarından kovulmalıdır ve kovulacaklardır!»

Kongreye katılanlar, Sovyet heyetini defalarca ve Rusça olarak «Drujba!» (dostluk) haykırışlarıyla alkışladılar.

ASB Başkanı A. Sedat, kapanış konuşmasında, alınan kararların hayata geçirilmesi için, halk yığınları yararına büyük dönüşümlerin gerçekleştirilmesi ve ulusal eylem programı temeli üzerinde Mısır halkının birleştirilmesi için Birleşik Arap Cumhuriyeti'ni büyük çalışmalar beklediğini belirtti.

. . . Kongrenin bütün oturumlarına katılarak, yapılan konuşmaları dinlerken, bu büyük forumun Arap halklarının hayatındaki önemini düşü-

nüyordum. Bu önemi, en büyük Arap memleketi sıfatıyla Mısır Arap Cumhuriyetinin durumu, Cemal Abdül Nâsır'ın yönetmenliği altında gerçekleştirilen ve bu bölge halklarını harekete getiren Mısır devriminin rolü belirlemektedir.

Arap memleketlerinin devrim hareketi kuvvet toplamaya devam ediyor. Bu devrimci hareketin yolunda engeller de az değildir. Netekim, Sudan Başkenti Hartum'dan, komünistlere karşı kanlı bir teröre girildiğine dair haberler gelmiştir. Bu türlü davranışların, emperyalizme karşı yürütül-mekte olan mücadeleye, ilerici güçlerin birliğine büyük zararlar verdiğini söylemeye hacet yoktur. Anti-komünist histeri dalgalarının bazan başka Arap memleketlerinde de kabardığı bir sır değildir. Fakat komünist hareketin bütün tarihi, komünistlerin, kendi ülkelerinin sosyal ileriliği ve gerçek bağımsızlığı uğrunda savaşanların daima ön saflarında yürüdük-lerini ve yürümekte olduklarını en inandırıcı biçimde göstermektedir. Bu münasebetle, SBKP ve ASB delegeleri arasındaki görüşmeler hakkında, kongre çalışmalarının sona ermesinden birkaç gün sonra yayınlanan resmi bildiriden birkaç cümleyi buraya aktarmayı yeterli buluyorum: «Taraflar, anti-komünizmin, kurtuluş emellerine ve çabalarına ve halkların ulusal çıkarlarına zararlar verdiği ve buna yer verilmemesi gerektiği kanı-sında olduklarını belirtmişlerdir. Anti-komünizm yalnız uluslararası emper-yalist ve gerici çevrelerin çıkarlarına hizmet etmektedir.»

İşte bundan ötürü, bu notlarımı, Komünist ve İşçi Partileri 1969 Ulus-lararası Danışma Toplantısı'nın dile getirdiği ve olayların da tekrar tekrar doğruladığı şu gerçeği hatırlatarak bitirmek istiyorum: Emperyalizme karşı, demokrasi ve sosyal ilerleme uğrunda, halkların ulusal uyanışı ve sosyalizm yolunda gelişmeleri için savaş, bütün devrimci güçlerin birlik olmalarını ve savaşçı dayanışmalarının sağlamlaştırılmasını gerektir-mektedir.

Kahire-Prag

P. Entjes

Kapitalist döviz pazarında

1971 yılında kapitalist döviz-finans sisteminin dünya ölçüsündeki bunalımında bir dizi yeni patlamalar oldu. Son zamanlarda, hemen hemen her memlekette basın, bu bunalımın derinliğine ve ölçülerine, ölümcül ekonomik ve sosyal sonuçlarına ilişkin haberlerle ve döviz iklimini iyileştirmeyi amaçlayan çeşitli tasarılar hakkındaki ayrıntılı yazılarla dolup taşmaktadır. Yazı kurulumuz, dergimizin gelecek sayılarında, şimdiki döviz sarsıntılarını ve bunların kapitalizmin genel bunalımıyla ilişkisini bilim açısından tahlil eden yazılar yayımlamayı düşünmektedir. Aşağıda okuyacağınız yazıda sadece son zamanların bu sorunla ilgili bazı olayları yorumlanmaktadır.

ABD Başkanı Nikson, Ağustos ayı ortasında, kendi iddiasına göre, doların sağlamlaştırılmasına yönelik bazı tedbirleri kapsayan programını açıkladı. Bu program, iş ücretlerinin ve fiyatların (şimdilik üç ay için) dondurulmasını, doların altına değişimi işlemine son verilmesini, ithalâta — yüzde on — bir ek vergi konulmasını, korporasyonların sermaye yatırımlarını teşvik maksadiyle vergilerinin azaltılmasını, bütçe harcamalarının (elbette askeri amaçlar dışındaki sivil harcamaların) kısıtlanmasını, yabancı devletlere yardımlarda yüzde on oranında bir azaltma yapılmasını öngörmektedir.

Bu tedbirlerin açıklanması Batı dünyasında bir bomba etkisi yaptı. Ve kapitalizmin uzun yıllardan beri olgunlaşagelen döviz-finans sistemi bunalımında bardağı taşıran son damla oldu.

Döviz konjonktürünün geçirdiği şiddetli istikrarsızlıklarla kapitalist memleketler ekonomisinin çevrimsel gelişmesi arasında şüphesiz ki dolaysız bir ilişki vardır. Birleşik Amerika'da 1969 yılı ortalarında başlayan, enflasyon koşulları içinde ve bu enflasyonların kredi, bütçe ve vergi alanında doğurduğu «karşı bunalım» politikası koşulları içinde devam eden ekonomik bunalım, döviz borsalarında şimdi görülen sarsıntılara doğrudan hız vermiştir. Bu, doğal bir sonuçtur. Kapitalist dünyanın «anahtar döviz»i durumundaki doların istikrar ve sağlamlığını temelinden sarsan her şey, kaçınılmaz olarak uluslararası döviz-kredi mekanizmasına da yansımaktadır. Netekim Birleşik Amerika'nın ödeme dengesi son yıllarda adamakıllı bozulmuştur. Bundan on yıl önce ödeme açığı 3—5,5 milyar dolar kadarken, 1969 yılında bu açık 7 milyara, 1970'de 10,7 milyara, 1971 yılının ilk yarısında da 12,5 milyara çıkmıştır. Ne var ki, «dolar standardı» mekanizması o suretle işlemektedir ki, değerini yitiren dolar, enflasyonu ve bunun diğer sonuçlarını âdeta başka memleketlere «ihraç» etmektedir. Bir ödeme aracı olan doların istikrarsızlığı, dış ticaret mübadelesini sarsmakta, birçok kapitalist memleketin ihracat sanayii kolları üzerinde, sanayi ve köy ekonomisinin üretim hacmi ve işgücü istihdamı üzerinde

ölümcül etkiler yapmaktadır. Bu istikrarsızlığın sosyal sonuçları da, emekçilerin gelirlerinin azalması ve işsizliğin artmasıdır. Fransız Komünist Partisi Politbürosu'nun deklârasyonunda belirtildiği gibi, burjuva hükümetleri, uluslararası döviz bunalımını, iş ücretlerine hücum etme, emekçilerle halk yığınlarını yeni fedakârlıklara zorlama bahanesi olarak kullanmaya çalışmaktadırlar.

Kapitalizmin döviz problemleri bir yandan da ekonomik çevrimin çerçevesi dışına çıkmaktadır: «Rezerv» dövizlerin — dolar ve funtun — değerden düşmesi ve birçok dövizin borsa fiyatlarında şiddetli istikrarsızlıklar süregelen bir hal almıştır. Bu yüzden, kapitalist döviz ilişkileri sisteminde reform denemeleri hiçbir sonuç vermemektedir. Son yirmi yıl içinde, Birleşik Amerika'nın ödeme dengesinin toplam açığı, yani dış borçların dış gelirleri aşan kısmı 60 milyar doları bulmaktadır. Bu açığın önemsiz bir kısmı altınla kapatılıyordu. Ama devletin 1940 yılları sonlarında yaklaşık olarak 25 milyar dolar olan altın stokları bugün 10 milyar dolara inmiş bulunuyor. Açığın geri kalan kısmıysa, dış ülkelerdeki Amerikan bankaları şubelerine yatırılan ve hâlen 50 milyarı bulan kısa vâdeli mevduatın birikimiyle «kapatılıyordu». Fakat bu mevduatın tümünün her an — ve gayet yasal olarak — altın olarak ödenmesi istenebilir. Ne var ki, eldeki altın rezervi, ne kadar iyiniyet gösterilirse gösterilsin, borçların beşte birini bile ödemeye yetmez. Bu, elbette ki, sadece teorik bir tahmindir. 1929 yılındaki ölçüleri bulan bir panik, bütün yabancı mevduatın sahiplerini tasarruflarının hepsini altına çevirmeye sevkedebilir. Birleşik Amerika mali çevreleri, kendilerini şimdilik böyle bir paniğin tehdit etmediği düşüncesiyle avunmaktadırlar.

Kapitalizmin kredi-ödeme alanındaki sarsıntıların hiç de döviz mekanizmasındaki ve hattâ ekonominin fonksiyonundaki bozukluklara indirgenemeyeceği bilinmelidir. Dolara dayalı döviz sistemindeki bunalımı, devlet-tekeli kapitalizminin derin ekonomik, sosyal ve politik gelişmeleri doğurmuştur. Birleşik Amerika'nın ödeme dengesindeki gerilimli durumun, emperyalizmin saldırgan stratejisiyle, yani Çin Hindindeki harple, yabancı ülkelerde asker ve üsler bulundurma masraflarıyla, başka memleketlerin gerici rejimlerine yapılan maddi yardımlarla ve bütün dünyada geniş ölçüler alan polis aksiyonlarıyla bağıntısını görmek zor değildir. Karargâhı Birleşik Amerika'da olan «uluslararası» tekellerin yayılcı politikası da, kapitalist dünyanın birçok memleketine önemli miktarda dolar akımını tahrik etmektedir.

Ödeme dengesi bunalımının, her yerde Birleşik Amerika'daki kadar şiddetle hissedilmediğine bakılarak, sırf Amerikan problemi olduğu düşünülemez mi? Eğer böyleyse, ABD hükümeti problemi çözmek için enerjik bir müdahaleyle her şeyi yoluna koyarak dolara güveni tekrar sağlayıp döviz pazarlarını selâmete kavuşturamaz mı? Hayır; sorun hiç

de öyle basit değildir ve kapitalizmin döviz başarısızlıkları da yalnız Amerikan dolarının durumundan ileri gelmemektedir.

Kapitalist döviz sisteminin en önemli problemi olan uluslararası likidite ⁽¹⁾ problemini ele alalım. Dövizin esas görevi, devletler arasında ödeme ve hesaplama aracı olmasıdır. Likidite kavramı, devletler arasında dış ticaret ve hesaplama alanında ödeme aracına sahip olma anlamındadır; bunun nicel ölçüsü de, döviz ve altın rezervlerinin dünya ticaret hacmine oranıdır. İkinci Dünya Harbi'nden sonraki dönemde kapitalist memleketlerin toplam rezervleri hızla artmış, fakat dış ticaret mübadelesi hacmi çok daha fazla artış göstermiştir. İkinci Dünya Harbi'nden önce, altın ve döviz rezervleri, ithalat tutarını fazlasıyla karşılarken, harpten hemen sonra ticaret hacminin ancak yüzde 70—80 kadarını karşılıyordu, bugünse yüzde 25—30 kadarını karşılayabiliyor. Harpten sonraki yıllarda uluslararası kapitalist likiditede görülen bu düşüş daimi bir eğilimdir. 1944 Bretin-vud Anlaşması sonucunda «rezerv» döviz olarak dolar ve funt sterlin esasları üzerinde kurulan kapitalizmin döviz-kredi mekanizması, ABD'nin veya İngiltere'nin ödeme dengesi durumları ne olursa olsun, sağlam değildir. Tecrübe göstermiştir ki, hiçbir kapitalist ülkenin ulusal döviz, uluslararası hesaplamada genellikle ölçü olamaz. Kapitalist finans organlarının, yıllar yılı, dünya paralarının yerini tutacak bir «uluslararası güdücü döviz», «Birleşik Avrupa döviz» araması rasgele bir şey değildir; hattâ Uluslararası Para Fonu'nda ulusal dövizlerin yerini tutacak özel bir döviz hakkının denemeleri bile yapılmıştır.

Uluslararası Para Fonu, en büyük 10 devletin «Altın pul» u ⁽²⁾ çerçevesinde veya Batı Avrupa temeli üzerinde kapitalist döviz sisteminde reformlar yapılması için girişilen çabalar henüz bir sonuç vermemiştir. Bu yoldaki çalışmalar, şu veya bu kapitalist memleketin tekyanlı tedbirleri sınırını aşamamakta, bu tedbirler de uluslararası ödemelerde yeni bozukluklara yol açmaktadır.

Örneğin 1971 ilkbaharında birçok Avrupa memleketinin merkez bankaları dolar satınalmayı durdurdular. Federal Almanya ve arkasından Hollânda doların altın esasına uymaktan vazgeçtiler, markta ve gulden'de değişken («yüzen») kur usulüne geçtiler. İsviçre ve Avusturya, kendi dövizlerinin değerini doların değerine kıyasla yükselttiler. Londra ve Paris'te altın fiyatı — bir unsu ⁽³⁾ 35 dolardan 40 dolara, hattâ kırk doların da üstüne çıktı. Federal Almanya ve Hollânda'nın ardından, Japonya, Kanada ve Belçika da yaz sonuna doğru «yüzen» kur uygulamasına geçtiler. Ağus-

⁽¹⁾ Likidite: Aktifin bir kısmını süratle paraya çevirme olanağı.

⁽²⁾ Pul: Tekeller arasında, kazançların bir fonda biriktirildiği ve peşin anlaşma gereğince bölüşüldüğü bir kapitalist birleşme tarzı.

⁽³⁾ Uns: Ticaretle has madenler için kullanılan bir İngiliz ağırlık birimi (31 küsur gram).

tos ayında Londra ve Roma döviz borsaları bir hafta süreyle mali işlemleri durdurdu. Fransa ve İsviçre, bankaların dolar kabulünü durdurarak döviz kontrolünde yeni tedbirler aldılar. Böylelikle, düne kadar en güçlü döviz ve bütün kapitalist dövizlerin değer ölçüsü olan dolar artık bir küçümseme duygusu uyandırmaya başladı.

Ağustosta Nikson'un ileri sürdüğü doları sağlamlaştırma ve istikrara kavuşturma programı, apaçık çıkarıcı ve bencil karakteri yüzünden, durumu normalleştirmiyor. Batı basını bu programı «şok tedavisi» diye niteliyor.

Alınan tedbirler, özellikle ithalâta konulan $\frac{0}{10}$ ek vergi, ABD'nin partnörleri arasında bir protesto fırtınası yarattı. Hattâ Genel Târifeler ve Ticaret Anlaşması üyeleri bir özel oturuma çağırıldılar, ve bu oturumda konuşan 15 sözcünün hepsi de, Vaşington'un, bu örgütün prensiplerini çiğneyen tutumunu yerdiler. «Ortak Pazar» temsilcisi R. Darendorf, «Altı-lar'ın, ithalâta konulan $\frac{0}{10}$ ek vergi kaldırılmadıkça, Amerika ile hiçbir alışverişe girmek niyetinde olduklarını» söyledi. Ayrıca, bu verginin, *Birleşik Amerika ile Avrupa Ekonomik Birliği ülkeleri arasındaki toplam* ticaret hacminin $\frac{0}{10}$ 88'ine dokunduğunu belirtti. Japonya temsilcisi, konulan ek verginin, Japonya'nın bütün dış ticaret mübadelesinin üçte biri olan Amerikaya yaptığı ihracatın $\frac{0}{10}$ 90'ına dokunduğundan yakınarak Vaşington'un kararını protesto etti. Kanada ve Lâtin Amerika ülkeleri temsilcileri de ABD hükümetinin tedbirlerini aynı açıdan suçladılar.

Bu durumda, kapitalist memleketlerin nice maliye uzmanları, çözüm çaresini doların devalüasyonunda görüyorlar. Hattâ ABD Kongresi komisyonlarından biri bu teklifi ileri sürmüş bulunuyor. Vaşington, doların itibarını korumak kaygısıyla bu tedbiri inatla reddediyor ve Batı Avrupa ülkeleriyle Japonya'nın kendi dövizlerini revalüasyona tâbi tutmalarını tercih ediyor.

Fakat bu durumda, kapitalist döviz mekanizmasını gerek ulusal, gerekse devletler-arası yarımyamalak tedbirlerle yenileme denemelerinin şimdiye dek elle tutulur ve sürekli bir sonuç vermediği, ancak Bretin-vud sisteminin süregen illetlerini daha pekiştirdiği gerçeği değişmiş olmuyor. Bugün atılan ve atılması düşünülen adımların, sonuçları bakımından, bu kuralın dışına çıkmıyacağı ve bunların paralelinde döviz-finance bunalımlarının tekrar tekrar patlak vereceği, emperyalistler-arası anlaşmazlıkların, sosyal patlamaların başgöstereceği şimdiden söylenebilir.

Amerikan hükümetinin ithalâtı azaltma tedbirleri, partnörleri olan diğer kapitalist memleketleri artık zincirleme tepkilere zorlamış bulunuyor. Bu ülkelerde üretimin azaltılması, toplu işden çıkarmalar, özellikle sanayi in ihracat dallarında gündeliklerin dondurulması gibi ciddi tehlikeler belirliyor. Zira tekeller, her zamanki gibi, karşılaştıkları zorlukları yenmenin

ceremesini emekçilere yüklemeye bakıyorlar. Bununla ilgili olarak, sözü geçen memleketlerin birçoğunda, bu halk aleyhtarı politikaya karşı işçi sınıfının güçlü eylemleri geniş ölçüler alıyor. Bunalımın yükünü emekçilerin sırtına aktarma denemeleri Birleşik Amerika'nın kendi içinde de dirençle karşılanıyor. Netekim, ülkenin birçok şehrinin temsilcileri Vaşington'a gelerek, Niksok programına karşı bir gösteri yaptılar. Genel hoşnutsuzluk havası içinde, hükümetle «uyuşma» politikasına taraftarlığıyla tanınmış olan AFT-KPP (!) Başkanı J. Mini bile, hükümetin «yeni ekonomi politikası»nı şiddetle eleştirdi. Birçok sendika birliği, Başkan Nikson'un, greve gitmekten sakınmalarını salık veren çağrısını da silkip attılar. En büyük sendika birliklerinden biri — otomobil sanayii işçileri — AFT-KPP birliği yöneticilerine, bu birliğin dışındaki Kamyon Şoförleri ve Depo İşçileri Sendikası'na başvurarak, Niksok'un kararlarına karşı gücbirliği teklifinde bulundu.

ABD Komünist Partisi Genel Sekreteri Güs Hol, emekçi haklarına tekel-lerin yeni saldırısına karşı onları mücadeleye çağırdı. Fransa'da Genel Emek Konfederasyonu, İtalyan Komünist Partisi yönetimi ve diğer birçok memlekette işçi sınıfının temsilcileri de buna benzer çağrılarda bulundular.

V. Dagmar

(!) Amerikan Emek Federasyonu — Petrol Sanayii Konfederasyonu.

Trotskizmin reklâmı kimin yararına?

Okuyucularımızdan V. Mitçel (Sidney-Avustralya), Trotskist fikirlerin yayılmasına burjuva propagandasının gösterdiği aktif desteğin nedenlerini soruyor. Cevap veriyoruz:

1920 yılları sonlarında burjuva basını kendine yeni bir yazar bulmuştu. Bu yazar, Trotski'ydi. En gerici gazetelerin sayfalarında, pek yakında onun şu veya bu yazısının yayınlanacağına dair sansasyonel haberler görölüyordu. Burjuva yayınevleri onun kitaplarını basmakta yarışa girişmişlerdi. Tekellerin basını boşuna sevinmiyordu; Leninizme ateş püsküren, Komintern'e iftiralar yağdıran ve sosyalizme doğru ilk defa yol açmaya çalışmakta olan Sovyetler Birliği'ni karalıyan yazılarla dolu dergiler artık bol bol alındeydi. Ve bu yazıların sahibi de ücretini bol bol alıyordu.

Aradan bunca yıl geçti. Gezegenimizin politik çehresini tamamen değiştiren olaylar oldu. Sosyalizm, Marksist-Leninist öğretinin zaferini perçinliyerek yeryüzünün üçte birinde gerçekleşti. Ama burjuva propagandası bugün de Trotskizmin reklâmından vazgeçmiş değildir. Sermayenin hizmetindeki basın, vaktiyle çoğu ümitlerini boşa çıkarmış olsa da, Trotskist fikirciklerin yayılmasına yardıma devam etmektedir.

Burjuvazinin Trotskizme bu sönmek bilmez sevdası nasıl aydınlatılabilir?

Bu soruya cevap verebilmek için, emperyalizmin çağsal sınıf stratejisinin özlüğü hakkında açık bir tasarım sahibi olmamız gerekir. Bu stratejinin en önemli yönelimlerinden biri, komünist ve işçi hareketini içinden çökertmeye çabalamaktır. Emperyalist burjuvazi, bu amaçla, anti-komünist ideolojinin her biçiminden, Marksizm-Leninizmi yozlaştırmamanın her reformist ve revizyonist türünden yararlanmaya çalışmaktadır. Tecrübeli bir orkestra şefi değneğiyle yönetilen anti-komünist curcunada, belki de en yaygaracı ses Trotskistlerin sesidir.

Burjuvazi baltalama eylemlerinde Trotskizmi büyük bir istekle kullanmaktadır. Zira Trotskizm bir zamanlar komünist partilerinin aşırı sol kanadı rolüne özenmiş ve nifakçılıkta, politik ikiyüzlülükte ve devrimci lâf ebeliği cambazlığında belirli bir tecrübe edinmiştir. Komintern Yürütme Komitesi VIII. Plenumu, Trotskistleri, bütün dünya komünistleri cephesine karşı eylemde bulunan politik kaçaklar olarak nitelemişti. Çağsal Trotskizmin de işçi hareketi içinde sağlam bir zemini olamayacağı ortadadır. Fakat Trotskist demagoji, bazı sosyal çevrelerde, özellikle politik savaş tecrübesi henüz yetersiz olan gençlik arasında yankılar yaratabilecek kabiliyettedir. Esasen, onu, emperyalizm açısından, devrim savaşçıları saflarına nifak sokmaya elverişli bir âlet haline getiren de budur.

Objektif rolü itibariyle Trotskizm burjuvazi için gayet elverişlidir. Çünkü her duruma uymayı beçerebilmektedir, alabildiğine prensipsizdir ve bu sayede de devrimci hareketin hem başarılarını, hem de yetersizliklerini

ustaca sömürmektedir. Bundan ötürü, burjuvazi, onu, tarihin bütün dönümlerinde, hem devrimci yükselişler sırasında, hem de geçici gerilemeler ve kuvvetlerin yeniden derlenip toplanması anlarında istediği gibi kullanabilir.

Şu nokta da gözden kaçırılmamalıdır: Trotskizm, özellikle çağsal Trotskizm, birçok hükümlerinde «en yeni» burjuva teorilerine yaklaştıktan başka, Marksizm-Leninizme hücum etmeleri için emperyalizmin ideologlarına «yeni» kanıtlar da sağlamaktadır. Gerçi, Trotskistlerdeki ultra-devrimci lâflarla — örneğin burjuva toplumunun bir an önce ve topyekûn ortadan kaldırılması çağrıları gibi — anti-komünizmin bağdaşabilmesi ilk bakışta hayret uyandırabilir. Fakat bu paradoks sadece dışsaldır; Trotskizm yalnız söz plânında devrimcidir ve buna karşılık onun anti-komünizmi reeldir. Bundan ötürü, burjuvazi, Trotskistlerin dergilerini süsleyen cartcurlarından ve çığırtkanlıklarından biraz ürkmekte ve sadece eylemlerinin devrim düşmanı özlüğünden hoşlanmaktadırlar.

Aslına bakılırsa, Trotskistlerin esas dogmalarından biri «her yerde devrim» çağrısıdır. Ama öyle görülüyor ki, Trotskistlerin düşüncesine göre, bu «devrim», ilkönce . . . sosyalist ülkelerde emekçiler egemenliğinin . . . yıkılmasıyla ve komünist partilerinin bu memleketlerin yönetiminden uzaklaştırılmasıyla başlamalıdır. İşte Trotskist «ultra-devrimliği»nin içyüzü budur: uluslararası işçi sınıfının en büyük zaferini reddetmektir.

Onların bir an önce «sömürgelerde devrim» yapılması yönündeki çağrılarının içyüzü de bundan farklı değildir. Bilindiği gibi, ulusal kurtuluş hareketinin başarısı, bütün anti-emperyalist güçlerin birleşmesine, bu kuvvetlerin dünya sosyalist sistemiyle ilişkilerinin sağlamlaşmasına kesinlikle bağlıdır. Fakat Trotskist «sömürgelerde devrim»in bu reel tarihsel süreçle hiçbir ilgisi yoktur ve bu görüş ancak çağımızın anti-emperyalist hareketini oluşturan çeşitli kolları birbirine karşıt koymak için bir çeşit teorik temel hizmeti görmektedir. Dünya devrimci savaşının ağırlık merkezini «Doğu'nun geri kalmış memleketleri»ne kaydırmayı öngören Trotskist anlayış, proletarya ile burjuvazi ve sosyalizm sistemiyle kapitalizm sistemi arasındaki uslaşmaz sınıfsal çelişkiye bir şal örtmek amacını güden «dünya şehri ile dünya köyü arasında çelişki» fikirciklerine doğrudan doğruya yaklaşmaktadır.

Trotskistler çağımızın ana çelişkisini küçümsüyorlar. Onlar tarihin gidişini yalnız askeri çatışmaların belirlediğini iddia ediyor ve bu yüzden de kendi devrim plânlarını askeri serüvenlerle ve hattâ bir yeni dünya harbiyle bağlıyorlar. Dikkate değer bir nokta da şudur ki, Trotskistler, daha iyi bir toplum yaratma yolunun nükleer harpten, milyonlarca insanın mahvolup gitmesinden geçtiği tez'inin partronluğunu ve ödülünü diğer «sol» nifakçılarla bir türlü paylaşamıyor, çekişip duruyorlar. Ve bu yolda

«kışla sosyalizmi»nin her biçimini, harp körüklemeye yönelik her politikayı baştacı ediyorlar.

Egemenliğini sağlamlaştırma çabasındaki emperyalist burjuvazi için, bir bakıma, Trotskist «proletarya devrimi» varyantı bile, belirli anlamda hiç de yabana atılmaz görünüyor. Çünkü bu «devrim» anlayışı, proletaryanın devrimci olanaklarının inkârı temeline ve bazı küçük burjuva tabakalarını, aydınları, gençliğin ve üniversitelilerin aşırı görüşlü kesimini proletaryanın karışısına çıkarma temeline dayanıyor. Trotskistler gençliği daima «devrimin barometresi» diyerek okşamış ve onu hep sınıf savaşları okulundan geçip gelmiş daha yaşlı kuşakların karşısına çıkarmışlardır. Onlar, gençliği, gerçek anti-emperyalist mücadeleyle hiçbir ilişkisi olmayan anarşist eylemlere ve çokçası cinayetlere sürükleyerek, bu «genç öncü»yü şimdi de pöhpöhlenmektedirler.

Trotskistler «devrim dürtülmelidir» diyor ve her yerde silâhlı ayaklanmalara çağırıyorlar. Netekim, Belçika Trotskistlerinin elebaşısı E. Mandel, Trotskist grupların 1968 yılındaki «uluslararası konferans»ında, Batı Avrupa'da güya artık «devrim koşulları» meydana gelmiş olduğunu ve bundan ötürü artık «kesin eylemler»e geçmenin, yani silâhlı mücadeleye başlama zamanının geldiğini iddia ediyordu. Oysa, gerekli koşullar var olmadıkça, bu gibi çıkışların başarısızlığa mahkûm olduğu ve ancak bunlara katılanları gericiliğin darbelerine hedef haline getirebileceği gerçeği, bu devrimci lâf ebeliği düşünlerini hiç de düşündürmüyor.

Trotskistlerin, demokratik hak ve hürriyetleri kazanma yolundaki komünist partilerinin doğrultusuna ters düşen mücadelesi emperyalist burjuvazinin hesaplarına pek uygun düşüyor. Trotskistler, komünist partilerinin tutumunun «yığınların devrimci girişimini boğduğu»nu iddia ediyor ve gerek somut tarihsel koşulları, gerekse emekçilerin hayati ihtiyaçlarını gözönüne almadan «ya hep, ya hiç» prensibini ileri sürüyorlar. Böyle bir maksimalizm pratikte hareketsizliğe çağrı anlamına geliyor. Ama Trotskistleri ilgilendiren şey, şu veya bu ölçüde reel hedeflere ulaşmak değildir. «Sol» lâfazanlıkla bir dumanlı hava yaratıyorlar ya, bu onlara yetiyor.

Görülüyor ki, Trotskistlerin pozisyonu her hususta uluslararası komünist hareketinin doğrultusuna aykırı düşmektedir. Marksist-Leninist mevzilerden sapan Trotskizm, yasallıkla bütün döneğin yolundan yürüyerek, dünyada barış ve ilerilik güçlerinin düşmanı ve emperyalist gericiliğin doğru-
dan yardımcısı haline gelmiş bulunuyor. Bu yüzden, komünistlerin gaddarca kovuşturulduğu, komünist fikirlerin yayılmasının akla gelebilecek bütün araçlarla önlediği her yerde, Trotskist grupların eylemine göz yumulmasına ve hattâ bunun desteklenmesine, Trotskizm propagandasının bayrak açmasına şaşmamalıyız.

İşçi hareketi ve demokratik hareket içinde kendi sözde devrimci ideolojisini yaymak için seçtiği haince taktik de Trotskizmin bütün cibilliyetine uygundur. Trotski tarafından 1930 yılları sonlarında kurulan ve bugün, birbirine düşman dört uluslararası gruba ayrılmış bulunan «IV. Enternasyonal», «entrizm» adı verilen taktiği çoktan benimsemiştir. Bu taktik, çeşitli yığınsal örgütlere Trotskist ajanlar sokmayı ve anti-komünist eylemlerde işbirliği yapmak üzere diğer aşırı ve baltalayıcı gruplarla temas olanakları aramayı öngörmektedir. Bu taktiğin «elverişliliği», Trotskistlerin kendi görüşlerini başka bayrak altında, özellikle komünist ideolojinin «soldan eleştirilmesi» biçiminde yaymalarına imkân vermesindedir. Egemen burjuvazi, Trotskistlerin bu gibi eylemlerini komünist partilerinin etkisini zayıflatma aracı olarak görüyor ve teşvik ediyor. Burjuvazi, Trotskistleri «gerçek komünistler» diye göstermeye ve Marksist-Leninist partilerden bazı kararsız elemanları koparabilmek ümidiyle komünistlerden doha «sol» politik gruplar kurulmasına yardım etmeye bile hazırdır. Trotskizm bu politik oyunda elverişli bir kozdur. Çünkü onun anti-komünizmi, işçilerin ve demokratik güçlerin birliğine karşı düşmanlığı egemen sınıfın emellerine gayet uygundur. Fransız burjuva «Komba» gazetesinin, 1969 Nisanında, Trotskistlerin «her şeyden önce komünist partilerinin başına dert açmaya» çalıştıklarını yazması boşuna değildir. Trotskistler, çeşitli zorkullanım eylemlerini kışkırtmakla, «savaş grupları» meydana getirmekle, anarşist ayaklanmalar körüklemekle, objektif olarak burjuvaziye yardım ediyor, genellikle işçi hareketine karşı bir kamuoyu yaratmasında değişik sosyal tabakaları ürkütüp şaşırtarak sınıf savaşını dez-organize etmesinde, anti-emperyalist harekete katılanlara karşı gaddarca baskılarını haklı göstermesinde burjuvazinin işini kolaylaştırıyorlar.

Trotskist grupların eyleminde son zamanlarda göze çarpan aktifleşmenin, emperyalist çevrelerin gösterdiği dolaylı veya dolaysız mânevi ve belki de maddi destekle bağlı olduğu yaklaşık bir kesinlikle söylenebilir. Her biri önderlik iddiasında olan çeşitli grupları arasındaki daimi sürtüşmeleri yüzünden paramparça olan Trotskistler, uluslararası komünist hareketinde yeni türeyen döneçler arasında kendilerine belirli dayanaklar aramakta ve bulmaktadırlar. Onlar, E. Fişer, R. Garodi ve benzerleri tipinden «sol» nifakçı ve sağcı-opörtünist elemanları da aktif olarak destekliyorlar. Örneğin yurdunun dışında bulunan Çekoslovak sağcı-opörtünisti İ. Pelikan'ın düpedüz Trotskist fikirlerden demvurmaya başlaması dikkate değer.

Lenin'in, Trotski ve yordakçıları hakkındaki değerlendirmesi, zamanımız Trotskizmi için de tamamiyle geçerlidir. Lenin şunları yazmıştı: «Trotski, bütün düşünsel yozlaşma düşünlerini, Marksizmi savunmakla hiçbir ilgisi olmayanların hepsini, ne uğurda mücadele yürütüldüğünü anlamayan, öğrenmek, düşünmek ve aradaki farkların düşünsel köklerini araştırmak istemeyen bütün esnaf kafalıları birleştirmektedir . . . Trotski kolayca bir

«saatin kahramanı» olabilir ve tek mil bayağılıkları etrafında toplayabilir» (c. 20, s. 46).

Zamanımızdaki «bir saatin kahramanı» Trotskistler, dünya sosyalizmine, komünist ve işçi partilerine ve bütün anti-emperyalist güçlerin birliğine karşı mücadele yürütüyorlar. Ve burjuvazi, onların bu eylemini de kendi çıkarları için memnuniyetle karşılıyor. Çağsal Trotskizmin gizlediği başlıca tehlike ve getirdiği başlıca zarar da budur.

Marksist-Leninist partiler, Trotskist döküntülerin serüvenci entrikalarını dikkatle takip ediyor, onların geniş politik alana çıkma çabalarını önüyor ve bütün baltalama eylemlerine kesinlikle karşı koyuyorlar. Komünist basın, Trotskistlerin «solculuğu»nun bir yanılgı sapması olmadığını, bir «çocukluk hastalığı» da olmadığını, gerçekte bilinçli bir düşünsel-teorik ve politik pozisyon olduğunu açıklıyor. Bu pozisyon, proletaryanın ve onun çevresinde toplanan anti-emperyalist güçlerin eylemlerine taban tabana zıt ve düşmandır. Bundan ötürü, Trotskistleri, emekçilerin proleter olmayan tabakalarının devrimci sabırsızlığını, onların süratli ve kesin sosyal değişiklikler özlemlerini, tersyüz edilmiş biçimlerde de olsa, yansıtan çeşitli «solcu» akımlarla bir tahtaya koymak doğru olmaz. Tecrübe, bu akımlara kapılanlardan çoğunun, inandırıcı kanıtlar sayesinde yanlış yoldan alakonmalarının ve güçlerinin demokrasi ve sosyalizm uğrunda gerçek devrimci mücadele yatağına yöneltilmesinin mümkün olduğunu göstermektedir.

Fakat kaşerlenmiş Trotskistler bu sözümüzün dışındadırlar. Komünistler, böylelerine karşı, Leninizmin düşmanlarıyla, uluslararası komünist ve işçi hareketinin düşmanlarıyla savaşır gibi kesin bir mücadele yürütmüşlerdir ve yürütmektedirler.

M. Sandros

Anıları yaşıyor

Okuyucularımızdan Mirey Baruli (Fransa'nın Nanter şehrinde) yazı kurulumuza gönderdiği bir mektupta, bundan 50 yıl önce Birleşik Amerika'da Sakko ve Vansetti'ye karşı açılan dâva hakkında bilgi istiyor. Cevap veriyoruz:

Birleşik Amerika'nın her hangi bir taşra şehrinde, ayakkabı fabrikası işçilerinin aylıklarını ödemek üzere bankadan çektiği parayı (15 bin dolar kadar) çantasında götüren bir veznedar gangsterler tarafından bugün öldürülmüş olsaydı ve hırsızlar paralarla beraber sırta kadem bassalardı bu olay herhalde bundan elli yıl önceki kadar yankılar uyandırmazdı. Hatta gazetelerin birinci sayfalarına bile geçmezdi.

Fakat o zamanlar, yani 1920 yılı ilkbaharında, Masaçuzets eyaletinin Saut-Breyntri şehrinde bir veznedarın öldürülmesi büyük sonuçlar doğurdu. Belirli çevreler, işlenen cinayette hiçbir ilgisi olmayan kimseleri sanık sandalyesine oturtmak için bu olaydan yararlanmayı kararlaştırdılar. Ve polis, cinayet sanığı olarak Nikolo Sakko ve Bartolomeo Vansetti adlarındaki basit işçileri, bunlardan birinin deyişiyle «adsız yığın içinde adsız» iki kişiyi tutuklayıverdi. İkisi de İtalya'da doğup büyümüşler, ikisi de nafakalarını Okyanus-ötesinde aramak üzere 1908 yılında Birleşik Amerika'ya gitmişlerdi. Fakat bu memlekette çok daha beter bir sömürüyle, ezginin çok daha ustalıkla metotlarıyla, hele yabancı kökenli işçilerin hiç de insan-dan sayılmadıkları bir insafsızlıkla karşılaşmışlardı.

Sakko ve Vansetti bir tramvayda tutuklandılar. Sakko'nun cebinde bir çağrı metni bulundu. Bunda, işçiler, Vansetti'nin vermeyi düşündüğü bir konferansa çağrılıyordu. Konu? Varolma mücadelesi. Giriş serbest. Tartışma açık. Ve çağrı «Eşinizle birlikte geliniz!» diye sona eriyordu.

Sakko ve Vansetti'yi 31 Mayıs 1921 günü yargılamaya başladılar. Çok geçmeden, 14 Temmuzda, mahkeme heyeti ikisinin de suçlu olduğuna karar verdi. Amerikan kanunlarına göre bu kararın bir tek anlamı vardı: Ölüm.

Vansetti cezaevinden gönderdiği bir mektupta, «Her şey bana karşı, benim milliyetime, görüşlerime ve mütevazı durumuna karşı yöneltilmiştir» diyordu. Ve kendisinin de, arkadaşının da, Amerikan plütokrat gerici-liğinin kurbanı olduklarını sözlerine ekliyordu. Gerçekten de, onları, ezgiye ve insanın insanı sömürmesine karşı mücadele ettikleri için mahkûm ettiler.

Sakko ve Vansetti'nin Amerikan adliyesiyle çarpışması tam altı yıl sürdü. Uluslararası proletaryanın ve bütün ilerici insanlığın sürekli destek ve danışma protestoları da sonucu değiştirmeye yetmedi. 1927 yılının 22 Ağustosunu 23'e bağlayan gece Sakko ile Vansetti elektrik sandalyesine

oturtuldular. Sosyalist fikirlerinden zerrece fedakârlıkta bulunmadan, düzmece suçlamayı sonuna dek reddederek, affedilmelerini istemeye de tenezzül etmeden can verdiler, kahramanca öldüler.

Sakko ile Vansetti'nin yargılanması rasgele bir olay değildi. Bu, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nden esinlenerek mücadeleye atılan emekçilere karşı Amerikan gericiiliğinin giriştiği saldırının sadece bir halkasıydı. Amerikan proletaryası Sovyet Rusya'dan gelen haberi yığinsal grevlerle yankılamıştı. Yalnız 1917 yılında Birleşik Amerika içinde 1 milyondan fazla işçinin katıldığı 4300 grev yapıldı. 1919 yılındaysa grevci işçilerin sayısı 4,6 milyonu buldu. Bu grevler arasında özellikle 350 bin kişinin katıldığı çelik-döküm işçilerinin grevi çok önemliydi ve âdetâ bütün memleketi sarstı. Döküm işçileri, sekiz saatlik işgünü (12 saat yerine) uygulamasına geçilmesini, gündeliklerinin artırılmasını ve sendikaların eylemlerindeki sınırlamaların kaldırılmasını istiyorlardı. Grevi Amerikan işçi sınıfının seçkin evladı Vilyam Foster yönetti, Foster daha sonra bir kitabında bu greve de geniş bir yer verdi. Hattâ Con Rid bu kitabı V. İ. Lenin'e de gönderdi. C. Rid, Lenin'e kitabı sunduğu mektubunda, Foster'ın bazıları çok önemli orijinal fikirleri olduğunu söylüyor, hele bu kitapta büyük grevi en adil ve ilginç biçimde tahlil ettiğini belirtiyordu.

Büyük Oktobr'un etkisiyle Birleşik Amerika'da grev hareketinin serpilip gelişmesi, genç Sovyet devletine karşı girişilen emperyalist müdahaleyi protesto hareketi, Birleşik Amerika Komünist Partisi'nin kurulması gibi olaylar bu büyük vurgun ülkesinin yönetici çevrelerini bir hayli ürküt-müştü. Emekçilere karşı giriştikleri mücadelede, akla gelebilecek bütün araçları, askeri birlikleri, Amerikan Emek Federasyonu'nun işçilere ihanet eden yönetimini, 1919'da ortaya çıkan «Amerikan lejyonu»nda birleşen gerici askeri çevreleri, Ku-Kluks-Klan'ları, satılmış basını, yabancı memleketlerden gelip Amerika'ya sığınanlara karşı çıkarılan kanunları, tek sözle her şeyi seferber etmişlerdi.

Anti-komünizm kampanyası alıp yürümüştü. Buna daha o zaman «Kızıl panik» adını veriyorlardı. Kampanyaya savcı Palmer de katıldı ve bütün hıncıyla yabancı göçmenlere çullandı. Burjuva basını, yabancı memleketlerden gelip Amerika'ya sığınan bu insanlara «kızıl illet'in başlıca taşıyıcıları adını veriyordu. Bu tutumu haklı göstermeye çalışan «Nü York Tayms» gazetesi, anti-komünist kampanya terörünü «güvenliğin düşmanlarına ve yıkım için gönderilmiş ajanlara karşı yurtseverce savunma ithiyacı» olarak niteliyordu.

Bu kurnazça manevrayla, işçi sınıfını parçalamak, ABD proletaryasını diğer memleketlerden gelip sığınmış olan sınıf kardeşlerinden koparmak amacı güdüüyordu. 1921 yılında sığınma yzdelelerini belirleyen ilk kanun kabul edildi. Bu kanun, belirli bir milletten 1910 yıllarında Amerika'da oturanlar toplamının 1/3'ünü geçmiyecek politik göçmen alınmasına izin

veriyordu. Bir yandan da, göçmen işçilere «ikinci kalite»den insanlar gözüyle bakılması emekçilere ısrarla telkin ediliyordu. Üstelik, egemen çevreler, hiç de suçları olmayan kendi halindeki göçmenlere kasıtlı ceza suçları isnat ederek bunlara karşı dâvalar açılmasını açıkça tahrik etmekten çekinmiyorlardı.

Sakko ve Vansetti dâvasında suçlama hükmünün kesinleşmesi bütün dünyada şiddetli tepkiler uyandırdı. Sovyetler Birliği emekçileri, bu iki suçsuz işçinin hayatını kurtarmak için seslerini yükselttiler. Dünyanın bütün büyük şehirlerinde protesto gösterileri yapıldı. Sağduyulu binlerce insan, Amerikan elçilik ve konsolosluk yapıları önünde protesto nöbeti tuttular. Sakko ile Vansetti'yi savunmak için yalnız işçiler değil, dünya kültürünün Anatol Frans, Anri Barbüs, Albert Aynştayn, Bernard Şov vb. gibi ünlü temsilcileri de ellerinden geleni yaptılar.

Amerikan gericiliği, yasallığı çiğnemekten çekinmeden, dünya kamuoyunun protestolarını da umursamadan, bu suçsuz işçileri elektrik sandalyesinde ölüme gönderdi. O sırada cezaevine yollanan bir telgrafta şöyle deniliyordu: «Yılmayın. Adalet ölüyor. Sakko ve Vansetti yüzyıllar boyunca yaşayacaklardır.»

Aradan yarım yüzyıla yakın bir zaman geçmiş bulunuyor. Ama Amerikan gericiliğinin o zamanki cibilliyeti, «kızılara hücum», başka türlü düşünelere tahammülsüzlük, komünistleri kanaatlerinden ötürü kovuşturma çizgileri değişmiş değildir. Anjela Deyvis dâvası da bunun açık bir kanıtıdır. Bu dâvada da, vatandaş hakları savunucusu bir kadına hiç de işlemediği bir suç yüklenilmek isteniyor. Onu da kanaatlerinden ötürü cezaevinde tutuyorlar. Dünyanın bütün demokratları, bu yiğit zenci kadının Amerikan gericiliğinin ezgi mensesinden bir an önce kurtarılmasında ısrar etmektedirler.

İlerici insanlık Sakko ve Vansetti'yi unutmamıştır. İnsanlık bu kahraman proleterlerin sanık sandalyesine oturtuldukları tertipli yargılamayı, Amerikan gericiliğinin yüzkarası cinayetleri zincirinin sadece bir halkasını teşkil eden bu olayı unutmuyor. Sakko ile Vansetti'nin ışıklı anılarını ve yiğitçe direnişlerini, geçen yıllar gibi, geçecek yıllar da unutturamayacaktır.

Y. Şarapof

TKP Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Yakub Demir yol- daşın, Londra'da çıkan (Yunanca) «Elefteri Partida» gazetesi muhabirine verdiği mülâkat

(Mülâkat, sözü geçen gazetenin 3 Ekim 1971 tarihli sayısında çıkmıştır)

Soru: Hükûmet değişmesinden sonra Türkiye'de politik durum şimdi ne
şekil almış bulunuyor?

Cevap: 12 Mart 1971 günü Silâhlı Kuvvetler başındaki generallerin bir
ultimatömuyla Türkiye'de meydana gelen hükûmet değişikliği, egemen
sınıfların menfaatleri çarpışan ayrı ayrı grupları arasında iktidarın zorla
el değiştirmesi sonucu değildir. Bu değişiklik, daha çok, işbirlikçi iktidar
çevrelerinin, halk yığınlarında gittikçe artan anti-emperyalist, devrimci
hareketler ve çıkışlar karşısında aczinin ifadesi ve sonucudur. İktidarın
osıl sahipleri değil, onların çıkarlarını korumakta beceriksiz sayılan temsil-
cileri değişmiştir. Demirel, Amerikan emperyalist tekellerine çıkar bağ-
larıyla bağlı büyük Türk burjuvazisinin temsilcisidir. Erim, bizde büyük
burjuvazi ile geleneksel olarak politik blok halinde bulunan büyük toprak
ağalarını temsil ediyor. Yeni kabinenin en dışlı üyeleri ya Batı emperyalist
tekelleriyle, ya da yerli tekелci büyük sermaye ile, büyük toprak ağalarıyla
sıkıca bağlıdırlar.

Muhtıracı generaller, dünya genel oyunun nefretini, Yunan faşist
cuntacıları gibi, kendi üzerlerine çekmemek için, iktidarı sivil idareye
teslim etmiş görünmeye, kendilerine faşistlikle bir ilgileri yokmuş süsü ver-
meye çalıştılar. Fakat maskeleri çabuk düştü. Çok geçmeden memleketin
başlıca bölgelerinde sıkı (askeri) yönetim ilân edildi. Bütün ilerici örgüt-
lerin faaliyeti yasakyandı. Emekçi sınıfların menfaatlerini savunan biricik
legal politik örgüt: Türkiye İşçi Partisi kapatıldı; yöneticileri tutuklanarak,
en ağır cezaya çarptırılmaları isteğiyle askeri mahkemeye verildiler. Anti-
komünizm isterisini kızıştırmak yeni Ankara hükûmetinin başlıca işi haline
geldi.

Soru: Yeni Erim hükûmetinin özelliği nedir?

Cevap: Bilindiği gibi, muhtıracı generaller, yalnız Demirel hükûmetini
değil, Parlâmentoyu da bir iş görmemekle, Anayasayı uygulamamakla suç-
lamışlardı. Getirdikleri Erim hükûmeti ise, sözde bu Parlâmentoya ve baş-
lıca olarak iktidardan düşürülen Demirel'in yönettiği Adalet Partisi'ne
dayanıyor.

TİP yöneticileri ve bütün aktivistleri, yüzlerce diğer yurtseverle birlikte, Anayasayı değiştirmeye teşebbüs suçuyla yargılanıyorlar. Oysa, bu Anayasa Türkiye cuntasına bağlı «sivil hükümet»in teşebbüsüyle ve gülünç bir duruma sokulan Parlâmentonun sözümona «oy çoğunluğuyla» kökten değiştirilmiş, Türk halkının zaten kısıtlı olan demokratik hak ve özgürlükleri de ortadan kaldırılmıştır. Parlâmento Türkiye’de bir demokrasi göstermeliği haline getirilmiştir. Burjuva partilerine şeklen dokunulmamışsa, cunta «sivil» hükümetinin «demokratik» bir maskeye ihtiyacı olduğu içindir, NATO’nun Türkiye’deki emir kulları, Amerikan emperyalistlerinin sömürge «demokrasisi»ni uygulamakta fayda gördükleri içindir.

Erim hükümetinin başlıca özelliği, Demirel’in halka karşı iç ve dış politikasını, yabancı emperyalist devletlerin ve yerli ortaklarının çıkarlarına en uygun şekilde ve en uygun metodlarla yürütme görevini üzerine alması ve bunu yerine getirmeye girişmesidir.

Soru: Türkiye halkı Amerikan emperyalizmine karşı nasıl bir his besliyor?

Cevap: Halkımızın Amerikan emperyalizmine karşı düşmanlık hisleri, gerici resmi ve sivil çevrelerin türlü tertiplerine, provokasyonlarına rağmen, özellikle son yıllarda çok açık bir şekil ve yığınsal bir nitelik aldı. Öyle ki, Amerikan 6. Filosu halkımızın kin ve nefret dalgalarını aşarak Türkiye karasularına sokulamaz olmuştu.

12 Mart 1971 günü NATO’cu ve Amerikancı Türk generallerini harekete getiren başlıca nedenlerden biri, halkımızın gittikçe taştan bu düşmanlık hislerinin, yoğun anti-komünizm, anti-sovyetizm propagandalarının etkisini hiçe indirerek, yurdumuzun Amerikan emperyalizminin, NATO’nun silâh deposu, saldırı üssü olarak kalmasını engelliyecek bir nitelik almasıdır.

Memleketimizde Amerikan emperyalizmine karşı gittikçe genişleyen nefreti önlemek, Erim hükümetine verilen başlıca ödevlerden biridir. Ve bu hükümet, emperyalizmin en uzlaşmaz düşmanı olan işçi sınıfını başsız bırakmak, ilerici, demokratik, yurtsever güçleri ezmek amacıyla işe başladı. Fakat Amerikan emperyalizminin saldırı, harbe hazırlık ve gericiliği destekleme politikasının memleketimizin sosyal-ekonomik yapısında açtığı derin yaraları kapamak, halkımızın anti-emperyalist hislerini boğmak, bunları doğuran ve besleyen nedenler ortada durdukça kimsenin becereceği bir iş değildir.

Soru: Türkiye’deki ilerici güçler, demokratik hareket ve proletaryanın kendi yaşama şartlarını düzeltmek için verdiği mücadele hakkında bizi aydınlatır mısınız?

Cevap: Türkiye’de kapitalizmin gelişme hızı son yirmi yıldan beri bir hayli arttı. Emperyalist tekillerle işbirliği halindeki yerli büyük sermaye milyonlarca emekçinin sefaleti pahasına palazlanıyor. Küçük ve orta üreticiler üzerindeki baskısı artıyor. Üstelik halkımızın taşıyamıyacağı

kadar ağır askeri masraflar yüzünden memlekette hayat pahalılığı durmadan yükseliyor. Şehirde ve köyde sınıf mücadelesi sertleşiyor. Küçük üreticilerin yığın halinde mahvolup dağılması yüzünden memlekette muazzam bir işsizler ordusu meydana geldi. Köylerden şehirlere yığınsal akınlar memleket dışına, yabancı ülkelere taşmaya başladı. Halkın hoşnutsuzluğu açık bir şekil aldı. Büyük burjuvazi ve büyük toprak ağaları bloku hükümetlerinin emperyalizmle kucaklaşma politikasının ağır sonuçlarını kendi sosyal ve ekonomik varlığı üzerinde duyan milli burjuvazinin büyük bir kısmı da bu hoşnutsuz yığınlar arasında bulunuyor.

Son yıllarda işçilerin, köylülerin, aydınların, gençliğin ve ordunun yurtsever kesiminin çıkışları memleketimizde şimdiye kadar görülmemiş bir ölçüde genişledi. Yurdun bağımsızlığını kurtarmak, emperyalizmin politik, ekonomik ve askeri nüfuzunu kırmak, yabancı askeri üsleri kaldırmak, NATO'dan ayrılmak, emperyalizmin yerli ortaklarının egemenliğine son vermek, köklü sosyal-ekonomik dönüşümlere geçmek ve Türk toplumunu demokratlaştırmak memleketimizin demokratik güçlerinin ortak şıarları ve başlıca amaçlarıdır.

Türkiye proletaryasının sınıf bilinci seviyesi sosyal, ekonomik ve politik hakları uğrındaki mücadelesiyle ve toplum içinde hızla artan sayısıyla başbaşa yükseliyor. İşçi hareketindeki bu hızlı gelişme toplumun bütün tabakalarının politik aktifliğini artırdı.

Proletarya halkımızın anti-emperyalist, demokratik mücadelesinin öncü kuvvetidir. Uzun ve çetin mücadelelerle elde ettiği kısıtlı bazı demokratik hakları yok etme tehditlerine karşı işçi sınıfımızın 1970 Haziranındaki o heybetli çıkışı, onun sadece sınıf bilincinden şüphe edenleri değil, varlığını bile tanımak istemiyenleri hizaya getirdi.

Memleketimizde meydana gelen şartlar, şehir ve köy emekçilerinin, emperyalizmin ekonomik ve politik tahakkümünün acısını çeken, irticain ve faşizmin zulmüne hedef olan bütün diğer sınıf ve tabakaların ortak mücadelede birleşmelerini zorunlu kılıyor. Türkiye proletaryası toplumun bütün ilerici kuvvetlerini birleştirebilecek, ortak düşmana karşı yöneltebilecek en örgütlü, en direşken ve sonuna kadar devrimci kuvvet olduğunu göstermiştir. Türk halkı, başta işçi sınıfı ve onun Marksçı-Leninci öncüsü. Türkiye Komünist Partisi olmak üzere, emperyalizme karşı, milli bağımsızlık uğrunda, ekonomik ve demokratik hakları uğrunda, barış uğrunda mücadelesini en ağır şartlara rağmen, hiçbir zaman durdurmadı ve durdurmayacaktır.

Soru: Türkiye Komünist Partisi ve Türkiye'nin diğer ilerici güçleri Kıbrıs problemini nasıl görüyorlar?

Cevap: TKP, Kıbrıs halkının bağımsızlık davasıyla yakından ilgilidir; Kıbrıs sorunu ve Kıbrıs halkının tam bağımsızlık uğrındaki mücadelesi

üzerinde tutumunu çeşitli vesilelerle kararlarında, bildirilerinde açıklamış ve savunmuştur.

Kıbrıs Cumhuriyeti, Birleşmiş Milletler Teşkilâtının üyesi egemen bir devlettir. Bu ülkede hiçbir yabancı devlet, onun egemenlik halklarını kısıtlayıcı imtiyaza, hakka sahip olamaz. Adadaki yabancı askeri üslerin kaldırılması için, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin egemenliğiyle bağdaşmayacak hak iddialarına ve her türlü yabancı müdahalelerine karşı, emperyalistlerin ve ajanlarının kardeş Türk ve Rum halklarını adada birbirine düşürme çabalarına ve provokasyonlarına karşı haklı savaşında Kıbrıs halkını desteklemeyi partimiz enternasyonal bir ödev biliyor. Türk ve Rum halkları yüzyıllar boyunca bir arada kardeşçe yaşadılar. Bağımsız, özgür adada şimdi daha dostça yaşayabilecekleri bir dönemde aralarına düşmanlık sokmaya, onları birbirine düşürmeye çalışmakla güdülen amaç meydandadır.

Emperyalistler Kıbrıs adasını Yakın-Doğu'da ve Akdenizde stratejik amaçları için NATO'nun bir uydusu haline getirmek istiyorlar. Biz Türk komünistleri, Kıbrıs halkının, bu adayı üç kıt'anın halklarını birbirine yaklaştıran bir altın köprü haline getirme amacını destekliyoruz.

Yurdumuzun diğer ilerici çevrelerinin Kıbrıs sorununda görüşleri Komünist Partisi'nin görüşlerinden biraz ayırdır. Fakat Kıbrıs Cumhuriyeti'nin, bütünlüğü bölünmez devlet egemenliğiyle bağdaşmayacak yabancı müdahaleleri reddetmekte haklı, yabancı askeri üslerden anılmış bağımsız bir ülke olarak tanımakta hemen bütün ilerici güçler birleşir.

Kıbrıs sorununda Erim hükümetinin programı ve tutumu, NATO'cu emperyalist devletlerin genel politikasına uygundur.

Soru: Türkiye'nin ilerleme perspektifleri nelerdir?

Cevap: 1919—1923 Milli Kurtuluş devriminin yönetimini ele geçiren burjuvazi, yurdun politik bağımsızlığı kazanıldıktan sonra onun geleceğini kendi dar sınıf çıkarlarına uygun bulduğu yolda, kapitalist gelişme yolunda aradı; ve ister istemez memleketi yeniden emperyalizmin ekonomik, politik ve askeri boyunduruğu altına sürükledi; ülkenin yaşadığımız çağa uygun bir tempoyla gelişmesi imkânlarını kapadı.

Memleketimizde kapitalist ilişkilerin bir hayli geliştiği doğrudur. Ülkenin ekonomik gelişme seviyesi bundan 50 yıl önceki seviye değildir. Fakat bu gelişme yaşadığımız teknik devrim çağının gerektirdiği, yurdumuzun ekonomik ve politik bağımsızlığı için zorunlu gelişme hızına uygun olmaktan uzaktır. Türkiye hâlâ ekonomice geri kalmış bir tarım ülkesidir. Halkımızın hayat seviyesi düşüktür. Memleketin ekonomisi yabancı sermayenin kontrolü altındadır, gelişme hızı onun çıkarlarına göre ayarlanmıştır.

Ülkede hüküm süren sosyal-ekonomik ve politik bunalımların başlıca etkenlerinden biri kapitalist gelişme yolu çıkmazdır. Bu gerçeği bugün sadece işçi sınıfı değil, halkımızın hemen hemen bütün ilerici güçleri, bu arada milli burjuvazinin önemli bir kısmının temsilcileri de kavramış bulunuyor.

Biz Türk komünistlerine göre, memleketimizde emperyalizmin ekonomik, politik ve askeri nüfuzu kırılmadan, onun içerdeki dayanağı, işbirlikçisi gerici kuvvetlerin egemenliğine son verilmeden, halkımızın gerçekten demokratik egemenliği, anti-emperyalist devrimci devleti kurulmadan, yurdun muhtaç olduğu köklü sosyal-ekonomik dönüşümler gerçekleştirilmeden çağımızın gelişmiş ülkeleri seviyesine yükselmesini düşünmek boşuna hayal kurmaktır.

Ama şimdiki durum Türk halkı için değişmez bir alın yazısı değildir. Bu durum değişecektir, değişmek zorundadır. Ve onu ancak halkın kendisi, onun anti-emperyalist, anti-faşist, devrimci bir cepheye birleşmiş öncü güçleri değiştirebilir.

Soru: Yunanistan'daki askeri rejimi nasıl görüyorsunuz, Türk halkının bu rejime karşı tutumu nedir?

Cevap: Komşu ülke Yunanistan'da yapılan askeri-faşist hükümet darbesinin memleketimizin ilerici çevrelerinde uyandırdığı kaygı Türkiye basınında geniş ifade buldu. Bu komplonun, Yunanistan'da olduğu gibi Türkiye'de de en gerici çevreleri soyguncu ve saldırgan faaliyetlerinde dayanak ve ortak edinen Amerikan emperyalizminin, doğrudan doğruya veya NATO eliyle hazırlanmış bir tertibi olduğu belliydi. Yunan halkının emperyalizme karşı, sosyal kurtuluş ve barış uğrunda kahramanca mücadelesini büyük bir sempatiyle ve yakından izliyen halkımız, bu komplonun bölgemizde tek kalmıyacağını seziyordu. Netekim Amerikan emperyalistleri Yunanistan'daki bu tertiplerini Türkiye'nin özel şartlarına, özel metodlarla uygulamakta gecikmediler.

Türk ve Yunan halkları kurtuluşları uğrunda aynı düşmana karşı ağır şartlar altında savaşıyorlar. Dâvalarında haklı olmaları onlar için tükenmez kuvvet kaynağıdır.

İran Halk (Tudeh) Partisi'nin XXX. kuruluş yıldönümü dolayısıyla 4 Ekim 1971 günü düzenlenen törenli toplantıda TKP Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Y. Demir yoldaşın yaptığı kutlama konuşması

Değerli yoldaşlar!

İran Halk (Tudeh) Partisi'nin XXX. kuruluş yıldönümü dolayısıyla Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına, bütün Türk komünistleri adına Sizleri yürekten kutlarım.

Tudeh Partisi, İkinci Dünya Savaşı'nın, biz komünistler için en acı günlerinde, halkların Batıda ve Doğuda faşist istilâcılara karşı ölüm-dirim savaşı verdikleri günlerde doğdu; İran halkının zulme, haksızlığa, sefaletle karşı kinini ve kurtuluş azmini somutlaştırdı. O, aynı zamanda İran emekçilerinin hitlerci sürülerine karşı kahramanca savaşan Sovyet halkının zaferine derin inancını somutlaştırıyordu.

Biz Türk komünistleri, ağır şartlar altında illegal çalıştığımız o günleri hatırlıyoruz. İran işçi sınıfının avangardı Tudeh Partisi, büyük bir ilgi ile izlediğimiz başarılı eylemleriyle bizim için manevi bir kuvvet kaynağı idi.

Türk ve İran halkları tarih boyunca ekonomik, sosyal ve kültürel bağlarla birbirine sıkıca bağlı olarak yaşadılar. Bu bağlar ve birçok başka ortak özellikler memleketlerimizin tarihi kaderlerini de birbirine bağlıyor. Her iki ülke de emperyalist devletlerin ekonomik, politik tahakkümü altındadır. Halklarımız aynı amaçlar uğrunda: milli ve sosyal kurtuluş uğrunda savaşıyorlar. Memleketlerimizde irticâın ve faşizmin gittikçe artan kudurganlığı hiç de bir kuvvet belirtisi değildir. Uğrunda savaşılan, can verilen haklı bir dâva bastırılamaz.

Yakın ve orta Doğu halklarının anti-emperyalist, anti-feodal mücadele tarihinde Tudeh Partisinin, İranlı komünistlerin şerefli bir yeri vardır. Onlar bu yeri, Marksizmin-Leninizmin arılığı uğrunda, sağ ve «sol» revizyonizme karşı, maoizme karşı aktif mücadeleleriyle, proletarya enternasyonalizmi prensiplerine, komünist hareketinin, Danışma toplantılarında birlikte hazırlanan stratejik ve taktik çizgisine bağlılıklarıyla, dünya komünist hareketinde birliğin korunması, kuvvetlenmesi uğrunda ortak mücadelemize katkılarıyla sağlamışlardır.

Sizlere, değerli yoldaşlar, emperyalizme, şahlık despotizmine karşı, milli ve sosyal kurtuluş uğrundaki mücadelenizde büyük başarılar dilerim.

Yaşasın İran Halk (Tudeh) Partisi!

Yaşasın Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi!

4. 10. 1971

A. SAYDAN

YURTTA

● ERİM HÜKÜMETİNİN İSTİFASI VE GENEL BUNALIMIN DERİNLEŞMESİ: Erim Hükümeti 26 Ekim salı günü Cumhurbaşkanı Sunay'a istifasını sundu. Erim, istifa mektubunda, çekilmesine sebep olarak, AP yönetioilerini gösteriyor ve AP Genel Başkanı'nı ağır bir dille suçluyordu. Demirel, başbakanlığı sırasında kardeşlerine gerek devlet hazinesinden, gerekse bankalardan kredi olarak milyonlarca liralık çıkar sağlamıştı. Hatta dış kredi musluklarını bile kardeşlerine doğru akıtmıştı. Üç milyon dolarlık dış kredilerden 1 milyon 400 bin doları Demirel kardeşlere ayrılmıştı.

Erim, istifa mektubunda, Demirel'i, başbakanlık yetkilerinden yağmacılık için yararlanmakla suçladıktan sonra, «politikacılar temiz olmalıdırlar» diyordu.

Erimin istifa mektubu zihinlerde birçok soruların doğmasına sebep oldu. Evvelâ şu nokta: Erim hükümetinin iktidarı yedi ayı buluyordu. Cuntanın başbakanı, daha işbaşına geldiği, hükümetin yürütme organlarına, sıkıyönetim yoluyla de askeri yargı organlarına hâkim olduğu gün, istifa mektubunda açıkladığı gerçekleri biliyordu. Savalarını, sıkıyönetim komutanlıklarını hem eski başbakana hem de kardeşlerine karşı neden harekete geçirmemişti? Kardeşlerinin dokunulmazlığı da yoktu. Demirel iktidarı, yalnız hırsızlıkla yetinmemiş, Danıştay kararlarını uygulamamakla «faili meçhul» cinayetler tertiplemekle de Anayasayı çiğnemişti. Erim, Demirel iktidarının Anayasa-dışı davranışlarına karşı savaşıyan yurtseverleri, sosyalistleri, işçi hareketi yöneticilerini, subayları, Atatürkçüleri, devrimci gençleri ve aydınları sıkıyönetim mahkemelerine, işkence odalarına teslim etmiş, Demirel'i kendisine baş danışman ilân etmiş, yöneticilerini suçlu ilân ettiği AP'yi değil, AP yönetioilerinin kanunsuzluklarına ve emperyalizme karşı savaşıyan TIP'i Anayasa mahkemesine sevk etmişti.

Böylece Erim, istifa mektubuyle, Demirellerin suçlarını yedi ay örtbas ettiğini doğruluyordu. Bu tutum, burjuva hukuku mantığına göre bile işlenmiş suçlara ortak olmak sayılırdı.

Erim hükümeti, AP yöneticilerinin hükümetteki bakanlarını geri çekme kararını bunalıma sebep olarak göstermekle de yanılıyordu. Bu sebep değildi, olsa olsa bir sonuçtu. Bunalım, emperyalizmin ve işbirlikçi burju-

vazinin halk yığınlarına dayattığı sömürü düzeninin doğurduğu barışmaz çelişmelerden doğmuştu. Çelişmeler arttıkça bunalım yoğunlaşıyor, bunalım yoğunlaştıkça çelişmeler artıyordu. Bu şekilde işbirlikçi burjuvazinin dağılma ve çökme süreci içinde değişik kolları arasında kutuplaşma, ayrışma ve çatışmalar da artıyor, yağma düzeninin yağmacıları arasında boğuşmalar yoğunlaşıyordu.

Hükümet bunalımı, demokratik, ulusal, anti-emperyalist bir hükümetin işbaşına gelmesi zorunluğunu bir daha ortaya koydu. Cumhurbaşkanı Sunay'ın paşalar cuntasının desteği ile Erim hükümetinin istifasını kabul etmiyerek işbaşında tutması hiç bir sorunu çözmüş değildir. Memleket, sıkıyönetimleri ve bütün öteki faşist tedbirleri ortadan kaldıracak, bütün devrimci politik tutukluları serbest bırakacak, olağanüstü mahkemeleri ortadan kaldıracak, bütün faşist kanunları, kararnameleri, Anayasa değişikliklerini hükümsüz ilân edecek, emperyalizmin zorladığı bütün köleleştirici anlaşmaları bozacak, NATO'dan çıkacak, yabancı askeri üsleri kaldıracak, yabancı sermaye tesislerini, dış ticareti, büyük işletmeleri, bankaları devletletirecek, devrimci-demokratik bir toprak reformunu içtenlikle uygulayacak, kapitalist olmayan gelişmeye yönelecek bir iktidara kavuşuncaya kadar bunalımlar sürüp gidecektir.

● BİRLEŞİK AMERİKA CUMHURBAŞKAN YARDIMCISI AGNÜ iktidardakilerle temaslarda bulunmak üzere Ekim ayının 11'inde Ankara'ya geldi. Agnü evvelâ Dünya Bankası'na bağlı Erbil-Çilingiroğlu-Karaosmanoğlu grubu ile Amerikan Morisson-Kopers tekeline bağlı Demirel grubunu barıştırmaya çalıştı. Hatta Cumhurbaşkanı Sunay iktidar için boğuşmaları gittikçe sertleşen bu iki grubun başları Erim'le Demirel'i bir ziyafet masasında bir araya getirdi. İki grubun temsilcisinin barıştığı bile ilân edildi. Fakat bunalımın sebepleri Agnü'nün veya Erim'le Demirel'in irasesine bağlı olmadığından ve derin politik, ekonomik sebeblere dayandığından Amerika Cumhurbaşkanı'nın gayretleri ile hiç birşey çözülemedi.

Agnü, Türkiye'ye başka bir maksatla da gelmişti: Türkiye'nin limanlarını Amerikan Akdeniz Altıncı Filosuna açmak. Sıkıyönetimlerin, terörün uygulanmasından duyduğu derin memnunluğu ifade eden, gazetecilere Türkiye'de Amerika'ya düşman akımların ezildiğini belirten Agnü, Türkiye limanlarını 6. Filoya açmak amacıyla yeni kapitüler ikili bir anlaşma imzalatmakta zorluk çekmedi. Gerçekten de Erim hükümetinin imzaladığı bu ikili anlaşmadan bir müddet sonra NATO'nun Doğu Akdeniz'de Türkiye ve Yunanistan topraklarında ve havalarında «Derin İz» manevrasına katılan Amerikan, İngiliz, Yunan ve İtalyan gemileri İstanbul'a geldiler.

Bilindiği gibi, Amerikan 6. filosunun Türkiye limanlarını ziyareti geniş bir halk hareketine sebep olmuş, işçiler, gençler ve geniş halk tabakalarının da yardımıyla İstanbul, İzmir, Mersin, Antalya şehirlerinde 6. filonun

ziyaretlerine karşı yığinsal gösteriler yapılmıştı. Demirel iktidarının bu gösterileri kanlı polis saldırıları ile bastırma çabaları sonuç vermemişti. Ve Vaşington, Türkiye'de geniş halk tabakalarının Amerikan emperyalizmine karşı duyduğu nefreti daha fazla körüklemek için 6. filonun Türkiye limanlarını ziyaretlerine son vermişti.

6. filo ancak Erim ve paşalar cuntasının terör yönetiminden faydalanaarak Türkiye limanlarına girebilmek imkânını yeniden elde edebilmiş bulunuyor. Fakat bu ne kadar sürecektir? Şimdiye kadarki savaş tecrübelerine bakarsak, herhalde çok değil.

● **İŞÇİ HAREKETİ:** İzmit'teki «SEKA» işletmelerine bağlı İzmit, Aksu, Dalaman ve Çaycuma kâğıt fabrikalarında çalışan 7750 işçi 22 Ekim cuma gününden itibaren greve başladılar. Grevi Türkiye Sellüloz-İş Sendikası yönetmektedir. İşçiler, sendikanın aldığı grev kararından sonra yapılan toplantıya yığinsal bir şekilde katıldılar ve «grev andı» içtiler. Ayrıca 16 Ekimden itibaren yemek boykotuna başladılar ve haklarını alıncaya kadar greve devam etmeye kararlı olduklarını belirttiler. Fakat İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı ile SEKA idaresi, sellüloz ve kâğıt işçilerinin grevini kırmak için işbirliğine giriştiler. İstanbul sıkıyönetim komutanlığı yetkisinin kapsadığı bölgelerde grevi süresiz ertelerken, Çaycuma, Aksu, Dalaman, Balıkesir ve Afyon kâğıt fabrikalarında idare lokavt ilân etti. Bütün SEKA işletmeleri polis kontrolü altına alındı. Sellüloz-İş Genel Sekreteri Salih Güngörmez, yaptığı bir konuşmada, grev kırıcılığını şiddetle yermiş ve işçilerin haklı isteklerini elde edinceye kadar direnişe devam edeceklerini söyledi.

SEKA işçileri ve sendika, gündeliklerin hayat pahalılığı ile ayarlanarak artırılmasını istemektedirler.

● **KOCAELİ** bölgesinde ve İzmit körfezinde bulunan birçok işyerlerinde de grev kararları alınmıştır. Grev kararı alınan işletmeler şunlardır: Çayırova Cam Fabrikası, İzmit Köseköy Filips Ampul fabrikası, Çayırova Türk Otomotiv Endüstrisi, Çayırova Alemdar Porselen Fabrikası, İzmit'teki Ahmet Yıldırım Fırını ve Derince Yılmaz Taş Fırını ile daha 23 fırın.

● **İSA-ÇELİK-DÖKÜM** fabrikasıyla Paşabahçe Şişe ve Cam fabrikasında grevler devam etmektedir. Hür Cam-İş Sendikasının aldığı grev kararı üzerine Türkiye'deki bütün cam ve şişe fabrikalarında grev hazırlıklarına başlanmıştır.

● **MADEN-İŞ'E** bağlı 500 işçinin 3 fabrikada başlattığı grevler devam etmektedir. Pendik'te 300 işçinin çalıştığı Hisar Çelik-Döküm Fabrikasında uygulanan grev devam ederken, Topçular'daki Akyüz Dikiş Fabrikası ile Gazi Osmanpaşa'daki Persen Yedek Parça Fabrikasında işçiler grev ilân etmişlerdir.

● KRISTAL-İŞ'in yaptığı bir açıklamaya göre Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikasıyla birlikte yedi iş yerinde daha grev kararı alınmıştır. Karar sendika ile idare arasında bir süreden beri yapılmakta olan toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde işçi isteklerinin reddedilmesi ve görüşmelerin çıkmaza girmesi nedeniyle alınmıştır.

● EREĞLİ DEMİR-ÇELİK FABRİKASI müdürlüğü ile DİSK'e bağlı Maden-İş Sendikası arasında uzun zamandan beri devam eden toplu sözleşme görüşmeleri sendikanın başarısı ile sonuçlanmıştır. İşletme idarecileri, Amerikan Morison tekeline bağlı Kopers şirketinin temsilcileri uzun zamandan beri işçilerin haklarını tanımak, özellikle Maden-İş'le görüşmelerle girişmek istemiyorlardı. Hep sarı sendikayı ileri sürüyorlardı. Fakat işçilerin öz sendikalarını savunmaları patronların bütün tertiplerini boşa çıkardı ve sonunda onları Maden-İş'le toplu sözleşme yapmaya zorladı. Yeni toplu sözleşmeye göre, birinci yıl işçi ücretlerine 100 kuruş, ikinci yıl ise % 10 zam yapılacaktır. İşçilerin elde ettikleri ötekiler hakları şunlardır: Günde 5 lira yemek ücreti; yılda bir maaş tazminat; her yıl 250 lira tatil ikramiyesi; ilkökul öğrencisi çocuğu olan işçiye 125; ortaokul öğrencisi çocuklu işçiye çocuk başına 200 lira; yılda 400 lira yakacak parası; yeni doğan çocuk için 300 lira; iş kâsasında ölen işçinin ailesine 25 bin; çocuklarına 15'er bin lira tazminat.

● TÜRKİYE GAZETECİLER VE BASIN SANAYİİ İŞÇİLERİ SENDİKASI Basın-İş ile patronlar arasında Nisan ayından beri devam eden toplu iş sözleşme görüşmeleri patronların olumsuz tutumları sonucunda kesilmiştir. Sendika 13 işyerinde grev kararı almıştır. Basın-İş Sendikası Başkanı Mustafa Ulucan bu konuda yaptığı açıklamada, patronların % 10 veya % 15 gibi bir zammı kabul etmediklerini ve işçilerin bütün istekleri kabul edilinceye kadar direnmeye devam edeceklerini söylemiştir.

● Ulaş-İş Sendikası 4 Ağustos 1971 tarihinde aldığı grev kararını 20 Ekimden itibaren İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Adana ile Hatay illeri dışında uygulamaya başladı. Sendika bu illerde sıkıyönetimi gözönünde tutarak böyle bir uygulamaya gitmişti. Ulaş-İş'in grevine iki bin sekiz yüz gemi adamı ve memur katılmaktadır. Sendika, sıkıyönetim komutanlıklarının grev kırıcılığını gözönünde tutarak seferde olan gemilere, sıkıyönetim dışındaki limanlara yönelmelerini bildirmiştir.

Erim hükümeti 23 Ekimde aldığı bir kararla Ulaş-İş grevini bir ay süreyle ertelemiştir.

Denizcilik Bankası Deniz Nakliyatı T. A. Ş. Genel Müdürlüğü ile İstanbul Deniz Ulaş-İş Sendikası arasında 2 Şubat 1971 de başlayan toplu sözleşme görüşmeleri, idarenin haklı işçi isteklerini kabul etmemesiyle çıkmaza girmiştir. Genel Müdürlük ziyan ettiği gerekçesiyle Ulaş-İş'in isteklerini kabul etmemiştir. Oysa bilindiği gibi Denizcilik Bankası Deniz

Nakliyatı büyük şirketlerin, celep ve tüccarların mallarını maliyetin altında taşıdığı gibi, NATO'nun, Türkiye'deki Amerikan işgal kuvvetlerinin, üslerine gerekli malzemeyi de maliyet fiyatlarının çok altında bir navlunla taşımaktadır. Genel müdürlüğün zarar etmesinin ve işçi haklarını ödemesinin gerçek sebebi budur.

● ANKARADA OLEY-İŞ SENDİKASI'nın Birinci Genel Kurul Toplantısı yapılmıştır. Genel Kurulda konuşan işçi temsilcileri ve sendikacılar fiyatlardaki hızlı artışı belirtmişler, ücretlerin de aynı derecede artırılması gereğini ortaya koymuşlardır.

● İSTANBUL TİCARET ODASI'nın yayınladığı rakamlara göre, 1970 Eylülünden 1971 Eylülüne kadar fiyatlar ortalama % 19,22 artmıştır. Dokuma yapımlarında artış % 34,29, yakacak ve enerji maddelerinde % 31,19, besin maddelerinde % 17,77, inşaat malzemelerinde % 14,19, kimyasal maddelerde % 11,94, ilkel maddelerde % 14,19'dur. Bunlar, toptan fiyatlardaki artışlardır, pazarlardaki perakende, yani gerçek fiyat artışlarını yansıtmamaktadır.

ÜCRETLİLER GEÇİM ENDEKSİNDEKİ artışlar ise şu şekilde tesbit edilmiştir: Isıtma, aydınlatma % 47,77, değişik maddeler % 24,11, kira ve evbakımı % 22,39, giyim ve eveşyaları % 17,50, besin maddeleri % 11,70.

● «TOPRAK REFORMU» SORUNU: Toprak Reformu Ön Tedbirler Tasarısı'nın tümü Meclis Geçici Komisyonu tarafından 2 red oya karşı 21 oyla kabul edildikten sonra maddelerin teker tekonuşulmasına geçildi. Komisyon ilk iş olarak tasarının «Toprak Reformu Ön Tedbirler Tasarısı» şeklindeki adını «Toprak ve Tarım Reformu Ön Tedbirler Tasarısı» biçiminde değiştirdi.

Komisyonunda tasarı üzerindeki konuşmalar, toprak ağalarının veya temsilcilerinin sürekli saldırıları ile geçti. Cavit Oral, Bahri Dağdaş gibi AP' ve DP'nin bütün toprak ağaları tasarıya karşı sistemli bir saldırıya geçtiler. AP, DP ve CHP'deki toprak ağalarının bu konuşmalarını okuyanlar Erim hükümetinin tasarısında reformcu noktalar bulunacağını zannedebilirdi. Oysa AP ve DP'lilerin taktiği açıktı. Anti-komünist isteri ve demagojiye dayanarak Erim iktidarının, asker ve sivil bürokrasinin «reform» demagojisi ile sempati kazanması, bir oy yatırımı yapması önlenmek isteniyordu. Bu taktiği 1945'de İnönü'nün «Köylüyü Topraklandırma Tasarısı»na karşı Emin Sazak, Menderes ve Bayar yürütmüş, burjuva toprak reformunun en ilkel ve toprak ağaları için en zararsız şekline bile karşı çıkanlar Demokrat Parti'yi kurarak geniş köy emekçi yığınlarının oylarını çelebilmişlerdi. Birçok illerde okuma-yazma bilmiyenleri % 80—90'a kadar varan yığınlar arasında derebeylik, aşiret gibi feodalite kalıntısı düzenin ve değişik baskı araçlarının da yardımıyla bu gibi ters bir sonuç elde etmek mümkün olmuştur. Toprak Reformu Ön Tedbirler Tasarısına «tarım» sözcüğünü de

katan komisyonunda toprak ağalarının temsilcileri bir «kadastro» gereği üzerinde de uzun uzun durdular. Esasen tasarı da bunun lüzumunu belirtiyordu. Bölgesel bir kadastro sistemi benimsenmişti. Yalnız bu nokta bile toprak reformunu baltalamaya yeterliydi. Oysa geniş toprakları kullananlar, hazine, vakıf arazisini, fakir köylü topraklarını yağma edenler, ne kadastro, ne de tapuya aldırış ediyorlardı. Bundan ötürü yapılacak şey, mevcut büyük toprak zilyedliğini kadastro sayarak toprak reformuna girişmekti. Bu maksatla da, devrimci bir reform anlayışıyla, köy emekçi yığınlarını gerek toprak sınırlarının tesbitinde, gerekse reformun uygulanmasında söz sahibi yapmak ve seferber etmekti. Sözde reformcu Erimciler ise bundan ateşten korkar gibi korkuyorlar. Böyle bir gerici reformdan ise memleketle hiçbir fayda gelmeyecektir.

● SIKIYÖNETİM MAHKEMELERİNDE: Ankara sıkıyönetim mahkemesi 9 Ekimde Deniz Gezmiş ve 17 arkadaşını ölüm cezasına makûm etti. Mahkeme, kararı bildirmek üzere gençleri ikişer üçer salona aldı. Kararı dinleyen gençler «yaşasın bağımsız Türkiye» diye bağırıldılar. Fakat birinci gruptah sonra gelenlerin bu şekilde bağırmaları engellendi. «Yaşasın bağımsız Türkiye!» diye bağırarak isteyenler, ağızları kapatılarak salonlardan dışarı çıkarıldılar.

Deniz Gezmiş ve arkadaşlarına karşı Ankara sıkıyönetim mahkemesi tarafından verilen ölüm cezaları kamu oyunda faşist iktidarın kanlı kararlarından biri olarak nitelendi. İktidarın devrimcileri sehpalarla tehdide kalkışması, memleket kamu oyunda sert tepkilerle karşılandı. Bu tepkiyi İzmir, Ankara ve Eskişehir sıkıyönetim komutanlıkların biridirlerinden anlıyoruz. İzmir sıkıyönetim komutanlığı 21 Ekimde yayınladığı bir bildiri ile, tutuklanan devrimcileri kurtarmak için örgütler kurulduğu, halkın bu gibi örgütleri ihbar etmediği açıklanıyor, halk, tutuklanalara sempati besleyenleri ve tutukları kurtarmak için örgütlenenleri ihbara davet ediliyor.

Eskişehir sıkıyönetim komutanlığı 26 Ekimde yayınladığı bildiride kahvelerde ve evlerde «politik konular üzerinde konuşmalar» yapıldığını bildiriyor, bu gibi toplu konuşmaları yasaklıyor. Sıkıyönetim komutanlığı halkı yalnız parti binalarında politik sohbetler yapmaya davet ediyor. Böylece mevcut partilerin gizli polislin sıkı kontrolü altında olduğu anlaşıyor.

Ankara sıkıyönetim komutanlığı da, bir gün sonra, 27 Ekimde yayınladığı bildiri ile Eskişehir'deki meslektaşları gibi yurttaşın kahvede, hatta evinde bir kaç dostu ile oturup dertleşmesini politik eylem olarak yasaklıyordu.

Görüldüğü gibi, Enim iktidarı ile paşalar cuntası halkın ağızına kilit üzerini kilit vurmaya koyulmuştur.

Deniz Gezmiş ve arkadaşlarına verilen ölüm cezaları dış ülkelerde, özellikle Batı Almanya ve Batı Berlin'de bulunan yurttaşlarımız arasında da

haklı bir hiddet uyandırdı. Frankfurt-Main şehrinde Türk işçi ve öğrencileri, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarına verilen ölüm cezalarını protesto için bir yürüyüş ve miting tertiplediler. Protesto hareketine Alman işçi ve öğrencileri katıldığı gibi Yunan, İtalyan, İspanyol işçi ve öğrencileri de katıldı. Böylece Türkiye'deki faşist teröre karşı protesto uluslararası bir proletarya dayanışması niteliğini kazandı.

Buna benzer bir protesto yürüyüş ve mitingi de Batı Berlin'de tertiplendi. Gezmiş ve arkadaşlarına verilen ölüm cezaları yine Alman, Yunan, İspanyol ve İtalyan işçilerinin katılmasıyla yurtsever, anti-emperyalist güçler tarafından şiddetle protesto edildi.

Merkezi Paris'te bulunan Uluslararası Demokratik Hukukçular Birliği, Erim hükümetine çektiği telgrafla, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarına verilen ölüm cezalarını sadece protesto etmekle kalmadı, bu cezaların, işkencelerle alınan ifadelere dayandığı, en ilkel soruşturmalarda insan hakları çiğnediği, demokratik özgürlükler inkâr edildiği için hukuki temelden yoksun olduğunu belirtti.

Bilindiği gibi Uluslararası Demokratik Hukukçular Birliği, Fransa, İtalya, Batı Almanya, İngiltere, Birleşik Amerika'nın ve Güney Amerika ülkelerinin en seçkin hukukçularını saflarında toplamaktadır. Böylece Erim-paşalar iktidarının kanlı yöntemleri dünyanın en seçkin hukukçuları tarafından dünya kamu oyu önüne serilmiş olmaktadır.

Fransa'daki Türk Yurtseverler Cephesi, yine Fransa'daki Türk Öğrenci Birliği, Yunan Yurtseverler Cephesi ve Yunan Öğrenci Birliği Erim hükümetine çektikleri telfraflarla, Gezmiş ve arkadaşlarına verilen ölüm cezalarını şiddetle protesto ettiler.

Paris'te yayınlanan «Le Monde» gazetesi 20 Ekim tarihli sayısında bütün bu protesto hareketlerini yansıtıyor. Gazete, yine aynı sayısında Fransa'nın tanınmış kadın avukatlarından Bayan Madlen Lafü Vernon'un Türkiye'deki sıkıyönetim mahkemelerinin terörcü niteliğini açığa vuran bir mektubunu yayınlıyor. Bayan Vernon, mahkeme zabıtları, sanık ve tanıkların ifadeleri üzerinde yaptığı incelemelerden şu sonuçları çıkardığını bildiriyor: Atatürkçü, sosyalist, anti-emperyalist yurtseverler, polis müdürlüklerinde barbarca işkencelere tâbi tutulmuşlardır. Yalnız sanıklara değil, tanıklara da falaka, puro ile yakma, elektrik ceryanına tutma gibi işkenceler uygulanmıştır. Daha korkuncu, polisler, tutuklu kızların ırzına geçmiştir. Yurtseverler mahkemelerde bu işkenceleri açığa vurmuşlardır. Türk basını bunlardan ancak bir kısmını kamu oyuna duyurabilmiştir.

Bu işkencelerin açığa vurulması «yargı organları önünde bir suçlu ihbar» niteliğindedir. Sanıklar işkencelerin izlerini hâlâ taşıyorlardı. Hatta aralarında çıldıranlar da vardı. Tanıklardan bazıları, sanıkları, polis müdürlüğünde kanlar içinde veya konuşamayacak halde gördüklerini söylüyor-

lardı. İşkence, T. C. Kanununa göre bir suçtu. Ve bütün bu ifadeler bir suçun ihbarıydı. Askeri savcılar ve hatta askeri yargıçlar «ışkenceler mahkemeyi ilgilendirmez» diyerek kesip atıyordu. Oysa işkence ile alınan ifadeler delil sayılamıyacağına göre işkenceler, her şeyden önce mahkemeyi ilgilendirirdi.

İşkenceler askeri savcıyı, askeri mahkemeyi ilgilendirmediği gibi «hukuk profesörü» Erimi de, bakanları da, parlamentoda burjuva partilerini de ilgilendirmiyordu. Erim iktidarını ilgilendiren tek bir şey vardı: İdamların bol olması ve idam kararlarının bir an önce verilmesi, Deniz Gezmiş'le beraber idama mahkûm edilenlerden başka daha birçok yurtseverin idamı. Mahir Çayan davasında 26 sanıktan 13'ü idam isteğiyle yargılanıyor. Bunlardan 4'ü kadındır. Cunta iktidarının idam istekleri cumhuriyet tarihinde rekor kırıyor.

DÜNYADA

● SBKP Genel Sekreteri Leonid Brejnev'in Fransa gezisi 25 Ekimde başladı. Bu ziyaret, iki ülke hakları arasında sağlam bir dostluk ve karşılıklı anlayışın varlığını doğrulamakla kalmadı, aynı zamanda bu dostluğun Avrupa'da ve dünyada barış ve güvenliği sağlamlaştırabileceğini de gösterdi. Fransız halkı, Fransız emekçisi ve işçi sınıfı Leonid Brejnev'e büyük bir sevgi ve saygı gösterisinde bulundu. Her yerde, Paris'te, Marsilya'da Fransız emekçileri SBKP Genel Sekreteri Brejnev'i coşkun sevgi gösterileriyle karşıladı. Fransız emekçileri Brejnev'in şahsında, sosyalist toplumu kuran ve böylece tüm dünya emekçilerine, insanlığa sömürden kurtuluşun tek yolunu gösteren yeryüzünün ilk sosyalist devletinin, Sovyetler Birliği'nin temsilcisini, yarınlara ve gelecek kuşaklarının barış ve güvenlik içinde yaşamalarının canlı garantisini görüyorlardı.

Leonid Brejnev'in altı gün süren Fransa gezisi Avrupa ve dünya barışı ve güvenliği için olumlu sonuçlar verdiği gibi iki ülke ilişkileri için de verimli oldu. Fransa — Sovyetler Birliği ilişkilerinin olumlu gelişmesi sadece iki ülkenin sınırları içinde kalmamakta, bütün Avrupa ve dünya ölçüsünde olumlu gelişmelere yol açmaktadır.

Leonid Brejnev'in Fransa gezisi sonucunda iki ülke arasında uzun süreli ticaret ve ekonomi anlaşmaları imzalandı. Fransız otomobil firması Reno ile imzalanan ayrı bir anlaşmaya göre bu firma Sovyetler Birliği'nde dünyanın en büyük kamyon fabrikasının kurulmasına önemli katkıda bulunacaktır. Buna karşılık Sovyetler Birliği Fransa'da modern demir-çelik dökümaneleri, makine fabrikaları kuracaktır.

Ortak bildiride açıklandığına göre iki ülke yöneticileri önemli politik sorunlarda danışmalarda bulunacak ve Avrupa güvenlik konferansının toplanabilmesi için aktif işbirliği yapacaklardır.

● SOVYETLER BİRLİĞİ YÜKSEK SOVYET PREZİDYUM BAŞKANI PODGORNİ 3 Ekim tarihinde Hindistan, Birmanya ve Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti gezisine başlamıştı.

Podgorni bu üç ülkede de gerek halk, gerekse resmi makamlar tarafından içten karşılandı. Dostluk ve yardımlaşma anlaşmasını imzaladıktan sonra Sovyetler Birliği — Hindistan ilişkileri gerek Asya, gerekse dünya barış ve güvenliği için özel bir önem kazanmış, dünya barışının güçlü dayanaklarından biri olmuştur. Podgorni'nin Hindistan'ı ziyareti bu niteliği daha da kuvvetlendiren bir etken olarak belirdi.

Podgorni Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti'nde coşku ile karşılandı. Amerikan emperyalizmine karşı yıllardan beri savaşıyor ve ülkesinin bağımsızlığını savunan yiğit Viyetnamlıların Podgorni'yi coşku ile karşılamaları boşuna değildi. Sovyetler Birliği Viyetnam halkının anti-emperyalist kurtuluş savaşını destekleyenlerin başında geliyordu. Viyetnam halkının Amerikan emperyalizminin modern silâhlarla donatılmış kuvvetlerinin saldırısına karşı yıllar boyunca gösterdiği mukavemette, SSCB'nin yaptığı ekonomik, politik, teknik ve askeri yardımlar önemli bir yer tutuyordu.

Podgorni ile Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti arasında imzalanan yeni anlaşma gereğince Sovyetler Birliği Viyetnam halkının ihtiyaçlarına göre ekonomik, teknik ve askeri yardımlarını artıracaktır.

● SOVYETLER BİRLİĞİ BAKANLAR KURULU BAŞKANI KOSİĞİN'İN CEZAYİR VE FAS'A yaptığı ziyaret de başarı ile sonuçlandı. Sovyetler Birliği ile Cezayir arasında varılan anlaşmaya göre, Sovyetler Birliği Cezayir'e, ağır sanayiini kurması ve petrol gibi doğal zenginliklerini daha iyi değerlendirmesi için ekonomik ve teknik yardımda bulunacaktır. Politik yardım ve destekleme de devam edecektir.

Sovyet heyetiyle Fas hükümeti arasında imzalanan anlaşmalara göre iki devlet deniz nakliyatı konusunda birbirine yardım edecektir. Ayrıca Sovyetler Birliği Fas'ta büyük bir hidroelektrik santral kuracaktır. Kosigin'in Kanada ve Küba ziyaretleri de geniş yankılar uyandırmaya devam etmektedir.

● BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GENEL KURULU'nun 25 Ekim toplantısında Çin Halk Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletlere kabulü ile kukla Çan Kay Şi hükümetinin teşkilâtten çıkarılması teklifi 74 kabul, 35 red ve 17 çekimser oyla kabul edildi. Bilindiği gibi önemli konular için BM Genel Kurulu'nun üçte iki çoğunluğu gerekmektedir. Sosyalist ülkelerle genç bağımsız

Ülkelerin desteklediği teklif 74 oy almakla 3/2 çoğunluğu sağlamıştır. BM Genel Kurulu daha evvel Birleşik Amerika'nın Çin Halk Cumhuriyeti'ni Güvenlik Konseyi'ne kabul etmek, kukla an Kay şi hkmetini de Genel Kurul'da tutmak teklifi 59 kabul, 55 karşı oy almıştı. Fakat teklif 3/2 çoğunluğu doldurmadığından reddedildi.

TÜSTAV

«Yeni Çağ» dan Okuyuculara

Sayın Okuyucular,

Dergimize karşı istekler günden güne artıyor. Ve biz, bunları elimizden geldiği kadar karşılamaya çalışıyoruz. Okuyucularımızdan, adresleri açık ve doğru olarak yazmalarını, özellikle şehir ve mahalle numaralarını titizlikle belirtmelerini rica ederiz. Çünkü bu numaralarda, genellikle adreste küçük bir hata, derginin elinize geçmesini engellemektedir. Sonra, adres değiştirtince, yeni adresinizi bize derhal bildirmeniz gerekir.

Dergiye arkadaşlarınız arasında da tanıtmak ve okutmakla ulusal ve sosyal kurtuluş davamızın saflarına yeni savaşçılar kazandırmış olursunuz.

Dergiye henüz abone olmıyanlar, arzu ettikleri tardirde, adresimize bir mektup yazarak isteklerini bildirebilirler.

Bundan başka, aşağıdaki kitapları edinmek isteyenler de bu dileklerini bir mektupla adresimize yazabilirler.

1. DÂVA VE MÜDAFAA (1951 tevkiflerinde Türkiye Komünist Partisi yönetiminin başında bulunan Zeki Baştımar'ın Askeri Mahkeme önünde yaptığı müdafaa),

2. SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİNİN PROGRAMI,

3. NAZIM HİKMET, BÜTÜN ESERLERİ (Şimdiye kadar 7 cilt çıkmıştır),

4. BİLİMSEL KOMÜNİZM,

5. LENİN (biyografisi),

6. S. Üstügel'in Sovyetler Birliği'ni anlatan «GÜNEŞLİ DÜNYA» adlı eseri,

7. Ahmet Saydan'ın, Alman ulusunun sosyalist devletini bütün yönleriyle tanıtan «ALMAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ» adlı eseri,

8. BÜYÜK OKTOBR 50 YAŞINDA.

Adresimiz:

Yeni Çağ — Stredisko pro rozšírování tisku,
Praha 6, Thakurova 3, Czechoslovakia

«YENİ ÇAĞ» I

OKU

VE

OKUT!

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>L. Besera — H. Fuks:</i>	
Ekonomik mücadele ile politik mücadele arasındaki bağlantı . . .	721
Komünist Partilerinin hayat ve tecrübeleri	
<i>Ib Nörlüdin — Ervin Tsuker Şiling ve Ilya Şedivi:</i>	
Sovyetler Birliği'nden mektuplar: Fabrikalardaki	
komünistler arasında	732
Olaylar, yankılar, düşünceler	
<i>Horhe Teksier:</i>	
Şili halk hükümetinin iki yılı	753
<i>Serafin Aliaga</i>	
İspanya işçi sınıfının başarısı	763
<i>P. Entjes</i>	
Anti-emperyalist cephe güçleniyor	
(Arap Sosyalist Birliği Kongresi'nden notlar)	766
<i>V. Dagmar:</i>	
Kapitalist döviz pazarında	770
<i>M. Sandros:</i>	
Trotskizmin reklâmı kimin yararına?	775
<i>Y. Şarapoş</i>	
Anıları yaşıyor	780

Özel sayfalar

TKP Merkez Komitesi Birinci Sekreterî Yakub Demir yoldaşın	
Londra'da çıkan (Yunanca) «Elefteri Partida» gazetesi muhabirine	
verdiği mülâkat	
(Mülâkat, sözü geçen gazetenin 3 Ekim 1971 tarihli	
sayısında çıkmıştır)	783
İran Halk (Tudeh) Partisi'nin XXX. kuruluş yıldönümü dolayısıyla	
düzenlenen toplantıda TKP MK Birinci Sekreteri Yakub Demir	
yoldaşın yaptığı konuşma	788
<i>A. Saydan</i>	
Bu ayın olayları	789

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi 32 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.

Fiyatı 1 lira